

ARXIUS DE LES SECCIONS DE CIÈNCIES, CXLVII

Diccionari etimològic dels noms científics dels ocells dels Països Catalans

ENRIC ORTEGA I GONZÀLEZ

Revisió etimològica de Mercè Grané Ortega

Institut
d'Estudis
Catalans

SECCIÓ
DE CIÈNCIES
BIOLÒGIQUES

Diccionari etimològic
dels noms científics dels
ocells dels Països Catalans

ARXIUS DE LES SECCIONS DE CIÈNCIES, CXLVII

Diccionari etimològic dels noms científics dels ocells dels Països Catalans

ENRIC ORTEGA I GONZÀLEZ

Revisió etimològica de Mercè Grané Ortega

Barcelona, 2017

Institut
d'Estudis
Catalans

SECCIÓ
DE CIÈNCIES
BIOLÒGIQUES

Ortega i González, Enric, 1981- autor

Diccionari etimològic dels noms científics dels ocells dels Països Catalans. — Primera edició. — (Arxius de les Seccions de Ciències ; 147)

Bibliografia. Índexs

ISBN 9788499653624

I. Grané Ortega, Mercè II. Institut d'Estudis Catalans. Secció de Ciències Biològiques

III. Títol IV. Col·lecció: Arxius de les Seccions de Ciències ; 147

1. Ocells — Països Catalans — Nomenclatura 2. Ocells — Països Catalans — Nomenclatura popular — Català 3. Llatí tècnic — Etimologia 4. Llatí tècnic — Glossaris, vocabularis, etc.

598.2(4=134.1)(083.72)

811.134.1'373.22:598.2(4=134.1)

811.124'373.6.

© Enric Ortega i González

© de les il·lustracions (coberta i interior), Martí Franch

© 2017, Institut d'Estudis Catalans, per a aquesta edició

Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: maig del 2017

Text revisat lingüísticament per la Unitat de Correcció del Servei Editorial de l'IEC

Disseny de la coberta: Azcunce | Ventura

Compost per Anglofort, SA

Imprès a Service Point FMI, SA

ISBN: 978-84-9965-362-4

Dipòsit Legal: B 12642-2017

Aquesta obra és d'ús lliure, però està sotmesa a les condicions de la llicència pública de *Creative Commons*. Es pot reproduir, distribuir i comunicar l'obra sempre que se'n reconegui l'autoria i l'entitat que la publica i no se'n faci un ús comercial ni cap obra derivada. Es pot trobar una còpia completa dels termes d'aquesta llicència a l'adreça:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>.

*Al pare, a la mare i al meu germà Jordi, per ser sempre aquí.
A la Mercè, perquè mai deixis de volar valenta.
A tu, per ser lluitadora, per ser valenta, per tot.*

La paraula,
aquesta misteriosa, insondable,
entranyable propietat dels humans,
que ens diferencia de la resta d'èssers vius.

JOAN SOLÀ I CORTASSA (1940-2010)
La paraula, Parlament de Catalunya, 1 de juliol de 2009

*No sap cantar qui so non di,
ni vers trobar qui motz no fa,
ni conois de rima co·s va
si razo non enten en si.*

No sap cantar qui no diu la tonada,
ni trobar versos qui no fa paraules,
ni sap què és la rima
si no entén la raó.

JAUFRE RUDEL DE BLAIA (1113-1170)
No sap cantar qui so non di (262, 3)

Taula

PRÒLEG	11
AGRAÏMENTS	15
INTRODUCCIÓ	17
LA NOMENCLATURA DELS OCELLS: ENTRE LES LENGÜES CLÀSSIQUES I LES LENGÜES MODERNES	19
CARACTERÍSTIQUES DEL <i>DICCIONARI</i>	35
DICCIONARI ETIMOLÒGIC DELS NOMS CIENTÍFICS DELS OCELLS DELS PAÏSOS CATALANS	39
BIBLIOGRAFIA	167
ÍNDEX D'ESPÈCIES	171
ÍNDEX GENERAL	179

Pròleg

És un plaer quan un amic i antic alumne, Enric Ortega, t'invita a prologar un llibre. Diria que més en aquest cas, quan es tracta del fruit d'una col·laboració que té una vessant filològica. És possible que els que hem buscat les arrels i el procés d'evolució de la vida també ens captivi l'origen i el sentit de les paraules.

Des del camí cap a l'home, la fauna havia d'interaccionar amb aquests éssers que conduirien a originar l'espècie humana. I així veiem en coves gravats que representen admirablement la fauna que l'home coneixia molt bé i que li servia d'aliment, com demostra la precisió amb què hi són reflectides les seves característiques morfològiques.

La classificació dels organismes vius, en aquest cas els animals, ha anat variant al llarg de la història. A la prehistòria l'home tenia un interès pràctic en el coneixement dels animals de què obtenia aliment, pells o altres materials del seu profit, així com d'aquells que li suposaven un perill. D'aquesta manera l'home reconeixia, podríem dir que de manera natural, les diferents espècies: ur, bisó, lleó, etc. De fet, en reconeixia la categoria bàsica i, potser, l'única a què podem donar un valor objectiu, que permet la classificació jeràrquica dels individus. L'única a què se li pot donar, o millor reconèixer, i encara condicionalment, realitat biològica. Fruit d'això és la diversitat de maneres que existeixen de definir el concepte d'espècie.

Definida d'una manera o d'una altra l'espècie és ben cert que l'home la diferencia de manera intuïtiva, almenys en la majoria dels casos, sense entrar en consideracions biològiques, de definició genètica, molecular o taxonòmica, etc. Durant centenars d'anys, l'home va anar descrivint animals i plantes sense cap ordre o seguint el sistema aristotèlic. El primer gran sistemàtic va ser Linnaeus, que va posar ordre al creixent coneixement de plantes i animals que es donava al segle XVIII i que conduïa a una gran confusió. Les espècies rebien un nom diferent segons cada localitat i país. Linnaeus, amb la seva nomenclatura binària, desencadenà l'esperit colleccionista i descriptor i,

de fet, la inventarització de la diversitat vegetal i animal. I ell és el responsable que encara s'usi el llatí en els temps actuals.

I així tenim uns noms, diguem-ne vulgars o comuns, i un nom científic. Però, com s'ha arribat a donar aquest nom científic? Buffon (1707-1788) ja defensava que les espècies s'havien de definir correctament encara que fos d'una manera extensa. Però hi havia la tendència a fer-ho de la manera més concisa i curta possible i d'aquí sorgí la idea de Carl Linnaeus (Carl von Linné), més bon botànic que zoòleg, d'utilitzar solament dos noms: un de genèric i un altre d'específic per definir una espècie. Així, ha passat a la història la magnífica descripció del cavall feta per Buffon com a extraordinària peça literària. Per cert que Jussieu, excel·lent botànic que estava sota les ordres de Buffon al Jardin des Plantes de París, retolà les plantes amb la nomenclatura linniana amb gran sorpresa i sentiment de Buffon, que es va sentir dolgut. Actualment, la parada de metro més propera al Jardin duu el nom de Jussieu i està ubicada a la rue Linné; sortosament, el carrer del Jardin des Plantes encara s'anomena rue de Buffon.

Un bon exemple de reducció a dos termes de les llargues definicions, i aprofito per donar les gràcies al bon amic Lluís del Cerro que me l'ha recordat, el trobem en *Turdus minor*, que havia estat definit per Mark Catesby (1682/1683-1749) al volum 1 de *The Natural History of Carolina, Florida, and the Bahama Islands* com a «*Turdus minor, cinereo-albus, non maculatus*», espècie que va passar a ser anomenada *Turdus polyglottos* per Linnaeus i que, actualment, s'anomena *Mimus polyglottos*.

Gran part dels noms de les espècies deriven del llatí o d'altres llengües llatinitzades i, així, el nom científic deriva moltes vegades de noms vulgars llatinitzats. Un bon exemple el trobem en el nom genèric del lluç, *Merluccius*, que prové del francès *mer lucius*, que significa 'lluç de mar', per diferenciar-lo del lluç de riu o *luci* (*Esox lucius*).

La zoologia té un llarg recorregut, com comentava més amunt, però la primera classificació de la qual es desprèn una preocupació científica és la d'Aristòtil, indubtablement.

Les aus són un grup que ha tingut un gran nombre d'admiradors i de conreadors i això té els seus motius. La visió en colors típica de totes les aus diürnes (i dels primats superiors), que representen la majoria d'espècies d'ocells, n'ha potenciat una gran diversitat cromàtica, a diferència de la resta de mamífers, en què predomina el sentit de l'olfacte i no el de la vista. Això fa que l'home n'apreciï els seus magnífics colors que tant intervenen en el seu comportament i que el pugui interpretar més fàcilment que el dels mamífers. És a dir, en la visió ens assemblem més als ocells que no als mamífers no primats i per això interpretem millor el seu comportament que no pas el de la resta de mamífers, tot i que nosaltres pertanyem a aquesta classe. Això, sense cap mena de dubte, ha fet que hi hagi un gran nombre d'ornitòlegs. És difícil destacar entre aquest gran nombre els més significats.

Però no es poden oblidar dins el camp de l'ornitologia Coenraad Jacob Temminck (1778-1858), aristòcrata holandès nascut a Amsterdam que va ser el primer director del Museu Nacional d'Historia Natural de Leiden des de 1820 fins a la seva mort, i va es-

criure l'obra que durant molts anys va ser el referent de les aus d'Europa: Manuel d'ornithologie o Tableau systématique des oiseaux qui se trouvent en Europe. Destaca també Alfred Edmund Brehm (1829-1884), naturalista d'origen alemany nascut i mort a Reuthendorf, reconegut per la seva obra Brehms Tierleben, traduïda i editada en castellà amb unes excel·lents làmines per l'editorial barcelonina Montaner i Simon.

A Catalunya, s'ha de destacar la família Maluquer, els Sarró, Travé, Pedrocci, Olmos, Mestres, Humbert Salvadó, Xavier Palaus, Secundino Gallego («el bedel de los pájaros», guanyador d'un concurs de TVE pels seus coneixements en ornitologia) i, entre els que podríem definir com a científics, Fuset, Balcells, així com Xavier Ferrer (amb un Premi Holanda ja en la seva joventut), Xavier Ruiz (sòlid investigador desaparegut quan assolí la seva plenitud científica) i un gran estol d'investigadors més joves com Joan Real, Santi Mañosa, Santi Llacuna, Carola Sanpera, Sergi Herrando, Jordi Campardon, Albert Tintó, Javier Cotín, Albert Masó, Albert Martínez, Anna Motis, Domingo Rodríguez Teijeiro, Manel Puigcerver i un llarg etcètera (perdoneu-me els que no cito), moguts per una extraordinària vocació que fa que l'ornitologia al nostre país sigui una ciència amb gran projecció social i molt respectada. Entre aquesta joventut mereix destacar-se l'autor d'aquesta obra, Enric Ortega.

L'empremta dels ornitòlegs catalans es demostra amb la publicació a l'editorial Lynx de l'obra Handbook of the birds of the world, l'edició de la qual s'ha fet sota el lideratge de Josep del Hoyo, Andrew Elliot i Jordi Sargatal.

També cal destacar diverses organitzacions i institucions, com l'Institut Català d'Ornitologia (ICO) i la delegació de Catalunya de la Societat Espanyola d'Ornitologia (SEO) —amb gran nombre d'ornitòlegs de gran prestigi—, el Centre Tecnològic Forestal de Catalunya (CTFC) de Solsona —amb Lluís Brotons al capdavant—, el Museu de Zoologia de l'Ajuntament de Barcelona, el Zoològic de Barcelona, el Parc Natural del Cadí-Moixeró, els Espais Naturals del Delta del Llobregat, el Parc Natural del Delta de l'Ebre, el Parc Natural del Montseny, el Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà... Quantes institucions i bons ornitòlegs no cito!

El lector trobarà en aquesta obra d'Enric Ortega i Mercè Grané el perquè de molts noms utilitzats en el camp de l'ornitologia i veurà com la procedència d'aquests es troba més enllà dels Pirineus, fet que demostra també que l'interès per la natura i el seu estudi es donà abans al nord del Pirineu que a les nostres terres. A més que l'amor per la Natura, encara que no present en la ciència descriptiva, es trobava al nostre país, com demostra l'existència de figures com Verdaguer i la família Salvadó, que no eren solament botànics sinó també bons zòdlegs. Aquesta obra, a part d'ensenyar-nos l'origen de molts noms utilitzats en ornitologia, ens ajuda a comprendre aquesta època antiga.

JACINT NADAL PUIGDEFÀBREGAS

Catedràtic emèrit del Departament de Biologia Animal de la Universitat de Barcelona
Membre de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona

Agraïments

Aquesta obra ha comptat amb la col·laboració desinteressada de moltes persones que hi han aportat millores, riquesa i contingut. Sense les seves contribucions de ben segur no hauria arribat fins aquí.

En primer lloc, vull agrair a Mercè Grané la gran dedicació que ha tingut en tot el procés de revisió, lletra a lletra, de les etimologies i de les descripcions de les espècies fetes al segle XVIII per Carl Linnaeus. Estudiant-les des del Serrallo de Tarragona i, a voltes, batallant amb les declinacions linneanes, però sempre sortint-ne victoriosa. Gràcies per acceptar des del primer moment i sense condicions aquesta immersió en el món de l'ornitologia. Gràcies per dur a dins aquesta passió pel món clàssic que permet que una part de la nostra cultura no es perdi, ans al contrari, s'aferrí als teus alumnes i pervisqui.

Fa anys Jacint Nadal Puigdefàbregas, catedràtic emèrit del Departament de Biologia Animal de la Universitat de Barcelona, em va presentar el món dels cordats, quan va ser mestre meu, i em va transmetre la passió per la ciència, els naturalistes i el coneixement. Després, al llarg dels anys, amb les nostres xerrades hem disseccionat humilment el món. És per això que per a mi és un gran honor que sigui ell l'autor del pròleg d'aquesta obra.

Dolors Vinyoles i Joan Tres m'han obert els braços des del primer moment i vull agrair-los sincerament la seva ajuda durant tot el procés de creixement i maduració de l'obra. Així mateix, vull agrair el suport de Joaquim Gosàlbez i Jaume Almirall per tal de fer-ne possible l'edició.

La dissecció i l'aclariment d'algunes etimologies no hauria estat possible sense la col·laboració de Maite Blay, que ha cercat per arreu per donar explicacions a allò que semblava que no en tingués.

L'actualització de la llista dels tàxons considerats ha estat possible gràcies a les valuoses aportacions de Ferran López i Martí Franch. Així mateix, Pere Alzina ha

col·laborat en el recull de la nomenclatura popular. Especialment agraït per la dedicació de Martí Franch, que ha cedit les il·lustracions que apareixen a l'obra.

Vull agrair també la dedicació de Marc Comadran i Gustavo Llorente en la revisió minuciosa dels textos i les seves aportacions.

Finalment, vull agrair a Joan Solà i Cortassa la seva tasca ingent, constant, magnífica i dignificadora de la nostra llengua. Gràcies per haver-me ensenyat a plantar cara i per ensenyar-me el valor de la paraula. A Joan Solà, defensor de la llengua, defensor de la terra.

Riba-roja d'Ebre, 23 d'abril de 2016

Introducció

Els territoris de parla catalana tenen una gran tradició ornitològica. Això contribueix decisivament al foment d'activitats encarades a l'estudi i la defensa dels ocells i del medi natural del nostre país. Alhora, també és clau en la conservació i dinamització d'una altra gran riquesa, la que conformen els noms populars que reben els ocells en les diverses variants dialectals de la llengua catalana. Així, aquesta obra pretén fer arribar a tots els ornitòlegs el gran llegat històric de l'ornitofília catalana i vol vindicar-ne l'ús i l'existència del conjunt.

La nomenclatura binomial aplicada a les ciències naturals ofereix una eina molt preuada a investigadors i aficionats perquè permet l'intercanvi d'informació relativa a les espècies de manera estandarditzada i n'evita ambigüitats. És, doncs, de gran valor per als ornitòlegs, ja que, independentment de les seves llengües maternes, els permet identificar una determinada espècie de manera inequívoca. El sistema de nomenclatura científica ideat pel científic suec Carl Linnaeus (Carl von Linné) al segle XVIII es basa en l'ús del grec i el llatí i és plenament vigent avui dia en zoologia, botànica i microbiologia. L'obra que teniu a les mans pretén familiaritzar els ornitòlegs amb aquesta nomenclatura científica aplicada als ocells. A partir del coneixement i la comprensió dels mots usats per definir els gèneres i els epítets específics i subespecífics, l'ornitòleg trobarà en la nomenclatura binomial un recurs i no pas un escull.

En definitiva, el **DICCIONARI ETIMOLÒGIC DELS NOMS CIENTÍFICS DELS OCELLS DELS PAÏSOS CATALANS** vol esdevenir una eina útil per apropar la nostra fauna ornitològica tant als científics professionals com als aficionats en la seva tasca diària i, al mateix temps, contribuir al reconeixement de les llengües clàssiques i a la preservació d'un dels grans tresors lèxics de la nostra llengua.

La nomenclatura dels ocells: entre les llengües clàssiques i les llengües modernes

CARL LINNAEUS I LA TAXONOMIA MODERNA

Els primers intents de classificació dels éssers vius van ser duts a terme per Aristòtil al segle IV aC. En la seva obra *Περὶ Τὰ Ζῷα Ἱστορίαι*, més coneguda per la seva denominació llatina *Historia animalium*, Aristòtil diferencià els animals en *énaima* i *ánaima*, que es corresponen amb els actuals vertebrats i invertebrats, respectivament. Dins dels *énaima* (animals amb sang), inclogué els peixos, els tetràpodes i àpodes ovípars (rèptils i amfibis), els ocells i els mamífers. D'altra banda, els *ánaima* comprenien els animals coberts de conquilles (gasteròpodes, acèfals i zoòfits), els animals segmentats (verms i artròpodes no crustacis), els crustacis i els cefalòpodes.

Així mateix, classificà els éssers en la *Scala naturæ*, un sistema jeràrquic i gradual que els ordena en ordre creixent i progressiu en dotze nivells segons la seva perfecció. Al capdamunt del sistema, considerà que l'ésser més perfecte pel que fa a l'organització era l'ésser humà, seguit dels quadrúpedes, els cetacis i la resta d'animals. Els tres darrers graus d'organització eren ocupats per les plantes superiors, les plantes inferiors i els éssers inanimats, respectivament.

Alguns científics, com els germans Johann i Caspar Bauhin al segle XVI i XVII, havien iniciat el camí cap a un sistema unitari de nomenclatura de les espècies (especialment Caspar). Cal esmentar, ja en el segle XVII, la figura de John Ray, insigne botànic que, en diverses obres (sobretot al *Methodus plantarum nova*, 1682), va descriure, d'una manera molt similar a la de Linnaeus, els conceptes de gènere i espècie. Fins al segle XVIII la comunitat científica no disposà d'una taxonomia ben definida ni d'una unitat quant a la designació, classificació, nomenclatura i tractament dels diversos tàxons. Carl Linnaeus, nom llatinitzat del científic suec Carl Nilsson Linnaeus (Råshult, 1707 - Uppsala, 1778), fou un eminent botànic, zoòleg

i físic que creà les bases de la taxonomia moderna i establí el sistema de nomenclatura dels éssers vius que s'ha utilitzat fins als nostres dies. Per tal d'internacionalitzar la seva tasca utilitzà el llatí, la llengua pròpia dels científics del segle XVIII, i el grec clàssic com a base de la seva obra i de la seva nomenclatura. En tots els noms que incorporà als seus treballs, molts d'altres llengües, ho féu a partir de la seva llatinització.

Alumne de les universitats de Lund i Uppsala, va ser rector de la Universitat d'Uppsala i membre fundador de la Reial Acadèmia de Ciències Sueca. Dugué a terme diverses expedicions per Europa que li permeteren conèixer i recollectar abundant material que fou objecte del seu estudi. Entre les seves obres destaquen *Genera plantarum* (1737-1754), *Philosophia botanica* (1751) i *Species plantarum* (1753), que conté la descripció de més de 7.300 espècies i es considera el punt de partida de la nomenclatura botànica moderna. La seva obra per excel·lència és *Systema naturae*, la primera edició de la qual es va publicar el 1735 (només tenia onze pàgines) i la tretzena i última, el 1770. El títol complet d'aquesta obra magna és *Systema naturae, sive regna tria naturae systematice proposita per secundum classes, ordines, genera, & species, cum characteribus, differentiis, synonymis, locis* (Sistema natural en tres regnes de la natura segons classes, ordres, gèneres i espècies amb característiques, diferències, sinònims, localitats). La desena edició, publicada el 1758, es considera el punt de partida del sistema linneà. En aquesta obra extraordinària, Linnaeus descriu fins a 4.400 espècies d'animals i 7.700 espècies de plantes.

Fou tan gran l'impacte que la seva obra causà en la comunitat científica, que Linnaeus és considerat el lectotip de l'*Homo sapiens*. És a dir, científicament es defineix l'espècie humana com aquella espècie a la qual va pertànyer el botànic suec. Linnaeus també és conegut per Carolus Linnaeus, Carolus a Linné i Carl von Linné (com es va anomenar després del seu ennobliment).

Linnaeus aconseguí unificar amb el seu sistema de classificació i nomenclatura els diversos sistemes utilitzats anteriorment. És per això que es consideren invàlids tots aquells noms científics definits abans de l'1 de gener de 1758, data de publicació a Estocolm de la desena edició de la seva obra *Systema naturae*. En aquesta obra, recollí 63 gèneres i 556 espècies d'aus. El sistema taxonòmic linneà es basa en la nomenclatura binomial de les espècies, segons el qual el nom científic de cada espècie consta d'un gènere (*genus*), un nom o un adjectiu substantivat amb la inicial escrita en majúscula, i d'un epítet específic, un adjectiu o un nom en genitiu (epònims) escrit sempre en minúscula. Així mateix, el nom ha de ser escrit en cursiva. Un mateix gènere inclou un grup d'espècies properes entre si i suficientment diferents de la resta. Contràriament al gènere, que ha de ser únic i no pot repetir-se mai, l'epítet específic sí que pot ser el mateix per diferents espècies que pertanyin a diversos gèneres (per exemple: *Lanius minor*, *Phoenicopter minor* o

Dendrocopos minor). La forma binomial ha d'anar acompanyada del nom i cognom de l'autor i la data en què en publicà la forma binomial de nomenclatura. Si l'espècie actualment pertany a un gènere diferent de l'original, es fa constar el nom de l'autor original entre parèntesis annexat al nom actual de l'espècie. Per exemple, en el cas del pit-roig: *Erithacus rubecula* (Linnaeus, 1758), que va ser anomenada per Linnaeus *Motacilla rubecula* i posteriorment el gènere va ser modificat pel naturalista francès Georges Cuvier. Amb aquesta fórmula s'han descrit, modificat i reclassificat més de 50.000 noms científics d'ocells fins ara.

Així mateix, Linnaeus establí una classificació de tots els organismes en un sistema taxonòmic jeràrquic que considerava els nivells de classificació següents (en sentit decreixent): regne, filum, classe, ordre, família, gènere, espècie, subespècie i varietat (si escau). Cadascun d'aquests nivells jeràrquics pot contenir subdivisions i supradivisions (per exemple, podem trobar subfilum, supraclasse, subclasse, superordre, etc.). Als estudis tradicionals de descripció dels tàxons, com són els d'anatomia (bec, potes, etc.), de patrons de coloració de les plomes i de zoogeografia, s'hi suma també actualment l'estudi de la biologia molecular i molt especialment del material genètic. És a partir de la caracterització de cada varietat biològica que es categoritzen les diverses espècies i subespècies i aquestes s'incorporen o es redefeixen en la classificació taxonòmica. La classificació de les espècies és, doncs, un sistema dinàmic i en constant ajustament. En qualsevol cas, segons el sistema de classificació tradicional, derivat del model linneà, tots els tàxons d'ocells vivents actualment es classifiquen dins el regne animal (*Animalia*), filum cordats (*Chordata*), subfilum vertebrats (*Vertebrata*), classe ocells (*Aves*) i subclasse neornites (*Neornithes*). En el cas concret del pit-roig, per exemple, es tracta d'una espècie que pertany al regne animal, filum cordats, subfilum vertebrats, classe aus, ordre passeriformes (*Passeriformes*), família túrdids (*Turdidae*), gènere *Erithacus*, espècie *rubecula*, subespècie *rubecula*.

Algunes de les errades tipogràfiques o sintàctiques contingudes en les definicions de Linnaeus han estat esmenades (s'han eliminat dièresis i guions), però generalment s'han conservat perquè s'entén que un cop escrites i impreses no es poden modificar. El mateix cas esdevé en autors que als inicis de la sistemàtica zoològica van anomenar espècies i van cometre errades de localització, de descripció o d'identificació; se'n respecta el nom científic original més enllà del seu valor descriptiu i del seu ajustament als coneixements que se'n té avui dia.

L'ús de la nomenclatura unificada i inequívoca permet evitar confusions i errors en la identificació d'espècies, ja que sovint en la nomenclatura popular un mateix nom és utilitzat per diferents espècies i indueix a errors, i aquest fet es magnifica quan es tracta de llengües diferents. La seva facilitat d'ús i tots els avantatges que ofereix de manera indiscutible, ha fet que s'apliqui fins i tot en la nefologia. A tall d'exemple, dins un mateix tipus genèric de núvol, com és el cas dels núvols

baixos de tipus *Cumulus* (del ll. *cumulus* ‘amuntegament, cúmul’), hi trobem diverses varietats amb característiques generals comunes però amb morfologia i trets distintius específics: *Cumulus castellanus* (del ll. *castellum* ‘castell’), *C. congestus* (del ll. *congestus*, participi del ll. *congerere* ‘acumular, apilotar’), *C. humilis* (derivat del ll. *humus* ‘terra’), *C. fractus* (del ll. *fractus*, participi del ll. *frangere* ‘trencar’) i *C. mediocris* (del ll. *mediocris* ‘moderat’).

LA NOMENCLATURA BINOMIAL DE LES AUS

Un cop la comunitat científica va adoptar majoritàriament el sistema de nomenclatura proposat per Carolus Linnaeus al segle XVIII, la descripció de noves espècies de manera desordenada i sovint unilateral feta pels científics comportà la descripció per duplicat d’algunes espècies, la descripció com a tàxons diferents de cada sexe d’una mateixa espècie, la consideració per separat dels individus adults i joves i altres vicissituds que van fer palesa la necessitat de regulació de la nomenclatura científica. Per contra, alguns autors, com el comte de Buffon (1707-1788) i François Levaillant (1753-1824), no van acceptar el sistema linneà.

L’any 1842, un grup d’acadèmics —liderats pel zoòleg britànic Hugh Strickland i entre els quals hi havia Charles Darwin i Richard Owen— van presentar a la British Association for the Advancement of Science l’obra *Series of Propositions for Rendering the Nomenclature of Zoology Uniform and Permanent*. Aquest codi, també conegut com a *British Association Code* o *Stricklandian Code*, adoptà com a punt de partida la dotzena edició del *Systema naturae* de Carolus Linnaeus (1766) i s’estengué ràpidament entre la comunitat científica d’Europa i Amèrica durant la segona meitat del segle XIX. Al Cinquè Congrés Internacional de Zoologia (Berlín, 1901), considerant com a punt de partida la desena versió de *Systema naturae*, s’aprovaren les *Règles internationales de la nomenclature zoologique* (1905), que constituïren el primer recull formal de normes de nomenclatura zoològica. L’evolució constant de la definició de les espècies i les noves tècniques d’estudi han fet que la seva regulació també evolucionés paral·lelament amb la incorporació de noves normes i recomanacions de nomenclatura per tal de corregir-ne les disfuncions.

Actualment, és vigent el *Codi internacional de nomenclatura zoològica*, que comprèn el conjunt de normes i recomanacions adoptades als congressos internacionals de zoologia i per la Unió Internacional de Ciències Biològiques el 1973. La Comissió Internacional de Nomenclatura Zoològica (ICZN), formada per experts zoòlegs i taxònoms, vetlla per la correcta conservació i difusió del codi del sistema de nomenclatura binomial en la zoologia i l’any 1999 publicà la quarta edició del *Codi internacional de nomenclatura zoològica*. Al *Codi* es recullen les normes genèriques i específiques, algunes de les quals s’han utilitzat històricament per a la definició dels noms científics de les espècies. Per exemple, per defecte s’accepta el

primer nom donat a una espècie després de l'1 de gener de 1758 (principi de prioritat) i en cas de sinonímia es fan prevaldre els noms que gaudeixin de més tradició i popularitat entre la comunitat científica. Un nom científic només pot ser modificat per la ICZN en casos especials com, per exemple, que indueixi a confusió. Totes les modificacions hauran de ser sempre coherents amb la regulació de la ICZN, que homogeneïtza minuciosament tant la forma com el contingut dels noms.

Els *homònims* no són acceptats al regne animal: el nom genèric ha de ser únic i genuí en el sistema de classificació i no es pot repetir en cap cas; si això s'esdevé, s'ha d'anomenar de nou. Sí que s'accepten els *sinònims* (dos noms diferents per a una mateixa espècie) en casos especials i sempre s'han d'indicar convenientment segons la fórmula *Rallites* (sin. *Porzana*). També s'accepten els *tautònims* (un mateix nom per gènere i espècie), que generalment són conseqüència de la modificació del gènere d'una espècie i de l'aplicació de la norma segons la qual no es pot modificar mai l'epítet específic. En són exemples, *Oenanthe oenanthe* i *Oriolus oriolus*. Per contra, en la classificació botànica estan prohibits els tautònims.

La primera espècie descrita dins un determinat gènere és considerada l'espècie tipus i, generalment, la resta d'espècies incloses hi han de ser similars. Un exemple de la tasca de revisió constant, del respecte a les normes estrictes del Codi de la ICZN i de l'esmena d'imprecisions, és el de *Sylvia ruppeli* descrita per Temminck el 1823 en honor a Wilhelm Peter Eduard Simon Rüppell (1794-1884). Aquest tàxon manté aquesta ortografia i no s'accepta *Sylvia rueppelli* perquè l'autor en va establir l'epítet específic intencionadament a partir de la veu francesa *bec-fin Ruppel*, tot i que d'altres espècies anomenades en honor al mateix naturalista alemany presentin la forma llatinitzada de *Rüppell* com és el cas de *Gyps rueppellii* (Brehm, A. E., 1852). El nom d'una espècie s'ha de pronunciar en la seva forma llatinitzada, excepte en el cas d'aquelles espècies que estiguin dedicades a una persona, quan s'ha de pronunciar en la llengua pròpia de la persona homenatjada.

En el cas concret de les aus, l'Association of European Records and Rarities Committees (AERC) vetlla en l'àmbit europeu per la correcta aplicació de la nomenclatura zoològica en les espècies d'ocells. Anualment genera recomanacions taxonòmiques que inclouen tant revisions d'espècies europees com canvis en la seva nomenclatura. Les societats ornitològiques de referència de cada país, com l'Institut Català d'Ornitologia (ICO) i la Societat Espanyola d'Ornitologia (SEO/BirdLife), n'adopten les recomanacions i les apliquen en les seves publicacions i estudis.

Avui en dia, la nomenclatura binomial representa una eina de gran vàlua per a la identificació i l'intercanvi d'informació d'espècies, ja que permet una comunicació amb un sistema inequívoc i unívoc de classificació i nomenclatura basat en el llatí i el grec clàssics.

L'origen dels noms científics

Alguns noms poden induir a confusions en traduir-los literalment, ja que en el moment de definir-se no es tenia el coneixement que avui dia se'n té. Un exemple és el gènere *Sitta*, que prové del gr. *sitté* i que alguns autors han traduït històricament com a 'picot, pica-soques, gaig, tipus de mussol o falcònid'. També és el cas de *motacilla*, que fa referència a un ocell bellugadís i de comportament inquiet i que Linnaeus va fer servir en les seves descripcions per fer referència a espècies de l'actual gènere *Motacilla* però també a espècies dels gèneres *Troglodytes*, *Cinclus*, *Prunella*, *Erithacus*, *Luscinia*, *Phoenicurus*, *Saxicola*, *Oenanthe*, *Hippolais*, *Sylvia* i *Regulus*.

Els noms científics de les espècies es formen a partir de mots llatins i grecs o bé d'altres llengües tan disperss com l'italià, el turc o el suec, però sempre en el marc de la gramàtica llatina. En cas necessari, es llatinitza la terminació de cada mot. Els noms i adjectius utilitzats per confeccionar la nomenclatura científica de cada espècie tenen una gran diversitat d'orígens i contenen referències, entre d'altres, a l'aspecte o al comportament del tàxon, a personatges històrics o bé a la seva distribució.

a) Característiques físiques descriptives de l'espècie

Els *morfònims* (del gr. *morphé* 'forma' i del gr. *ónoma* 'nom') són una de les fórmules més utilitzades en la construcció de gèneres i epítets específics. Entre els abundants casos, n'hi ha que fan referència al color i al to, com per exemple les veus llatines *albus* 'blanc', *ater* 'negre', *niger*, 'negre', *flavus* 'groc, daurat', *icterus* 'grogüenc', *rufus* 'vermellós, rogenc', *ruber* 'vermell', *roseus* 'rosat' i *canus* 'canós', i les veus gregues *leukós* 'blanc', *mélas* 'negre', *erythrós* 'vermell' i *pyrrhós* 'roig flama'.

D'altres noms fan referència a les parts del cos, com són les formes llatines *gularis* 'gular', *collum* 'coll', *rostrum* 'bec', *frons* 'front', *capillus* 'cabell, pèl, capell', i les formes gregues *kephalé* 'cap', *rhýnkhos* i *rhámphos* 'bec' i *poiús* 'pota'.

Un tercer grup està format per les característiques físiques de les parts del cos, com és el cas dels mots llatins *maculata* 'tacada', *fasciata* 'llistada', *pennata* 'emplomallada', *crestata* 'crestada', *cincta* 'coberta' o *fuscus* 'fosc', i dels grecs *platýs* 'ample' i *brakhýs* 'curt'.

És habitual la formació de mots compostos per dues unitats d'informació que combinen, per exemple, parts del cos amb característiques físiques (color, mida, etc.). Així es formen epítets llatins, grecs o mixtos com *flavirostris* 'becgroc', *erythrorámphos* 'bec vermell', *platyrhynchos* 'bec ample', *albifrons* 'front blanc', *erythropus* 'potes vermelles', *leucura* 'cua blanca', *brachyrhynchus* 'bec curt' i *cinctura* 'franja a la cua'.

Un cas curiós és aquell en què el gènere i l'epítet d'una espècie tenen el mateix significat literal, però un en llatí i un altre en grec. Així, trobem *Nucifraga caryocatactes*, on el gènere prové del ll. *nux* 'nou, anou' i del ll. *frangere* 'trençar, destruir' i l'epítet prové del gr. *káryon* 'nou, anou' i del gr. *katágnymi* 'trençar, destruir' [trençanous]. D'altres exemples són *Merops apiaster*, que prové del gr. *mérops* i del ll. *apiaster* 'menjador d'abelles' o el cas de *Corvus corax*, on el ll. *corvus* i el gr. *kórax* signifiquen 'corb'.

b) Hàbitat de l'espècie

Un argument molt habitual en la denominació dels diferents tàxons és l'hàbitat que ocupen. Els *biònims* (del gr. *bíos* 'vida' i del gr. *ónoma* 'nom') recullen referències als ambients on viu cada espècie, com per exemple *agricola* 'habitant dels camps', *dumetorum* 'dels matolls', *palustris* 'palustre, pantanós', *arundinaceus* 'que sembla un jonc', *arvensis* 'arvensè, dels camps', *nivalis* 'nival', *campestris* 'campestre', *arborea* 'arbòria', *pratincola* 'habitant dels prats', *marinus* 'marí', *riparia* 'riberenc', *rupestris* 'rupestre', *alpina* 'alpi, dels Alps', *saxicola* 'habitant de les pedres', *urbicum* 'urbà, de les ciutats' i *maritima* 'marí'.

c) Distribució de l'espècie

D'entre els *topònims* (del gr. *tópos* 'lloc' i del gr. *ónoma* 'nom'), diferenciem entre referències geogràfiques genèriques com *meridionalis* 'meridional', *borealis* 'boreal', *orientalis* 'oriental', *occidentalis* 'occidental' i referències específiques com *libanotica* (Líban), *mallorcae* (Mallorca), *balearicus* (illes Balears), *europaeus* (Europa), *mediterranea* (Mediterrani), *islandica* (Islàndia), *ibericus* (Ibèria, península Ibèrica), *hispanus* (Hispania), *philadelphia* (Filadèlfia), *alexandrinus* (Alexandria, Egipte), *americanus* (Amèrica), *lapponica* (Lapònia), *persicus* (Pèrsia) o *lusitanicus* (Lusitània).

d) Etologia de l'espècie

En diverses espècies es destaca algun fet del seu comportament que les fa especialment singulars i identificables. Trobem diversos exemples d'*ergònims* (del gr. *érgon* 'treball, ocupació' i del gr. *ónoma* 'nom') com el ll. *garrulus* 'xerri, sorollós, garlaire, que xerroteja' (*Coracias*, *Bombycilla*, *Garrulus*), el ll. *peregrinus* 'viatger, rodamón', el gr. *Philomáchys* 'que li agrada la lluita', el ll. *pugnax* 'lluitador, combatiu', el ll. *pendulinus* 'que penja, suspès en l'aire' i el ll. *parasiticus* 'que parasita'.

e) Alimentació de l'espècie

Els *faqònims* (del gr. *phágō* 'menjar' i del gr. *ónoma* 'nom') fan referència als hàbits alimentaris d'un determinat tàxon. En són exemples el ll. *apivorus* 'devorador d'abelles', el ll. *ostralegus* 'recol·lector d'ostres', el ll. *viscivorus* 'menjador de vesc', el gr. *mérops* i el ll. *apiastra* 'menjador d'abelles'.

f) Cant de l'espècie

Els *fonònims* (del gr. *phōné* 'veu, so' i del gr. *ónoma* 'nom') són noms d'origen onomatopèic que descriuen espècies amb un cant característic, sigui transcrivint-lo directament (*Cuculus*, *Upupa epops*, *Lullula*, *Coccyzus*) o bé fent-hi una referència indirecta (*polyglotta*, *aluco*, *collybita*).

g) Referència honorífica a científics i personatges històrics

Els *epònims* (del gr. *epí-* 'sobre' i del gr. *ónoma* 'nom') són epítets específics de tipus honorífic que generalment duen la terminació llatina de genitiu *-i* (si el nom finalitza en vocal o *-er*) o *-ii* (si acaba en consonant), en el cas d'homes, i la terminació *-ae* o *-iae*, en el cas de les dones. Les formes plurals masculines es formen amb la terminació *-orum* i les femenines amb *-arum*. Hi ha una gran varietat de noms de tàxons que reconeixen i homenatgen científics i personatges històrics prominents com *aristotelis* (Aristòtil), *sabini* (Sir Edward Sabine), *eleonorae* (Elionor d'Arborea), *duponti* (Léonard Puech Dupont), *leschenaultii* (Jean Baptiste Louis Claude Théodore Leschenault de la Tour), *bewickii* (Thomas Bewick), *brehmorum* (Alfred Edmund Brehm), *irbii* (Leonard Howard Loyd Irby) i *witherbyi* (Henry Forbes Witherby).

h) Noms mitològics

En la mitologia grega i romana es troben diferents passatges relacionats amb algunes espècies que han servit històricament per anomenar-les (en aquest cas, també es tracta d'*epònims*). Sovint es tracta de metamorfosis, com és el cas del gènere *Pandion*, els fills del qual són transformats en rossinyol i oreneta; o bé *Anthus*, que els déus convertiren en piula i el seu servent, en agró blanc; o el cas de *Neophron*, en voltor. Altres denominacions de gèneres provenen de reis mítics o llegendes: *Cecropis*, primer rei mític de l'Àtica, o *Phasianus*, nom del riu on els argonautes localitzaren per primer cop l'espècie. Finalment, alguns gèneres responen a noms de déus o deesses, com és el cas d'*Athene*, que fa referència a Atena, la deessa de la saviesa, representada per l'òliba.

La mitologia clàssica també ha servit per anomenar els epítets específics, entre els quals destaquen *colchicus*, *nisus*, *diomedea*, *penelope* i *philomelos*.

i) Noms de llegendes i tradicions modernes

D'altres noms científics provenen de llegendes històriques de l'edat mitjana o posteriors, com és el cas de l'epítet *isabellinus* (*Lanius isabellinus*), que serveix per referir-se al color beix o gris groguenc i que fa referència al color que adoptà la roba de la reina Isabel I de Castella (Isabel la Catòlica) o, segons d'altres versions, d'Isabel Clara Eugènia d'Àustria, filla de Felip II, després de sengles promences de no canviar-se de vestidures fins que els musulmans no foren expulsats de la ciutat de Granada (fet que va trigar dos anys) o fins que les seves tropes no allibressin la ciutat d'Ostende del setge que patia (fet que va durar tres anys).

Un altre cas és el de l'epítet *canutus* (*Calidris canutus*), que troba el seu origen en el viking Canut el Gran de Dinamarca (995-1035), rei de Dinamarca, d'Anglaterra i de Noruega, que, segons la llegenda, considerava el territ gros acompanyat de pa i llet una exquisidesa culinària.

D'entre les tradicions i creences populars, hi trobem el gènere *Caprimulgus* (format pel ll. *capra* 'cabra femella' i pel ll. *mulgere* 'munyir'), que rep aquest nom en virtut de l'antiga creença segons la qual els enganyapastors entraven als estables i xuclaven la llet de les mamelles de les cabres. Un altre nom d'origen tradicional és l'epítet del bruel *Regulus ignicapilla* (del ll. *ignis* 'foc' i del ll. *capillus* 'cabell, pèl, capell' [amb foc al cap]), que fa referència a la taca del color d'una flama que presenta aquesta espècie al capell. Segons el conte popular, el rei ietó pujà a les espatlles d'una àliga que volia ser l'ocell que més s'apropés al sol i, en el darrer moment, el rei ietó s'aixecà per sobre el cap de l'àliga i aconseguí ser-ho ell, per bé que es cremà el capell amb les flames del Sol.

j) Noms propis de llengües clàssiques i modernes

Es coneixen com a *autoctònims* (del gr. *autókhthōn* 'autòcton, nadiu' i del gr. *ónoma* 'nom') i són mots llatinitzats que serveixen per referir-se a una espècie concreta en una llengua determinada. El primer gran grup és el format pels autoctònims del llatí i el grec clàssics i que apareixen en les obres dels autors clàssics com Aristòtil, Hesiqui, Plini o Aristòfanes. Sovint no se'n coneix l'equivalència específica exacta i només se'n disposa d'una descripció genèrica (*Pernis*, *Sitta*, *Himantopus*, *pygargus*).

Un segon grup és format per mots d'una gran diversitat de llengües que són llatinitzats i s'incorporen a la nomenclatura científica. Algunes d'aquestes llengües d'influència directa o indirecta són l'italià (*squatarola*, *aluco*, *borin*, *cirlus*, *francolinus*, *garzetta*, *falcinellus*), l'alemany (*Bombycilla*, *Prunella*), el rus (*rossicus*, *nyroca*), l'occità (*Egretta*), el suec (*crecca*), les llengües sami (*Alle*), el turc (*yelkouan*), el francès (*Tadorna*), l'anglès (*Puffinus*), el noruec (*Alca*, *sterna*, *immer*), el feroès (*skua*) o les antigues llengües nòrdiques (*Branta*, *Sula*).

k) Noms construïts a partir d'altres tàxons ja existents o inventats

Els anomenats *taxònim*s (del gr. *táxis* 'disposició, ordre' i del gr. *ónoma* 'nom') són en realitat noms científics que es construeixen a partir d'altres noms ja existents. És el cas dels anagrames (*Delichon* a partir de *Chelidon*, *Dacelo* a partir de *Alcedo*), dels diminutius (*albellus* a partir de *albus*), de la comparació amb d'altres espècies o grups d'espècies similars de què es diferencia el tàxon estudiat (*Apus affinis* vs. *Apus sp.*, *Aythya affinis* vs. *Aythya marila* i *Puffinus assimilis* vs. *Puffinus sp.*), de l'assenyalament que la similitud entre tàxons pot induir a dubtes en la identificació (*Charadrius dubius* vs. *Charadrius hiaticula*) o bé de la indicació de semblança mitjançant prefixos com el llatí *sub-* 'proper' (*subruficollis*, *subbuteo*) o sufixos com el grec *-oidēs* 'que s'assembla' (*luscinioides*, *trochiloides*, *phoenicuroides*, *ralloides*, *glaucoides*). En alguns casos, l'origen dels noms té la seva raó en la invenció de l'autor, com passa amb el gènere *Xema* (*Xema sabini*), que diversos autors han suggerit que seria fruit d'una construcció artificial estètica i mancada de significat (Strickland, 1842; Saunders, 1896; BOU - British Ornithologists' Union, 1915).

ELS TERMES LLATINS EN LES DESCRIPCIONS TAXONÒMIQUES DE LINNAEUS

Malgrat que les descripcions taxonòmiques de Linnaeus recollides en aquest diccionari són només una petita mostra del seu ingent treball, podem enumerar una sèrie de trets distintius del llatí que utilitzà el pare de la taxonomia moderna.

A l'hora de descriure les diferents parts del cos de cada tàxon (formes, colors, amb taques o no), Linnaeus utilitzà termes llatins que sovint són *tecnicismes* en la nostra llengua, com *uropygium* 'uropigi o rabada' o *cera* 'cere' (en algunes aus, part carnosa en la base del bec).

Podem dir el mateix quant a la denominació de les diferents *plomes*: *rectrix* 'rectrius o timoneres' (plomes de la cua que serveixen per a dirigir el vol); *remex* 'rèmiges' (plomes fortes i llargues de les ales, que al seu torn es divideixen en primàries, secundàries i terciàries), o *tectrix* 'tectrius o cobertores' (aquelles plomes que cobreixen les rèmiges). Tots aquests tecnicismes els hem mantingut en les traduccions. Per exemple, «*tringa cinerea, remigibus secundariis basi totaliter albis, rectricibus quatuor mediis immaculatis*» s'ha traduït per «tèrrit gris, base de les rèmiges secundàries totalment blanques, les quatre rectrius centrals sense taques».

Uns altres *elements* descriptius que trobem són: *abdomen* 'ventre', *apex* 'punta' (extrem distal de la ploma), *cauda* 'cua', *capillus* 'capell', *crista* 'cresta, plomall', *dorsum* 'esquena', *fascia* 'ratlla, franja, llista', *gena* 'galta', *macula* 'taca, marca',

margo ‘vora, marge’, *nucha* ‘clatell’, *rostrum* ‘bec’, *pectus* ‘pit’, *pes* ‘potes’, *vertex* ‘capell’.

Els *adjectius* més emprats per Linnaeus són els que fan referència als colors: *cinereus*, *ferrugineus*, *brunneus*, *rufus*, *coccineus*, *caeruleus*, *flavus*, *fulvus*, etc. De vegades, aquests colors es presenten en la forma de participi de present: *abdomine albicante*, *rectricibus nigricantibus*, *parus remigibus caerulescentibus*; o bé com a combinació de dos colors: *flavicanti-virens*. També hi trobem diversos *adjectius* per expressar les formes: *striatus*, *variegatus*, *maculatus*, *auritus*, *dilatatus*, *oblongus*, *longitudinalis*, *rhomboidalis*, etc.; els *adjectius* *hirsutus* o *nudus* per referir-se a les potes o la *macula* i les formes *immaculatus* o *maculatus* per indicar si les ales o el cos estan o no tacats d’algun color.

Empra també termes evolucionats o *neollatinismes*, com és el cas del nombre *quattuor* ‘quatre’ (en Linnaeus, *quatuor* o *quator*), *antrorsum* ‘anterior’ o adverbis com *antice*, sinònim de *anterius* (derivat de l’*adjectiu* *anticus* ‘antic’, utilitzat en Ciceró).

La *qualitat* d’una persona, animal o cosa en llatí es pot expressar en genitiu o ablatiu. Generalment s’expressa en genitiu la qualitat o característica permanent, i en ablatiu, les qualitats accidentals, passatgeres o externes; Linnaeus les descriu sempre en el cas ablatiu: «falco cera flava, cauda fortificata, corpores ferrugineo, capite albidiore»; «anas cauda acutiuscula (...), capite brunneo, fronte alba».

Quant a la *puntuació*, Linnaeus sovint obvia la coma enumerativa («corvus fusca, occipite incano, fronte alis caudaque nigris»); o prescindeix del punt i coma per separar la descripció d’unes plomes en concret, després d’haver explicat la característica d’unes altres: «alauda remigibus albis: primoribus extrorsum nigris, rectricibus nigris: lateralibus tribus albis» (*Montifringilla nivalis nivalis*).

Consideracions sobre la pronúncia i accentuació dels mots llatins

La pronúncia de les grafies de la llengua llatina no comporten gaire dificultat per a una persona que té com a llengua pròpia una llengua romànica, ja que utilitza l’alfabet llatí. Tanmateix, cal tenir present que el llatí no ha tingut mai una pronúncia única.

Algunes de les *grafies* i *dígrafs* en què la pronúncia *clàssica* difereix de la catalana-valenciana-balear són les següents:

Grafia	Pronúncia del llatí clàssic	Exemples
C, c K, k	[k]	<i>alcedo</i> al[ké]do, <i>cinerea</i> [k]in[é]rea <i>brookei</i> br[ó]o[k]ei, <i>cinclus</i> [kí]n[k]lus
G, g	[g]	<i>pelagicus</i> pel[á]gi[k]us, <i>grisegena</i> [g]rise[gé]na
H, h	és muda	<i>hispaniensis</i> [i]spani[é]nsis
X, x	[ks]	<i>perdix</i> p[é]rdi[ks], <i>tetrax</i> t[é]tra[ks]
Y, y	com la <i>u</i> francesa [y]	<i>cygnus</i> [kýk]nus
Z, z	[dz]	<i>garzetta</i> gar[dzé]ta, <i>porzana</i> por[dzá]na

Quant als dígrafs:

Dígraf	Pronúncia del llatí clàssic	Exemples
ch	[k]	<i>charadrius</i> [k]ar[á]drius
ph	[f]	<i>phasianus</i> [f]asi[á]nus
th	[t]	<i>erythropus</i> ery[t]r[ó]pus
ll	[tʃ]	<i>isabellinus</i> isabe[tʃí]nus, <i>gallinago</i> ga[tʃí]nago
gu, qu	[gw], [kw] (la <i>u</i> es pronuncia)	<i>querquedula</i> [kw]er[kw]ed[ú]la
sc, st	[esk], [est]	<i>scolopax</i> [esk]ol[ó]pa[ks], <i>stellata</i> [est]ell[á]ta

Mereixen especial atenció les grafies *i* i *u* (*I* i *V* quan s'escriuen en majúscules, respectivament). En llatí tenien valor *vocàlic*, però també valor *consonàntic* quan es trobaven entre dues vocals o en posició inicial. Posteriorment, i amb finalitats didàctiques (distingir el so consonàntic del vocàlic), es van transcriure les *i* i *u* *consonàntiques* com a [j] i [w], respectivament. Per tant, en aquests casos, cal pronunciar-les com la *i* de *iogurt* i la *u* de *cauen*: *jamaicensis* [j]amaic[é]nsis, *vanellus* [w]an[é]llus.

Quant a l'accent, cal recordar que la llengua llatina no té accent gràfic perquè és *prosòdica*, és a dir, hi ha síl·labes llargues (s'indica amb el signe ¯ sobre la vocal: [ā]) i breus (s'indica amb el signe ˘ sobre la vocal: [ă]). La pronúncia de les síl·labes llargues durava més temps que la de les breus. Així la síl·laba «tònica» està condicionada per la quantitat de la penúltima síl·laba (llarga o breu).

Ara bé, generalment, la quantitat no es marca en l'escriptura (excepte en lli-

bres de text i manuals) i, per tant, cal conèixer algunes normes per pronunciar correctament les paraules llatines:

1. No hi ha paraules agudes (tret de raríssimes excepcions).
2. Tota paraula *bísil·laba* (dues síl·labes) sempre és *plana* (per tant, cal pronunciar amb més força la penúltima). En són exemples *anas* [ánas], *anser* [ánser], *apex* [ápeks] i *pectus* [péktus].
3. En els mots de *tres* o més síl·labes, cal tenir en compte la norma bàsica:
  - a) La paraula és *plana* si la *penúltima* síl·laba és *llarga*
    - per naturalesa, és a dir, conté una vocal que és llarga o un diftong (*ae, au, oe, eu*). Exemple: *fabālis* [fabális], *alcēdo* [alkédo];
    - per posició: la vocal de la síl·laba va seguida de dues consonants, excepte oclusiva i líquida (*-cl-, -dr-, -tr-, etc.*). Exemple: *marmaronetta* [marmaronétta].
  - b) La paraula és *esdrúixola*, si la *penúltima* és *breu*
    - per naturalesa (conté una vocal breu). Exemple: *aquila* [ákuila];
    - per posició: la vocal de la penúltima síl·laba va seguida d'una altra vocal. Exemple: *buteo* [búteo], *lanius* [lánius], *linea* [línea] i *tetrao* [tétrao].

LA NOMENCLATURA POPULAR DELS OCELLS AL DOMINI LINGÜÍSTIC CATALÀ-VALENCIÀ-BALEAR

Els Països Catalans, el conjunt de territoris de llengua i cultura catalanes, es componen del Principat de Catalunya, el País Valencià, les illes Balears i les Pitiuses, el Principat d'Andorra, la Catalunya del Nord, la Franja de Ponent, la ciutat de l'Alguer (Sardenya) i el Carxe (Regió de Múrcia). Aquests territoris tenen una extensió de 70.520 km² i actualment depenen administrativament dels estats d'Espanya, França, Itàlia i Andorra.

Al llarg del domini lingüístic, on actualment viuen prop de catorze milions d'habitants, la llengua catalana pren diverses denominacions. Cada denominació, cada dialecte, expressa les particularitats lingüístiques pròpies d'una àrea determinada. La llengua no és una estructura immutable ni invariable, sinó el reflex d'una evolució constant al llarg dels segles. El 1861 Milà i Fontanals ja va establir una primera macrodivisió en dos grans blocs que encara és vigent avui dia:

- a) Els parlars orientals, compostos pels dialectes rossellonès (conformat pels subdialectes capcinès i el septentrional de transició), alguerès, baleàric (mallorquí, menorquí, eivissenc) i central (salat de la Costa Brava, barceloní i tarragoní).
- b) Els parlars occidentals, amb els dialectes nord-occidental (ribagorçà i pallerès), valencià de transició o tortosí (parlars del Matarranya), valencià o

sud-occidental (castellonenc, apitxat, meridional, salat de Tàrbena i la Vall de Gallinera i alacantí).

Cada un dels dialectes de la llengua catalana presenten trets diferencials tant fonètics com lèxics. Així, per exemple, al llarg del territori hi ha parlants que miren *ocells*, mentre que n'hi ha d'altres que miren *aucells* o *moixons*. De la mateixa manera, cada primavera arriba un ocell ben popular i propi de la nostra cultura que rep una gran diversitat de noms arreu del territori: *oreneta*, *angrineta*, *angruneta*, *arandola*, *araneta*, *areneta*, *aulendra*, *auraneta*, *aurèndola*, *aurineta*, *nereta*, *noreta*, *olendra*, *orendella*, *orendeta*, *orèndola*, *orenell*, *orenella*, *orenet*, *orenola*, *orineta*, *orondeta*, *oronell*, *oronella* i *oroneta*.

Així mateix, cada espècie rep diversos noms en funció del territori, fins al punt que les espècies més comunes (que esdevenen sovint les més populars) presenten una llarga llista de variants. Aquestes solen recollir les característiques físiques principals, el tipus de cant, els costums migradors (hivernants, estiuencs o de passa) i l'etologia o la seva relació amb l'home, entre d'altres. Tot i que sovint hi sol haver una denominació que es popularitza per sobre de les altres (generalment la que adopten les zones amb major nombre de parlants), en cap cas substitueix la resta ni emmascara la riquesa de la diversitat.

A tall d'exemple, una de les espècies més conegudes de les nostres contrades és un petit ocell insectívor hemeròfil, d'esquena marronosa i ventre clar, que descrigué el científic suec Carolus Linnaeus l'any 1758 amb el nom científic d'*Erithacus rubecula*. Aquesta espècie es distingeix fàcilment pel color rogenc del seu pit i pel seu característic cant melodiós de timbre metàl·lic. És especialment abundant als Països Catalans durant l'hivern, que és quan exemplars d'arreu d'Europa realitzen moviments latitudinals en cerca de temperatures més càlides. Com dèiem, la sàvia nomenclatura popular ha sabut copsar aquests trets distintius de l'espècie amb desenes de variants dialectals que fan referència a la seva aparença (*pit-roig*, *pit-roi*, *gavatxet roig*, *barba-roig*, *pita-roig*, *pita-roi*, *pita-ruig*, *panxa-vermei*, *pitall*, *pitell*, *papet roget*, *petit roget*, *collet roig*, *papa-roig*, *pin-roig*, *colorí*, *calderona*, *cardenalet*, *rovell diou*, *rovell d'ou*, *ull de bou*), al seu cant metàl·lic (*ropit*, *rupit*, *rei-pit*, *renti*, *reitit*, *rei-tit*, *pitric*, *reietó*, *reiet*, *rei*, *regentí*, *reientí*, *reientic*, *rellentí*, *rein-tinc* i *reinting*), als seus costums migradors (*fredolai* i *gavatxet roig*) i al seu hàbitat i etologia (*cagamànecs*, *ocell de bosquerol* i *mosquera*).

Un altre exemple ben il·lustratiu de la diversitat ornitònica catalana, el trobem en una altra de les espècies més populars de les nostres viles i ciutats: l'espècie *Delichon urbicum*. Es caracteritza per presentar el carpó blanc i fer els nius prop de les cantonades de finestres i balcons. Popularment es coneix amb els noms *oreneta cuablanca*, *auraneta de vila*, *auraneta de finestra*, *colblanc*, *cuablanca*, *culblanc*, *araneta culblanc*, *oroneta cuablanca*, *oreneta de finestra*, *vinjolita*, *vinjolita*, *ginjola*,

oronella de cul blanc, oreneta culblanca, oreneta culblanc, oronell, nereta, noreta, orenet, oreneta de finestra cabot, colomet, oriol, roquerol, roquerola i morquerol.

Estretament lligat a la nomenclatura popular, trobem el fenomen de la derivació per vicissituds històriques. És el resultat del contacte i la influència d'altres llengües com són, entre d'altres, el castellà, el francès, l'occità, el llatí, el grec, el sard i el germànic. Aquest fenomen és similar al que té lloc amb els noms i cognoms de les persones, en els quals trobem variants d'un mateix mot en origen (per exemple: *Ferrer, Farrer, Farré, Ferré*). A la bibliografia trobem diverses formes nominals anteriors a la normativització de Pompeu Fabra (per exemple: **pasarell* per *passerell*, **anach* per *ànec*, **esparber* per *esparver*, etc.). En aquesta obra apareix, sempre que és possible, només la forma normativa i no s'hi inclouen les formes prefabrianes de què la normativa recull la forma catalana. A més, alguns noms catalans dels ocells són el resultat de la catalanització de noms populars propis d'altres llengües, com passa amb *alcaravà*, que prové del castellà *alcaraván* (*Burhinus oedicnemus*); *alcatràs*, del castellà *alcatraz* (*Morus bassanus*), i *cormorà*, del castellà *cormorán* (*Phalacrocorax sp.*).

Finalment, cal esmentar que en alguns casos el nom popular en llengua catalana d'alguna espècie va ser definit expressament ja que no existia, com és el cas del *mascarell* (*Morus bassanus*). Salvador Maluquer proposà aquest nom basant-se en la coloració negra que presenta al voltant dels ulls.

Característiques del *Diccionari*

En aquesta obra s'han considerat un total de 515 tàxons, que comprenen els descrits als Països Catalans (Clavell, 2002; Clavell *et al.*, 2010) i els observats entre els anys 2010 i 2013 (Ferran López i Martí Franch, com. pers.). S'ha respectat la seva classificació en cinc categories (A, B, C, D i E), segons la metodologia emprada per la British Ornithologists' Union (BOU) i per l'Association of European Rarities Committees (AERC) i adoptada pel Comitè Avifaunístic de Catalunya (CAC) de l'Institut Català d'Ornitologia (ICO). En aquesta obra es recullen només aquells tàxons compresos en les categories A, B i C, que comprenen les observacions d'espècies citades en estat natural abans i després del gener de 1950, així com les espècies allòctones que han estat introduïdes i que han establert poblacions reproductores autosuficients (vegeu la taula 1).

TAULA 1
Categories considerades en la caracterització de les espècies

<i>Categoria</i>	<i>Subcategoria</i>	<i>Criteri de classificació</i>
A		Espècies que han estat citades en estat aparentment natural almenys un cop des de gener de 1950.
B		Espècies que havien estat citades en estat aparentment natural almenys un cop fins al 31 de desembre de 1949 però que no han estat citades posteriorment.
C		Espècies que, tot i haver estat introduïdes per l'home de manera deliberada o accidental, han establert poblacions reproductores derivades del grup introduït i que es mantenen per elles mateixes sense necessitat de recórrer a introduccions posteriors.

TAULA 1 (Continuació)
 Categories considerades en la caracterització de les espècies

<i>Categoria</i>	<i>Subcategoria</i>	<i>Criteri de classificació</i>
	C1	Introduccions naturalitzades. Espècies que han estat citades només com a resultat d'una introducció.
	C2	Establiments naturalitzats. Espècies amb poblacions establertes a partir de la seva introducció per l'home, però que també se citen en estat aparentment natural.
	C3	Restabliments naturalitzats. Espècies amb poblacions reintroduïdes amb èxit per l'home en indrets on es trobaven anteriorment.
	C4	Espècies assilvestrades. Espècies domèstiques amb poblacions establertes en llibertat.
	C5	Espècies naturalitzades erràtiques. Espècies amb poblacions neutralitzades establertes en altres àrees.
D		Espècies que haurien d'aparèixer amb categoria A o B però hi ha dubtes raonables que mai s'hagin observat en estat natural. No formen part del total d'espècies ni es consideren integrants de la llista oficial d'ocells.
E		Espècies que han estat citades com a introduccions, transportades o escapades de captivitat les poblacions reproductores de les quals (si existeixen) es creu que no es mantenen per elles mateixes. No formen part del total d'espècies ni es consideren integrants de la llista oficial d'ocells.

L'ordre taxonòmic en què apareixen les espècies és el descrit en la *Llista patró* del Comitè Avifaunístic de Catalunya de l'Institut Català d'Ornitologia (Clavell *et al.*, 2010), que incorpora els darrers canvis esdevinguts en l'àmbit europeu tant en la seqüència taxonòmica com en els tàxons en els darrers anys.

Per a cadascun dels tàxons considerats s'inclou el nom científic acceptat ara internacionalment, la categoria a la qual pertany i l'autor i l'any de descripció de cada espècie i subespècie, si escau (1). Així mateix, es documenten els principals noms comuns que rep d'arreu del domini lingüístic català-valencià-balear: en primer lloc, el que es considera més habitual o rellevant i, a continuació, els altres, ordenats alfabèticament (2). Es recull l'origen etimològic de cadascun dels elements que conformen el seu nom científic (3). I, si escau, informació addicional sobre la descripció o definició que Linnaeus fa de l'espècie (4):

- (1) *Anas penelope* (A) (Linnaeus, 1758)
- (2) Ànec xiulador, ànec cap-roig (mascle), ànec gavatx (femella), ànec piulaire, ànec xiulaire, cabiroi, piula, piuló, siulador, siulaire, xiulador, xiulaire
- (3) *Anas*: del ll. *anas* ‘ànec’. Linnaeus (1746) el descriu com a «rostrum plano, apice dilatato rotundatoque» (bec pla amb la punta dilatada i en forma arrodonida).
penelope: del gr. *pēnēlops* (der. del gr. *pēnē* ‘trena, trama’ i del gr. *ōps* ‘aparença’), tipus d’ànec amb ratlles porpres que, segons la tradició, hauria salvat i tornat a la platja Penèlope quan li arribà el rumor que Ulisses havia mort a Troia i es va llançar al mar.
- (4) Linnaeus (1746) la descriu com a «*anas cauda acutiuscula subtus nigra, capite brunneo, fronte alba*» (ànec de cua punxeguda per sota negra, cap marró, front blanc).

ABREVIATURES

En la descripció etimològica de les espècies, s’han utilitzat les abreviatures següents:

comp.	comparatiu
der.	derivat
dim.	diminutiu
gr.	grec
ll.	l·latí
rel.	relatiu
ssp.	subespècie
sup.	superlatiu

**Diccionari etimològic dels noms científics
dels ocells dels Països Catalans**

ANÀTIDS *Anatidae*

Cygnus olor (A) (Gmelin, J. F., 1789)

Cigne mut, cigne bec-roig

Cygnus: del ll. *cygnus* ‘cigne’ (der. del gr. *kýknos* ‘cigne’) [consagrat a Apol·lo]. Diversos herois mitològics duen el nom de Cicne, del mateix significat:

— El més antic sembla que és un fill de Posidó i de Càlice. La seva llegenda pertany al cicle troià. Aliat dels troians, Cicne era invulnerable; però Aquil·les l’ofegà sota el seu pes i Cicne, per gràcia del seu pare, va transformar-se en cigne.

— Un altre heroi del mateix nom és un rei de la Ligúria, amic de Faetont, que plorava la seva mort quan Zeus el va haver de fulminar i que fou transformat en cigne. Apol·lo havia dotat aquest Cicne d’una veu melodiosa, fet que explica els cants dels cignes quan han de morir.

— Una llegenda d’un cigne fa aparèixer un tal Cicne, fill d’Apol·lo i de Tíria. Era molt bell, però també capriciós i esquerp, de tal manera que va decebre successivament totes les enamorades. Dishonrat i sol, finalment, va llançar-se a un llac amb la seva mare, i Apol·lo, apiadant-se d’ells, els transformà en cignes.

— I un dels relats més famosos, és l’explicat per Ovidi en les *Metamorfosis*: l’amor de Zeus i Leda. Zeus per unir-se a Leda es transformà en cigne.

olor: del ll. *olor* ‘cigne’.

Linnaeus (1746, 1747) la descriu com a «anas rostro semicylindrico atro, cera flava, corpore albo» (ànec de bec negre semicilíndric, cere groc, cos blanc).

Cygnus columbianus bewickii (A) (Ord, 1815) ssp. *bewickii* (Yarrell, 1830)

Cigne petit, cigne menut

Cygnus: vegeu *Cygnus olor*.

columbianus: rel. al riu Colúmbia (Oregon, EUA).

bewickii: en honor a Thomas Bewick (1753-1828), ornitòleg i gravador de fusta anglès de prestigi.

Cygnus cygnus (A) (Linnaeus, 1758)

Cigne cantaire, cigne poètic

Cygnus: vegeu *Cygnus olor*.

Anser fabalis fabalis (A) (Latham, 1787)

Oca (auca) pradenca, oca de camp, oca salvatge, salvatge

Anser: del ll. *anser* ‘oca’.

fabalis: rel. al ll. *faba* ‘fava’ (fesol). Rebé aquest nom per l’aparició de grups d’aquesta espècie d’oques als camps de conreu de faves a la tardor per alimentar-se’n, en ple temps de recollecta d’aquest vegetal.

Linnaeus (1746) la descriu com a «anas rostro semicylindrico, corpore supra cinereo subtus pallidior, collo striato» (ànec de bec semicilíndric, cos per sobre grisenc i per sota pàl·lid, de coll estriat).

Anser fabalis rossicus (A) (Buturlin, 1933)

Oca (auca) pradenca, oca de camp, oca salvatge, salvatge

Anser: vegeu *Anser fabalis fabalis*.

fabalis: vegeu *Anser fabalis fabalis*.

rossicus: rel. a Rússia (del rus *Россия* ‘Rossiya, Rússia’).

Anser brachyrhynchus (A) (Baillon, 1833)

Oca (auca) de bec curt

Anser: vegeu *Anser fabalis fabalis*.

brachyrhynchus: del gr. *brakhýs* ‘curt’ i del gr. *rhýnkhos* ‘bec’ [de bec curt].

Anser albifrons albifrons (A) (Scopoli, 1769)

Oca (auca) riallera grossa, oca carablanca

Anser: vegeu *Anser fabalis fabalis*.

albifrons: del ll. *albus* ‘blanc’ i del ll. *frons* ‘front’, en descripció del fenotip de l’espècie [front blanc].

Anser erythropus (A) (Linnaeus, 1758)

Oca (auca) riallera petita, oca petita

Anser: vegeu *Anser fabalis fabalis*.

erythropus: del gr. *erythrós* ‘vermell, roig’ i del gr. *poús* ‘pota’ [de potes vermelles].

Anser anser anser (A) (Linnaeus, 1758)

Oca (auca) vulgar, oca salvatge, oca comuna, oca casolana, oca de ventre blanc

Anser: vegeu *Anser fabalis fabalis*.

Branta canadensis ssp. (C5) (Linnaeus, 1758)

Oca (auca) del Canadà

Branta: del ll. *branta* o *brata*, tipus d’oca (Turner, 1544); en les llengües escandinaves antigues *Brandgás* significava ‘oca fumada (negra)’.

canadensis: rel. al Canadà.

Branta leucopsis (A) (Bechstein, 1803)

Oca (auca) de galta blanca, oca de bec curt, oca de ventre blanc

Branta: vegeu *Branta canadensis ssp.*

leucopsis: del gr. *leukós* ‘blanc’ i del gr. *-ópsis* ‘-carat’ (del gr. *-óps* ‘cara’) [carablanca].

Branta bernicla bernicla (A) (Linnaeus, 1758)

Oca (auca) de collar

Branta: vegeu *Branta canadensis ssp.*

bernicla: del ll. *bernicla* ‘oca’ (Jobling, 2010).

Linnaeus (1746) la descriu com a «*anas capite colloque nigris*» (ànec amb el coll i el cap de color negre).

Tadorna ferruginea (A) (Pallas, 1764)

Ànec canyella, ànec canyellat, ànnera canyella, àneda canyella

Tadorna: seria un mot d'origen italià, tot i que també podria provenir del francès *tadorne*.

ferruginea: del ll. *ferrugineus* 'ferruginós, de color òxid'.

Tadorna tadorna (A) (Linnaeus, 1758)

Ànec blanc, ànnera blanca, àneda blanca, ànec de tardor

Tadorna: vegeu *Tadorna ferruginea*.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*anas albo-variegata, pectoris lateribus ferrugineis, abdomine longitudinaliter cinereo-maculato*» (ànec blanc i jaspiat, amb els laterals del pit marrons, amb l'abdomen tacat de gris longitudinalment).

Aix galericulata (C5) (Linnaeus, 1758)

Ànec mandarí, ànnera mandarina

Aix: del gr. *aíx* 'cabra, boc', tipus d'ocell bussejador anomenat per Aristòtil que no ha estat identificat amb certesa, tot i que es correspondria amb una petita oca, un cabussó o un ànec.

galericulata: del ll. *galericulum* 'perruca' (der. del ll. *galerus* 'barret, capell').

Anas penelope (A) (Linnaeus, 1758)

Ànec xiulador, ànec cap-roig (mascle), ànec gavatx (femella), ànec piulaire, ànec xiulaire, cabiroi, piula, piuló, siulador, siulaire, xiulador, xiulaire.

Anas: del ll. *anas* 'ànec'. Linnaeus (1746) el descriu com a «*rostrum plano, apice dilatato rotundatoque*» (bec pla amb la punta dilatada i en forma arrodonida).

penelope: del gr. *pēnelops* (der. del gr. *pénē* 'trena, trama' i del gr. *ōps* 'aparença'), tipus d'ànec amb ratlles porpres que, segons la tradició, hauria salvat i tornat a la platja Penèlope quan li arribà el rumor que Ulisses havia mort a Troia i es va llançar al mar.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*anas cauda acutiuscula subtus nigra, capite brunneo, fronte alba*» (ànec de cua punxeguda per sota negra, cap marró, front blanc).

Anas strepera strepera (A) (Linnaeus, 1758)

Ànec griseta, ànec d'aigua gros, àneda griseta, ànnera griseta, ascle, grisa, griseta, negret, roncador

Anas: vegeu *Anas penelope*.

strepera: del ll. *streperus* 'sorollós'.

Anas crecca crecca (A) (Linnaeus, 1758)

Xarxet comú, xarxet, ànec d'aigua petit, ànec petit, anedó, falset, garset petit, salset, sardet, sarret, sarset, sel·la rossa

Anas: vegeu *Anas penelope*.

crecca: del suec *kricka* 'xarxet'.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*anas macula alarum viridi, linea alba supra infraque oculos*» (ànec de clapa verda a les ales, una línia blanca per sobre i sota dels ulls).

Anas carolinensis (A) (Gmelin, J. F., 1789)

Xarxet americà

Anas: vegeu *Anas penelope*.

carolinensis: rel. a Carolina, Amèrica del Nord.

Anas platyrhynchos platyrhynchos (A) (Linnaeus, 1758)

Ànec collverd, àdena o ànega (femella), ànec, ànic, ànec collblau, ànec d'aigua, ànec de bosc, ànec gros, ànec salvatge, ànec silvestre, àneda, ànet, ànnera, capblau, collblanc, collblau, collarot, collverd, culliverd, tiró

Anas: vegeu *Anas penelope*.

platyrhynchos: del gr. *platús* 'ample' i del gr. *rhúnkhos* 'bec' (der. del gr. *platurrhýnkhos* 'de bec ample').

Linnaeus (1746) la descriu com a «*anas macula alari purpurea utrinque nigra albaque, pectore rufescente*» (ànec de clapa porpra a l'ala tant negre com blanc pels dos costats, pit vermellós).

Anas rubripes (A) (Brewster, 1909)

Ànec collverd americà, ànec negrós

Anas: vegeu *Anas penelope*.

rubripes: del ll. *ruber* ‘vermell’ i del ll. *pes* ‘peus’ [de peus vermells].

Anas acuta acuta (A) (Linnaeus, 1758)

Ànec cuallarg, cuallarg, ànec marcenc, àneda coallarga, àneda amb coa, cua de jonc, coer, cua d’auraneta

Anas: vegeu *Anas penelope*.

acuta: del ll. *acutus* ‘agut, punxegut’.

Anas querquedula (A) (Linnaeus, 1758)

Xarrasclat, xarraselet, ànec d’aigua mitjà, ànec gavatx, ànec roncador, anedó blanc, roncadel·l, roncaire, salset de la caramella, sarceta d’estiu, sel·la blanca, sorçó, xarxet

Anas: vegeu *Anas penelope*.

querquedula: del ll. *querquedula*, tipus d’ànec citat per T. Varró i Columella i que podria tenir sentit onomatopèic i fer referència a un crit sorollós.

Anas discors (A) (Linnaeus, 1766)

Xarxet alablau, sel·la alablava, anedó alablau

Anas: vegeu *Anas penelope*.

discors: del ll. *discors* ‘diferent, dissident’. Alguns autors suggereixen que faria referència al seu crit de vol discordant (Gruson, 1972).

Anas clypeata (A) (Linnaeus, 1758)

Ànec cullerot, cullerot, cullera, ànec paleter, ànec cullera, aixadell, bec d’espàtula, bragat, bragat cullerot, llosser

Anas: vegeu *Anas penelope*.

clypeata: del ll. *clypeatus* ‘blindat’ (i, a la vegada, del ll. *clypeus* ‘escut’).

Linnaeus (1746) la descriu com a «*anas rostri extremo dilatato rotundato, ungue incurvo*» (ànec amb la vora del bec allargada i arrodonida, punta de les potes curvada).

Marmaronetta angustirostris (A) (Menetries, 1832)

Xarxet marbrenc, anedó marbrenc, favat, rosseta, rosset, sel·la marbrenca

Marmaronetta: del gr. *mármaros* ‘marbre’ (del gr. *marmáirō* ‘brillar’) i del gr. *néttā* ‘ànec’.
angustirostris: del ll. *angustus* ‘estret’ i del ll. *rostrum* ‘bec’.

Netta rufina (A) (Pallas, 1773)

Xibec, sivert, àneda (ànec) de bec vermell, japonès, mut, ànec gavatx, becvermell, boix, collverd roquer, morell

Netta: del gr. *néttā* ‘ànec’.
rufina: del ll. *rufus* ‘roig, vermell’.

Aythya affinis (A) (Eyton, 1838)

Morell menut

Aythya: del gr. *aithyia*, amb referència a un tipus d’ocell marí anomenat per Aristòtil i altres autors que no s’ha identificat.

affinis: del ll. *adfinis* o *affinis* ‘afi, semblant, anàleg’. Aquest epítet indica una relació de semblança entre diferents espècies properes, en aquest cas entre *Aythya affinis* i *A. marila*.

Aythya ferina (A) (Linnaeus, 1758)

Morell de cap roig, morell cap-roig, ànec buixot, ànec cap-roig, ànec de cresta, ànec gavatx, buix, buixot, cap-roig, capvermell, morell, morell de peixota, morell roig, moretó, moretó capvermell, rabassot

Aythya: vegeu *Aythya affinis*.
ferina: del ll. *ferinus* ‘salvatge’ (del ll. *ferus* ‘fer, no domesticat’).

Linnaeus (1746) la defineix com a «anas alis cinereis immaculatis, uropygio nigro» (ànec d’ales grises sense taques i amb l’uropygi negre).

Aythya collaris (A)

Morell de collar

Aythya: vegeu *Aythya affinis*.
collaris: del ll. *collaris* ‘collar’ (del ll. *collum* ‘coll’).

Aythya nyroca (A) (Güldenstädt, 1770)

Morell xocolater, ànec xocolater, parda, roget, rabassot menut

Aythya: vegeu *Aythya affinis*.

nyroca: del rus *nyrok* ‘ànec’.

Aythya marila ssp. (A) (Linnaeus, 1761)

Morell buixot, ànec buixot, buixot, ànec gavatx, moretó cabassut, moretó capbus-só, rabassot cabussó

Aythya: vegeu *Aythya affinis*.

marila: del gr. *marilē* ‘brases o pols de carbó’ (Jobling, 2010).

Aythya fuligula (A) (Linnaeus, 1758)

Morell de plomall, ànec de plomall, ànec de cresta, bordet, capellut, morell, morell capellut, moretó de puput, rabassot de cresta

Aythya: vegeu *Aythya affinis*.

fuligula: del ll. *fuligo* ‘sutge’ i del ll. *gula* ‘gola’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «anas crista dependente, corpore nigro, ventre maculaque alarum albis» (ànec de plomall penjant, cos negre, ventre i ales amb una taca blanca).

Somateria mollissima mollissima (A) (Linnaeus, 1758)

Èider vulgar, èider

Somateria: del gr. *sōma* ‘cos’ i del gr. *érion* ‘llana’.

mollissima: del ll. *mollissimus* ‘molt suau’ (super. del ll. *mollis* ‘suau’).

Clangula hyemalis (A) (Linnaeus, 1758)

Ànec glacial, àneda glacial, ànnera glacial

Clangula: del ll. *clangere* ‘sonar, cridar, xisclar’ (ocells).

hyemalis: del ll. *hiemalis* ‘hivernal’ (del ll. *hiems* ‘hivern’).

Melanitta nigra nigra (A) (Linnaeus, 1758)

Ànec negre, àneda negreta, morell de mar negre, negreta

Melanitta: del gr. *mélas* ‘negre’ i del gr. *néttā* ‘ànec’.

nigra: del ll. *niger* ‘negre’.

Melanitta fusca fusca (A) (Linnaeus, 1758)

Ànec fosc, àneda fosca, ànnera fosca, cullera, morell de mar fosc

Melanitta: vegeu *Melanitta nigra nigra*.

fusca: del ll. *fuscus* ‘fosc’.

Bucephala clangula clangula (A) (Linnaeus, 1758)

Morell d’ulls grocs, ànec d’ulls grocs, ànnera d’ulls grocs, perdiganya d’aigua, rector, retoret

Bucephala: del gr. *bouképhalos* ‘cap de bou’ (del gr. *boús* ‘bou’ i del gr. *kephalé* ‘cap’).

clangula: del ll. *clangere* ‘sonar, cridar, xisclar’ (ocells).

Linnaeus (1746) la descriu com a «*anas nigro alboque varia, capite tumido nigro-viridi; sinu oris macula alba*» (ànec virolat blanc i negre, cap inflat negreverdós; de taca blanca a la corba del bec).

Mergus albellus (A) (Linnaeus, 1758)

Bec de serra petit, ànec anguiler petit, creuera, peixetera de cap blanc, serreta blanca

Mergus: del ll. *mergus*, que fa referència a un tipus d’ocell marí no identificat anomenat per Virgili i Plini, T. Varró i el poeta Quint Horaci Flac (Jobling, 2010).

albellus: diminutiu del ll. *albus* ‘blanc’.

Mergus serrator (A) (Linnaeus, 1758)

Bec de serra mitjà, ànec anguiler de monyo, àneda peixetera, anguiler de monyo, ànnera peixetera, serreta mitjana

Mergus: vegeu *Mergus albellus*.

serrator: del ll. *serrator* ‘serrador’.

Linnaeus (1745 i 1746) la descriu com a «*mergus crista dependente, capite nigro maculis ferrugineis*» (ocell marí amb plomall penjant, cap negre amb taques ferruginoses).

Mergus merganser merganser (A) (Linnaeus, 1758)

Bec de serra gros, ànec anguiler gros, anguiler, anguiler gran, peixetera grossa, serreta gran

Mergus: vegeu *Mergus albellus*.

merganser: del ll. *mergus* (vegeu *Mergus albellus*) i del ll. *anser* ‘oca’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «mergus crista dependente, capite nigro-cærulescente, collari albo» (ocell marí amb plomall penjant amb cap negre i blavós i coll blanc).

Oxyura jamaicensis jamaicensis (C5) (Gmelin, J. F., 1789)

Ànec de Jamaica

Oxyura: del gr. *oxús* ‘agut o punxegut’ i del gr. *ourá* ‘cua’.

jamaicensis: rel. a Jamaica.

Oxyura leucocephala (A) (Scopoli, 1769)

Ànec capblanc, ànnera capblanca

Oxyura: vegeu *Oxyura jamaicensis jamaicensis*.

leucocephala: del gr. *leukós* ‘blanc’ i del gr. *kephalé* ‘cap’ [de cap blanc].

TETRAÒNIDS *Tetraonidae*

Bonasa bonasia rupestris (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *rupestris* (Brehm, C. L., 1831)

Grèvol

Bonasa: del ll. *bonasus* ‘bonasus’, tipus de toro salvatge de la regió de Peònia (actual Macedònia), amb referència al ritual d’aparellament del grèvol.

bonasia: si bé la major part d’autors coincideixen a afirmar que prové d’una derivació del ll. *bonasus* (vegeu *Bonasa*), d’altres proposen que deriva del ll. *bonum* ‘bo’ i del ll. *assum* ‘rostit’ [fent referència al seu valor culinari]. D’altres possibles orígens són el gr. *bonásos*, que fa referència a un brau mitològic que no era hàbil per lluitar i va haver de fugir [fent referència al caràcter tímid de l’espècie] o bé del francès *bonasse* ‘bonàs, de bon cor’ (Jobling, 2010).

rupestris: del ll. *rupes* ‘roca’ [rupestre, rocós].

Linnaeus (1746) la descriu com a «tetrao pedibus hirsutis, reatricibus cinereis punctis nigris fascia nigra: exceptis intermediis duabus» (gall de bosc amb els peus hirsuts, rectrius grises amb punts i una franja negra: excepte les dues del mig).

Lagopus muta pyrenaica (A) (Montin, 1776) ssp. *pyrenaica* (Hartert, 1921)

Perdiu blanca, perdiu de les neus, perdiu de neu, carrasca, carrascla, mussola, senyora del Pirineu

Lagopus: del gr. *lagōpous*, perdiu que té els peus aspres i durs com una llebre (a partir del gr. *lagōs* 'llebre' i del gr. *poús* 'peu').

muta: del ll. *mutus* 'silenciós o mut'.

pyrenaica: rel. als Pirineus.

Linnaeus (1746) la descriu com a «tetrao reatricibus albis: intermediis nigris apice albis» (gall de bosc amb les rectrius blanques: mig blanques mig negres a la punta).

Tetrao urogallus aquitanicus (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *aquitanicus* (Ingram, 1915)

Gall fer, gall salvatge, gall, gall de bosc, gall ferot, gall salvatge, gall silvestre, gallina (femella), cuaforcada, indiot salvatge, paum, polla fera

Tetrao: del ll. *tetrao* 'gall fer'.

urogallus: del gr. *ourá* 'cua' i del ll. *gallus* 'gall'.

aquitanicus: del ll. *Aquitanicus* rel. a Aquitània, regió d'Occitània, actualment al sud-oest de França.

Linnaeus (1746) la descriu com a «tetrao pedibus hirsutis, reatricibus exterioribus subbrevioribus, axilis albis» (gall fer de peus hirsuts, amb les rectrius exteriors més curtes i les aixelles blanques).

FASIÀNIDS *Phasianidae*

Alectoris rufa ssp. (A) (Linnaeus, 1758)

Perdiu roja, cama-roja, camavermella, meuca, perdiu, perdiu comuna, perdiu roia, perdiu rossa, perdigana (joves), perdiganya (joves), perdigans, perdigot (mascle), perdiueta

Alectoris: del gr. *alektoris* 'pollastre o ocell de corral'.

rufa: del ll. *rufus* 'vermellós o rogenç'.

Francolinus francolinus francolinus (B) (Linnaeus, 1766)

Francolí comú, francolí

Francolinus: de l'italià *francolino* a través del francès *francolin*, mots per anomenar l'espècie. *Francolino* prové de l'italià *franco* 'lliure', ja que es tractava d'un ocell del qual estava prohibida la caça pel poble.

Perdix perdix hispaniensis (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *hispaniensis* (Reichenow, 1892)

Perdiu xerra, perdiu ferrada, perdiu grisa, perdiu xerri, xerri

Perdix: del ll. i del gr. *perdix* 'perdiu'.

hispaniensis: del ll. *Hispanus*, gentilici d'*Hispania*. El mot *Hispania* és el nom amb què els romans designaven tota la península Ibèrica així com els grecs s'hi referien com a *Ibèria*. La teoria més acceptada postula que *Hispania* prové del fenici *i-spn-ya*, terme ja documentat des de 2000 aC. Així, *i-* significa 'costa, illa o terra'; *-ya* significa 'regió', i el lexema *spn*, que en hebreu es pot llegir *saphan*, es tradueix comunament per 'conill' per bé que en realitat faria referència als damans, un grup de mamífers placentaris estesos per Àfrica i la península Aràbiga. Per tant, per als romans, *Hispania* fou una 'terra on eren abundants els conills', com recullen Ciceró, Cèsar, Plini el Vell, Cató, Tit Livi i, especialment, Catul, que s'hi refereix com la península *cuniculosa*. Durant l'època d'Adrià, en les monedes es personificà *Hispania* com una dona asseguda amb un conill als peus. D'altres teories relacionen l'origen etimològic de *Hispania* amb *Hispalis*, topònim fenici de l'actual ciutat de Sevilla o bé interpreten *-spn-ya* com 'la terra en què es forgen metalls' (Cunchillos, 2000).

Linnaeus (1746) la descriu com a «tetrao pedibus nudis, macula nuda coccinea pone oculos, cauda ferruginea, sterno bruneo» (ocell de caça de peus nus, taca pelada escarlata darrere dels ulls, cua de color rogenc i estèrnum marró).

Coturnix coturnix coturnix (A) (Linnaeus, 1758)

Guatlla, codorniu, gotlla, gótlara, gótlara, gòtlara, guala, gualla, guatla, guatlla rodona, guàtlara, guàtlara, marroquinet

Coturnix: del ll. *coturnix* 'guatlla'.

Linnaeus (1746) la descriu com a «tetrao pedibus nudis, corpore griseo-maculato, superciliis albis, reetricibus margine lunulaque ferruginea» (ocell de caça de peus nus, cos gris pigat, celles blanques, i amb la punta i la lúnula de les rectrius rogenca).

Phasianus colchicus ssp. (C1) (Linnaeus, 1758)

Faisà, flaisà

Phasianus: del ll. *phasianus* ‘faisà’ i del gr. *phasianos* ‘faisà’. Pren el nom del riu Phasis (nom grec del riu Rioni, actualment a Geòrgia), ja que va ser a les lleres d’aquest on els argonautes van localitzar per primer cop l’espècie.

colchicus: del ll. *Colchius* i del gr. *Kolkhis*, noms de la ciutat de Kutaïsi (actualment part de Geòrgia), situada a la llera del riu Rioni (de nom grec Phasis) i on els argonautes van localitzar per primer cop l’espècie.

En la mitologia grega, els argonautes eren els companys de Jàson que van anar a la recerca del velló d’or, en una expedició marítima a la Còlquida, l’actual Geòrgia. El nom de *argonautes* prové del nom de la nau que portaven els herois, l’Argo, que significa ‘ràpida’ i també fa referència al nom del seu constructor, Argos.

GÀVIDS *Gaviidae****Gavia stellata*** (A) (Pontoppidan, 1763)

Calàbria petita, agulla, agullat, agullat petit, cabussó petit, cadellot, capbussó petit, capbussaire

Gavia: del ll. *gāvia* ‘gavina’.

stellata: del ll. *stellatus* ‘estrellat’.

Gavia arctica arctica (A) (Linnaeus, 1758)

Calàbria agulla, agulla, agullat àrtic, cabrellot blanc, cabussó, cabussaire, calàbria petit, capbussaire

Gavia: vegeu *Gavia stellata*.

arctica: del ll. *arcticus* ‘àrtic, septentrional’.

Gavia immer (A) (Brünnich, 1764)

Calàbria grossa, agullat gros, agulla, agullat, ànec cabussó, ànec capbussó, cabussó gros

Gavia: vegeu *Gavia stellata*.

immer: del noruec *immer* ‘calàbria grossa’.

PROCEL·LÀRIDS *Procellariidae****Calonectris diomedea*** (A) (Scopoli, 1769)

Baldriga cendrosa, alampa, baldritja, baldritja grossa, virot

Calonectris: del gr. *kalós* ‘noble, bo’ i del gr. *nēktrís* ‘nedador’.

diomedea: del ll. Diomedes, que, segons la mitologia grega, fou un heroi etoli que participà a la guerra de Troia. Mentre ell era absent, la seva dona Egialea li va ser infidel i, quan l’heroi va haver tornat a Argos, va estar a punt de caure a les trapes que ella li parava. Aleshores Diomedes va marxar a Itàlia, al costat del rei Daune. En voler assegurar-se la possessió del país, Daune el va matar, mentre que els seus compatriotes foren transformats en uns ocells que es mostaven mansos quan trobaven grecs, i ferotges contra qualsevol altre ésser humà. Aquesta espècie podria correspondre’s amb aquestes *aves Diomedias* que diversos autors llatins citaren en els seus textos, si bé també podrien ser mascarells o gavines.

Calonectris borealis (A) (Cory, 1881)

Baldriga cendrosa, alampa, baldritja, baldritja grossa, virot

Calonectris: vegeu *Calonectris diomedea*.

borealis: del ll. *borealis* ‘boreal, nòrdic’ (der. del ll. *boreas* ‘nord’).

Puffinus gravis (A) (O’Reilly, 1818)

Baldriga capnegra, baldritja capnegra

Puffinus: de l’anglès antic *pophyn* o *poffin*, mots amb què durant el segle XVII es coneixien popularment les baldrigues, especialment la baldriga pufí *Puffinus puffinus*. Aquest mot d’origen anglès inicialment feia referència al greix curat obtingut dels cossos dels polls de les baldrigues, que fou considerat una exquisitat fins a finals del segle XVIII (Willughby, 1676). Per assimilació errònia, *puffin* va ser utilitzat més endavant per anomenar el fraret (vegeu *Fratercula arctica*) a partir de la segona meitat del segle XIX i així ha perdurat fins als nostres dies, si bé el gènere *Puffinus* fa referència a les baldrigues (Jobling, 2010).

gravis: del ll. *gravis* ‘pesat’.

Puffinus griseus (A) (Gmelin, J. F., 1789)

Baldriga grisa, pufí gris

Puffinus: vegeu *Puffinus gravis*.
griseus: del ll. *griseus* ‘gris’.

Puffinus puffinus (A) (Brunnich, 1764)

Baldriga pufi

Puffinus: vegeu *Puffinus gravis*.

Puffinus mauretanicus (A) (Lowe, 1921)

Baldriga balear, baldritja, baldritja petita, virot

Puffinus: vegeu *Puffinus gravis*.

mauretanicus: del ll. *mauretanicus* i aquest, de *Mauretania*, país del nord-oest d'Àfrica i antic regne berber (segle III) que donà lloc a l'actual Mauritània.

Puffinus yelkouan (A) (Acerbi, 1827)

Baldriga mediterrània, baldritja mediterrània

Puffinus: vegeu *Puffinus gravis*.

yelkouan: del turc *yelkovan* ‘penell’.

HIDROBÀTIDS *Hydrobatidae*

Hydrobates pelagicus (A) (Linnaeus, 1758)

Ocell de tempesta, bruixa, escateret, fumarell, marineret, noneta, paio, pilot

Hydrobates: del gr. *hýdro-* ‘aigua’ i del gr. *batēs* ‘caminador’ [que camina sobre l'aigua].

pelagicus: del ll. *pelagicus* ‘marí, pelàgic’ i del gr. *pelagikós* ‘marí’ (der. del gr. *pélagos* ‘mar’).

Oceanodroma leucorhoa leucorhoa (A) (Viellot, 1817)

Petrell cuaforcat, noneta grossa

Oceanodroma: del gr. *ōkeanós* ‘oceà’ i del gr. *drómos* ‘cursa, lloc per a curses’ [que corre pels oceans].

leucorhoa: del gr. *leukós* ‘blanc’ i del gr. *órrhos* ‘carpó, anca, natja’ [de carpó blanc].

Oceanodroma monorhis (A) (Swinhoe, 1867)

Petrell de Swinhoe

Oceanodroma: vegeu *Oceanodroma leucorhoa leucorhoa*.

monorhis: del ll. *monos* ‘simple, únic’ i del ll. *rhis* ‘nas, narius, fosses nasals’ [un sol forat del nas].

Oceanodroma castro (A) (Harcourt, 1851)

Petrell de Madeira

Oceanodroma: vegeu *Oceanodroma leucorhoa leucorhoa*.

castro: si bé podria provenir del portuguès *castro* ‘castell’ (der. del ll. *castrum* ‘castell, fortalesa’), a partir del nom donat pels pescadors a l’espècie que observaven al *Roque de castro* ‘Roca del castell’ de les illes Desertes de l’arxipèlag de Madeira, també podria ser d’origen onomatopèic del cant dels polls (Jobling, 2010).

SÚLIDS *Sulidae*

Morus bassanus (A) (Linnaeus, 1758)

Mascarell, alcatràs, avió, boix, cabussaire, capbussaire, corb marí, catràs, soteler

Morus: del gr. *mōrós* ‘babau, pallús, ximple, boig, insensat’. Els primers exploradors en destacaren la seva absoluta confiança en les colònies de cria, que permetia que els estranys s’hi poguessin acostar, fins al punt de caçar-los o matar-los molt fàcilment (Jobling, 2010).

bassanus: rel. a la roca de Bass (Escòcia).

Morus capensis (A) (Lichtenstein, 1823)

Mascarell del Cap, mascarell australià

Morus: vegeu *Morus bassanus*.

capensis: rel. al cap de Bona Esperança (Sud-àfrica).

Sula sula (A) (Linnaeus, 1766)

Mascarell cama-roig

Sula: de *súla*, mot amb què en les antigues llengües escandinaves s'anomenava els mascarells.

FALACROCORÀCIDS *Phalacrocoracidae*

Phalacrocorax carbo sinensis (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *sinensis* (Shaw & Nodder, 1801)

Corb marí gros, corb de mar, cabussoner, corba marina grossa, cormorà, corpetassa

Phalacrocorax: del ll. *phalacrocorax* 'corb marí' i del gr. *phalakrokorax* 'corb marí' (der. del gr. *phalacrós* 'calb' i del gr. *kórax* 'corb') [corb calb].

carbo: del ll. *carbo* 'carbó, carbonet'.

sinensis: del ll. *sinensis* 'xinès' (del gr. *sinai* 'xinès').

Phalacrocorax carbo carbo (A) (Linnaeus, 1758)

Corb marí gros, corb de mar, cabussoner, corba marina grossa, cormorà, corpetassa

Phalacrocorax: vegeu *Phalacrocorax carbo sinensis*.

carbo: vegeu *Phalacrocorax carbo sinensis*.

Phalacrocorax aristotelis desmarestii (A) (Linnaeus, 1761) ssp. *desmarestii* (Payraudeau, 1826)

Corb marí emplomallat, corba marina emplomallada, cabussoner, corb marí, cormorà, corpetassa

Phalacrocorax: vegeu *Phalacrocorax carbo sinensis*.

aristotelis: en honor a Aristòtil (384-322 aC), filòsof, pensador i naturalista grec autor de *Περὶ τὰ ζῷα ἱστορίαι* (*Historia animalium*), que es considera el punt d'inici de la zoologia descriptiva.

desmarestii: en honor a Anselm Gaëtan Desmarest (1784-1838), zoòleg francès que es dedicà, entre d'altres, a l'estudi dels fòssils.

Phalacrocorax pygmaeus (A) (Pallas, 1773)

Corb marí pigmeu, corb marí menut

Phalacrocorax: vegeu *Phalacrocorax carbo sinensis*.

pygmaeus: del ll. *pygmaeus* 'nan, pigmeu'.

PELECÀNIDS *Pelecanidae****Pelecanus onocrotalus*** (A) (Linnaeus, 1758)

Pelica vulgar, pelicà, carcatràs, garsa cullerera, oncròtal

Pelecanus: del gr. *pelekán* ‘pelicà’.

onocrotalus: del ll. *onocrotalus* ‘onocròtal, pelicà’ i del gr. *onokrótalos* ‘pelicà’.

ARDEIDS *Ardeidae****Botaurus stellaris stellaris*** (A) (Linnaeus, 1758)

Bitó comú, abutor, bitó, bou, butor, capó d’aigua, esplugabous, esporgabous, queca, toro, toro de garriga vendebou, veu de bou, vitol

Botaurus: del ll. *butio* ‘cridar, bramar’ i del ll. *taurus* ‘toro, brau’ [que brama com un toro].

stellaris: del ll. *stellaris* ‘estrellat’ (del ll. *stella* ‘estrella’).

Botaurus lentiginosus (A) (Rackett, 1813)

Bitó americana

Botaurus: vegeu *Botaurus stellaris stellaris*.

lentiginosus: del ll. *lentiginosus* ‘pigallat’ (der. del ll. *lentigo* ‘piga’).

Ixobrychus minutus minutus (A) (Walger, 1827)

Martinet menut, caguetó, caquetó, esplugabous, fatxanda, fatxenda, gomet, quequí, rasclat dels negres, suís, toret

Ixobrychus: del gr. *ixías* ‘jonc o planta similar’ i del gr. *brukháomai* ‘xisclar, bramar’.

minutus: del ll. *minutus* ‘petit, menut’.

Nycticorax nycticorax nycticorax (A) (Linnaeus, 1758)

Martinet de nit, corb de nit, doral, espurgabous, garsa de nit, martinet, garsa grisa, martinet d’olivera, martinet de garrofera, orval, toro de garriga

Nycticorax: del gr. *nýx* ‘nit’ i del gr. *kórax* ‘corb’. Aristòtil i altres autors citen un ocell de mal presagi, el gr. *nuktikórax* [corb de nit], possiblement per fer referència a un mussol, però s’ha associat des d’antic amb el martinet de nit.

Ardeola ralloides (A) (Scopoli, 1769)

Martinet ros, capó d'aigua ros, gomet, oroval, pàixera, ras de manto cendrós, ras-clet neulat, toret

Ardeola: del ll. *ardeola* o *ardiola* 'agró petit' (dim. de *ardea* 'agró, garsa roja').

ralloides: del ll. *rallus* 'gastat, pelat, deslluït' o bé de la forma llatinitzada del francès *rале*, de l'anglès *rail*, de l'holandès *ral* o de l'alemany *ralle* (BOU, 1915); i del gr. *-oidés* 'que s'assembla'.

Bubulcus ibis ibis (A) (Linnaeus, 1758)

Esplugabous, esporgabous, garsa blanca, pàixera

Bubulcus: del ll. *bubulcus* 'bover, pastor, ramader'.

ibis: del ll. i el gr. *ibis* 'ibis' [ocell sagrat d'Egipte].

Egretta gularis gularis (A) (Bosc, 1792)

Martinet dels esculls, agró dels esculls

Egretta: del francès *aigrette* 'martinet', diminutiu de l'occità *aigron* 'agró'.

gularis: del ll. *gularis* 'gular' (del ll. *gula* 'gola, esòfag, gorja').

Egretta garzetta garzetta (A) (Linnaeus, 1766)

Martinet blanc, agró blanc, agret, capó blanc, garsa, garsa blanca, garseta blanca, garsota, infermera, martinet, martinet blanc, oroval, pàixera, pàixera de bec negre, pàixera grossa

Egretta: vegeu *Egretta gularis gularis*.

garzetta: de l'italià *garzetta* o *sgarzetta* 'martinet blanc' (Jobling, 2010).

Casmerodius albus albus (A) (Linnaeus, 1758)

Agró blanc, agró blanc gros, garsa blanca, martinet blanc

Casmerodius: del gr. *khásios* 'tresor, riquesa' o del gr. *khásma* 'motiu de goig fet que alegra, alegria, plaer' i del gr. *erōdiós* 'agró, garsa roja' [amb referència al gran valor que tenien les plomes dels agrons blancs per a la confecció de complements de vestir i barrets fins entrat el segle xx].

albus: del ll. *albus* 'blanc'.

Ardea cinerea cinerea (A) (Linnaeus, 1758)

Bernat pescaire, agró, agró blau, agró gris, bec pescaire, berrat, berrat d'aigua, berrat de s'alga, bitó, capó d'aigua, garra-pescaire, garsa, garsa grisa, garsa pescaire, garsa reial, pataquero, pescaire, picapedres, picapedrell

Ardea: del ll. *ardea* 'agró, garsa roja'. *Ardea* va ser la ciutat dels rútuels on regnava Turn, que anomena Virgili a l'*Eneida*. La ciutat va ser capturada per Luci Tarquini el Superb, l'últim rei de la monarquia romana i estava situada al Laci (Itàlia), al nord d'*Antium* (modernament Anzio) i prop de la costa. Actualment pertany al municipi de Genzano di Roma.

cinerea: del ll. *cinereus* 'grisenc'.

Ardea purpurea purpurea (A) (Linnaeus, 1758)

Agró roig, adragó, agró, agró reial, gall faver, garsa, garsa reial, grua, grua roja, xurro

Ardea: vegeu *Ardea cinerea cinerea*.

purpurea: del ll. *purpureus* 'de color porpra'.

CICÒNIDS *Ciconiidae****Ciconia nigra*** (A) (Linnaeus, 1758)

Cigonya negra, ganta

Ciconia: del ll. *ciconia* 'cigonya'.

nigra: del ll. *niger* 'negre'.

Ciconia ciconia ciconia (A) (Linnaeus, 1758)

Cigonya blanca, cigonya, cigronya, ganta

Ciconia: vegeu *Ciconia nigra*.

TRESQUIORNÍTIDS *Threskiornithidae****Plegadis falcinellus falcinellus*** (A) (Linnaeus, 1766)

Capó reial, corpetassa, ibis, ibis negre, ibis negre, petit castany, petit verd, picaort, picaport, polit castany, polit negre, polit verd, sistot marí, torrellat

Plegadis: del gr. *plēgás* ‘dalla, falç’.

falcinellus: de l’italià *falcinello*, dim. de l’italià *falce* (der. del ll. *falx* ‘dalla, falç’).

Platalea leucorodia leucorodia (A) (Linnaeus, 1758)

Becplaner, ocell de bec ample, becplà, cullera, espàtula, paleta

Platalea: del ll. *platalea* ‘espàtula, becplaner’.

leucorodia: del gr. *leukós* ‘blanc’ i del gr. *erōdiós* ‘agró, garsa roja’.

FENICOPTÈRIDS *Phoenicopteridae*

Phoenicopterus roseus (A) (Pallas, 1811)

Flamenc, àlic roig, àlic rosat, fenicòpter

Phoenicopterus: del ll. *phoenicopterus* ‘flamenc’ i del gr. *phoinikopteros* ‘flamenc’ (der. del gr. *phoinix* ‘carmesí, de color porpra o escarlata’ i del gr. *ptéron* ‘ales’).

roseus: del ll. *roseus* ‘rosat’.

Phoenicopterus minor (A) (Geoffroy Saint-Hilaire, 1798)

Flamenc menut, àlic roig menut, fenicòpter menut

Phoenicopterus: vegeu *Phoenicopterus roseus*.

minor: del ll. *minor* ‘menor’ (comp. del ll. *parvus* ‘petit’).

PODICIPÈDIDS *Podicipedidae*

Tachybaptus ruficollis ruficollis (A) (Pallas, 1764)

Cabusset, ànec cabusset, cabussonet, capbussó petit, escabussonet, setmesó, soterí petit, periquet

Tachybaptus: del gr. *takhýs* ‘ràpid’ i del gr. *báptō* ‘submergir-se’.

ruficollis: del ll. *rufus* ‘vermellós’ i del ll. *-collis* ‘rel. al coll’ (der. del ll. *collum* ‘coll’) [de coll vermellós].

Podiceps cristatus cristatus (A) (Linnaeus, 1758)

Cabussó emplomallat, cabrella, cabrellot, cabussell, cabussó d'hupa, calàbria, creuera, serreta, setmesó, soterí gros

Podiceps: del ll. *podex* 'anus, cul' i del ll. *pes* 'peu' [que té els peus prop de l'anús].
cristatus: del ll. *crista* 'que té plomall o cresta' [emplomallat, crestat].

Podiceps grisegena grisegena (A) (Boddaert, 1783)

Cabussó gris, cabrellot gris, soterí gris

Podiceps: vegeu *Podiceps cristatus cristatus*.
grisegena: del ll. *griseus* 'gris' i del ll. *gena* 'galta'.

Podiceps auritus (A) (Linnaeus, 1758)

Cabussó orellut, cabussot, capbussot buidaflascons, soterí de coll blanc, soterí gros, soterí orellut

Podiceps: vegeu *Podiceps cristatus cristatus*.
auritus: del ll. *auritus* 'orellut' (del ll. *auris* 'orella').

Podiceps nigricollis nigricollis (A) (Brehm, C. L., 1831)

Cabussó collnegre, cabra, cabusset de coll negre, cabussonero, soterí, soterí collnegre

Podiceps: vegeu *Podiceps cristatus cristatus*.
nigricollis: del ll. *niger* 'negre' i *collum* 'coll' [collnegre].

ACCIPÍTRIDS *Accipitridae*

Pernis apivorus (A) (Linnaeus, 1758)

Aligot vesper, falcó de les abelles, falcó de muntanya, falcó vesper, pilot

Pernis: del gr. *pernēs*, tipus d'aligot anomenat per Aristòtil i Hesiquí en les seves obres (Jobling, 2010).
apivorus: del ll. *apis* 'abella' i del ll. *vorare* 'devorar' [devorador d'abelles].

Elanus caeruleus caeruleus (A) (Desfontaines, 1789)

Esparver d'espattes negres

Elanus: del gr. *élanos* 'milà'.

caeruleus: del ll. *caeruleus* 'blau, ceruli, blau fosc, verd blau'.

Milvus migrans migrans (A) (Boddaert, 1783)

Milà negre, milana, milana negra, miloca

Milvus: del ll. *milvus* 'milà'.

migrans: del ll. *migrans* 'migrador'.

Milvus milvus milvus (A) (Linnaeus, 1758)

Milà reial, milà, milà poller, milana, miloca, moixeta pollera, tartarassa

Milvus: vegeu *Milvus migrans migrans*.

Linnaeus (1746) la descriu com a «falco cera flava, cauda forficata, corpore ferrugineo, capite albidiore» (falcó de cere groc, cua forçada, cos ferruginós, cap més blanquinos).

Haliaeetus albicilla (A) (Linnaeus, 1758)

Àguila (àliga) marina

Haliaeetus: del gr. *haliáietos* 'àliga marina'.

albicilla: del ll. *albus* 'blanc' i del ll. *cilla* 'cua' [cuablanca].

Linnaeus (1746) la descriu com a «falco cera flava, rectricibus albis: intermediis apice nigris» (àliga amb el cere groc, rectrius blanques: els intermedis amb punta negra [fa referència als individus subadults, que tenen les plomes rectrius blanques amb l'extrem distal negre, a diferència dels adults, en què són totalment blanques]).

Gypaetus barbatus aureus (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *aureus* (Hablizl, 1783)

Trencalòs, àguila rossa, àguila trencalòs, capa-roi, ossífrag, trencaossos

Gypaetus: del gr. *gypaietós* (per alteració de *hypaietós*) 'àliga, voltor' (del gr. *gýps* 'voltor' i de *aetós* 'àliga').

barbatus: del ll. *barbatus* 'barbat' (del ll. *barbus* 'barba').

aureus: del ll. *aureus* 'daurat'.

Neophron percnopterus percnopterus (A) (Linnaeus, 1758)

Aufrany, àliga (àguila) blanca, àguila marina, arpellot, bobó, milana voltonera, miloca, milopa, moixeta voltonera, voltor egipci, voltor petit

Neophron: del gr. *neóphrōn* ‘de ment infantil’. Segons la mitologia grega, Neophron, fill de Timandra i amic de Aegyptius, estava profundament afectat per la relació sentimental que aquests dos mantenien. Mogut per un gran sentiment de revenja, aconseguí la confiança de Bulis, mare d’Aegyptius, i la féu entrar a l’habitació on Aegyptius i Timandra s’havien de trobar. Neophron va distreure la seva mare i Aegyptius entrà i dormí amb la seva pròpia mare. Quan Bulis se n’adonà de l’engany, va arrencar els ulls al seu fill Aegyptius i es va suïcidar. Aegyptius va clamar venjança i Zeus, en sentir-ho, va transformar Aegyptius i Neophron en voltors.

percnopterus: del gr. *perknós* ‘fosc’ i del gr. *ptéron* ‘ala’ [d’ala fosca].

Gyps fulvus fulvus (A) (Hablizl, 1783)

Voltor comú, àguila rossa, àliga, àliga de coll pelat, bulte, bultre, volter, voltor, voltor foraster, vulture, vultu

Gyps: del gr. *gýps* ‘voltor’.

fulvus: del ll. *fulvus* ‘marró, brunenc, terrós’.

Gyps rueppellii (A) (Brehm, A. E., 1852)

Voltor de Rüppell

Gyps: vegeu *Gyps fulvus fulvus*.

rueppellii: en honor a Wilhelm Peter Eduard Simon Rüppell (1794-1884), naturalista i explorador alemany [*Rüppell* es transcriu sovint en l’alfabet anglès com a *Rueppell*].

Aegyptius monachus (A) (Linnaeus, 1766)

Voltor negre, àguila negra, arpellot, voltor

Aegyptius: del gr. *aigypíós* ‘voltor’. A més del voltor negre, s’aplicà aquest nom a diverses espècies que s’alimentaven dels cossos dels combatents morts al camp de batalla. Vegeu l’apunt mitològic a *Neophron percnopterus percnopterus*.

monachus: del ll. *monachus* ‘monjo, anacoreta’ i del gr. *monakhós* ‘monjo’ (der. del gr. *mónos* ‘solitari’).

Circaetus gallicus (A) (Gmelin, J. F., 1788)

Àguila (àliga) marcenca, àguila colobrera, àguila de dits curts, àguila serpera, marcenc, miloca, ocell (auzell) de març

Circaetus: del gr. *kirkos* 'tipus de falcó', i del gr. *aetós* 'àliga'.
gallicus: del ll. *gallicus*, rel. a la Gàl·lia (França).

Circus aeruginosus aeruginosus (A) (Linnaeus, 1758)

Arpella vulgar, aligat dels petits, arpella, arpella d'aigua, arpella de cap blanc, arpellot de marjal, capadella, pilot d'àdenes

Circus: del ll. *kirkos*, tipus d'aligot o esparver que volava en cercle i que va ser referenciat per diversos autors clàssics.
aeruginosus: del ll. *aeruginosus* 'de color òxid, ferruginós'.

Linnaeus (1746) la descriu com a «falco cera luteo-viridi, pedibus luteis, corpore ferrugineo, vertice fulvo» (falcó de cere verd groc, peus groguencs, cos de color ferruginós, capell marró).

Circus cyaneus cyaneus (A) (Linnaeus, 1766)

Arpella pàl·lida, arpella d'albufera, arpellot pàl·lid, esparver d'albufera, esparver d'estany, estort, martinet

Circus: vegeu *Circus aeruginosus aeruginosus*.
cyaneus: del ll. *cyaneus* 'blau marí'.

Circus macrourus (A) (Gmelin, S. G., 1770)

Arpella pàl·lida russa, arpella russa

Circus: vegeu *Circus aeruginosus aeruginosus*.
macrourus: del gr. *makrós* 'llarg' i del gr. *-ourós* 'rel. a la cua' (del gr. *ourá* 'cua') [cua-llarg].

Circus pygargus (A) (Linnaeus, 1758)

Esparver cendrós, arpella cendrosa, arpellot cendrós, àguila d'albufera, esparver d'estany

Circus: vegeu *Circus aeruginosus aeruginosus*.
pygargus: del gr. *pugé* 'carpó, rabada' i del gr. *argós* 'blanc'. Aristòtil, Plini i Hesiqui fan referència a un ocell anomenat *pugargós* [esparver de carpó blanc].

Accipiter gentilis gentilis (A) (Linnaeus, 1758)

Astor, àguila (àliga) gallinera, àguila blanca, àguila petita, astor galliner, astoret, astur, esparver cogul, esparver de coloms, esparver gros, esparver perdiguer, esparver perdiuair, esparver todoner, falcó gros, falcó perdiguer, miloca gran, miloca saliana

Accipiter: del ll. *accipiter* ‘falcó’ (der. de *accipere* ‘engrapar, agafar amb les urpes’).
gentilis: del ll. *gentilis* ‘del llinatge, de la família’ (i aquest del ll. *gens* ‘llinatge, estirp’).

Linnaeus (1746) la descriu com a «falco cera pedibusque flavis, corpore cinereo maculis fuscis, cauda fasciis quatuor nigricantibus» (falcó amb el cere i les potes grogues, cos grisenc amb taques fosques, cua amb quatre ratlles negres).

Accipiter nisus nisus (A) (Linnaeus, 1758)

Esparver vulgar, aligat astor, aligot astor, astoret, esparaver, esparver, esparver de quatre cuixes, esparver mitjà, esparver negret, esparver petit, falcó, falcó de les quatre cuixes, falcó de tords, falcó torter, miloca petita, mirleta, moixet, paparrates, pardalenc, torter

Accipiter: vegeu *Accipiter gentilis gentilis*.

nisus: del ll. *nisus* ‘esparver’. Segons la mitologia, Nisos, fill de Pandíon II i rei de Megara, va ser transformat en àliga marina (vegeu *Pandion haliaetus haliaetus*).

Buteo buteo buteo (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *buteo* (Linnaeus, 1758)

Aligot comú, àguila (àliga) ratera, àguila conillera, àguila ratonera, àguila xica, àliga gallinera, aligat, aligó, aligot, aligot busaroca, arpellat, astor, busaroca, bisarrauma, busó, esparver, miloca, miloca gran, miserooca, pilot, rampinya

Buteo: del ll. *buteo* ‘aligot’.

Buteo rufinus ssp. (A) (Cretzschmar, 1827)

Aligot rogenic, aligot gros

Buteo: vegeu *Buteo buteo buteo*.

rufinus: del ll. *rufinus* ‘de color daurat vermellós’ (del ll. *rufus* ‘vermellós’).

Buteo lagopus lagopus (A) (Pontoppidan, 1763)

Aligot calçat, busaroca, milana

Buteo: vegeu *Buteo buteo buteo*.

lagopus: del gr. *lagós* ‘llebre’ i del gr. *poús* ‘peu’ [que té els peus aspres i durs com una llebre].

Aquila pomarina pomarina (A) (Brehm, C. L., 1831)

Àguila pomerània

Aquila: del ll. *aquila* ‘àliga’ (der. possiblement del ll. *aquilus* ‘bru, morè’).

pomarina: rel. a la Pomerània, regió historicogeogràfica situada a l’actual Polònia i Alemanya.

Aquila clanga (A) (Pallas, 1811)

Àguila cridanera, àliga cri-cri, àguila cridaire, àguila cridanera grossa

Aquila: vegeu *Aquila pomarina pomarina*.

clanga: del gr. *klángos* ‘àliga’.

Aquila pennata (A) (Gmelin, J. F., 1788)

Àguila (àliga) calçada, esparver, soter

Aquila: vegeu *Aquila pomarina pomarina*.

pennata: del ll. *penna* ‘ploma’ [emplomallada].

Aquila chrysaetos chrysaetos (A) (Linnaeus, 1758)

Àguila (àliga) daurada, agla, àguila (àliga) grossa, àguila reial, àliga negra

Aquila: vegeu *Aquila pomarina pomarina*.

chrysaetos: del gr. *khryseos* ‘daurat’ i del gr. *aetós* ‘àliga’ [àliga daurada]. A l’antiga Roma, l’àliga daurada fou el més important dels símbols (llop, minotaure, cavall i senglar) de les legions romanes (*signa militaria*). A partir de Gai Mari (104 aC), es van substituir tots els animals dels estandards excepte l’àliga. Era tal la identificació amb aquest ocell, que sovint la legió s’anomenava simplement *aquila*.

Linnaeus (1746) la descriu com a «falco cera flava, pedibus lanatis, corpore fusco ferrugineo vario, cauda nigra basi cinereo-undulata» (falcó de cere groc,

peus llanuts, cos de color ferruginós canviant a fosc, cua negra amb la base de color grisenc ondulat).

Aquila chrysaetos homeyeri (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *homeyeri* (Severtzow, 1868)

Àguila (àliga) daurada, àguila grossa, àguila reial, àliga negra

Aquila: vegeu *Aquila pomarina pomarina*.

chrysaetos: vegeu *Aquila chrysaetos chrysaetos*.

homeyeri: en honor a Eugen Ferdinand von Homeyer (1809-1889), ornitòleg alemany i membre fundador de la Societat Alemanya d'Ornitologia.

Aquila fasciata fasciata (A) (Vieillot, 1822)

Àguila (àliga) cuabarrada, àguila blanca, àguila borda, àguila coabarrada, àguila de panxa blanca, àguila perdiguera, àguila petita, astor galliner, espolsamates

Aquila: vegeu *Aquila pomarina pomarina*.

fasciata: del ll. *fascia* 'llista, franja' [l·listada].

Aquila heliaca (B) (Savigny, 1809)

Àguila (àliga) imperial oriental, àguila imperial, àguila coronada

Aquila: vegeu *Aquila pomarina pomarina*.

heliaca: del gr. *hēlios* 'sol' [solar].

Aquila adalberti (A) (Brehm, C. L., 1861)

Àguila (àliga) imperial ibèrica, àguila imperial, àguila coronada

Aquila: vegeu *Aquila pomarina pomarina*.

adalberti: en honor al príncep Adalbert de Baviera (1828-1875).

PANDIÒNIDS *Pandionidae****Pandion haliaetus haliaetus*** (A) (Linnaeus, 1758)

Àguila pescadora, àliga d'estany, àguila peixatera, àguila peixera, àguila pescatera, corb pescador

Pandion: segons la mitologia grega, Pandíon és el nom de dos reis de la dinastia d'Erictoni, a Atenes.

Pandíon fou el primer fill d'Erictoni i de Praxitea, una nàiade. Unit a Zeuxipe, la seva tia, va tenir dos fills, Erecteu i Butes, i dues filles, Procne i Filomela. Pandíon va donar al traci Tereu la seva filla Procne en matrimoni, després de rebre la seva ajuda en la guerra contra el tebà Làbdac. Però Tereu es va enamorar de la seva cunyada Filomela, la va violar i li va tallar la llengua. Procne, per castigar Tereu, va matar el seu propi fill, Itis, i va fugir amb la seva germana. Tereu, en assabentar-se del crim, va perseguir les dues germanes i aquestes van demanar ajuda als déus, que les van transformar en ocells: Procne, en rossinyol, i Filomela, en oreneta. Tereu va ser transformat en una puput.

Hi havia algunes variants d'aquesta llegenda. Una d'elles feia de Filomela la dona de Tereu i invertia el paper amb el de la seva germana. És la versió generalment adoptada pels poetes romans, que fan de Filomela un rossinyol, i de Procne, una oreneta. Aquesta variant sembla més coherent amb l'etimologia de Filomela, nom que evoca la idea de la música.

El segon rei d'Atenes anomenat Pandíon es besnét de l'anterior. El seu pare era Cècrops II i la seva mare, Metiadusa. Va ser el vuitè rei de l'Àtica i en el seu regnat se situa l'arribada d'Orestes. Pandíon va tenir quatre fills amb Pília: Egeu, Pallant, Nisos i Licos. Nisos de Mègara tingué una filla, Escilla, que va trair el seu pare per l'amor de Mínos. En aquesta llegenda, Nisos va ser transformat en àliga marina i posteriorment la seva filla, per voluntat del déus, en martinet blanc (ciris).

haliaetus: del gr. *Haliáetos* 'àliga marina'.

Linnaeus (1746) la descriu com a «falco cera pedibusque cæruleis, corpore supra fusco subtus albo, capite albido» (falcó amb peus i cere de color blau cel, cos marró per la part superior i blanc per sota, cap blanquinós).

FALCÒNIDS *Falconidae*

Falco naumanni (A) (Fleischer, 1818)

Xoriguer petit, esparver dels escarabats, esparver petit, petit falcó, xòric petit

Falco: del ll. *falco* ‘falcó’ (der. del ll. *falx* ‘falç’).

naumanni: en honor a Johann Friedrich Naumann (1780-1857), científic alemany, fill de Johann Andreas Naumann (vegeu *Turdus naumanni*), considerat pare de l'ornitologia científica europea, que publicà la *Història natural dels ocells d'Alemanya* (1820-1844) i *Ous dels ocells d'Alemanya* (1818-1828).

Falco tinnunculus tinnunculus (A) (Linnaeus, 1758)

Xoriguer comú, xoriguer, àliga petita, astoret, esparraver, esparver, esparver de quatre cuixes, esparver dels escarabats, esparver llagoster, esparver pardalenc, esparver pardaler, esparver petit, esparver que fa l'aleta, esparver roig, esparver roget, esparver ros, esparver sargantaner, esparver sargantiller, falcó, falcó de les aboses (femella), falconet, falconet, griller, mirleta, moixet, moixeta, pardalenc, passafarines, penjasargantanes, sargantaner, xòric, xoriguer gros

Falco: vegeu *Falco naumanni*.

tinnunculus: del ll. *tinnunculus* ‘xoriguer’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «falco pedibus ceraque flavis; dorso rufescente; pectore maculis longitudinalibus fuscis; cauda rotundata» (falcó de cere i potes grogues; dors vermellós; pit amb taques fosques longitudinals; cua arrodonida).

Falco vespertinus (A) (Linnaeus, 1766)

Falcó cama-roig, esparver dels escarabats, falcó reial, xòric cama-roig

Falco: vegeu *Falco naumanni*.

vespertinus: del ll. *vesper* ‘vespre’ [crepuscular, vespertí].

Falco columbarius aesalon (A) (Linnaeus, 1758)

Esmerla, falcó de coloms, petit falcó

Falco: vegeu *Falco naumanni*.

columbarius: del ll. *columba* ‘colom’ [rel. als coloms, columbí].

aesalon: del gr. *aisálōn* ‘falcó’.

Falco subbuteo subbuteo (A) (Linnaeus, 1758)

Falcó mostatxut, albanell, esparver favat, falcó de mostatxo negre, falconet

Falco: vegeu *Falco naumanni*.

subbuteo: del ll. *sub* ‘similar, proper’ i del ll. *buteo* ‘aligot’ [d’origen onomatopèic].

Aristòtil anomenà un falcó no identificat com *hypotriórkhēs*, del gr. *hypó-* ‘similar, proper’ i del gr. *triórkhēs* ‘aligot’ (Jobling, 2010).

Linnaeus (1746) la descriu com a «falcon pedibus cera palpebrisque flavis, capite fusco, nucha alba, abdomine albicante maculis oblongis» (falcó de cere, peus i parpelles grocs, cap fosc, clatell blanc, ventre blanc amb taques allargades).

Falco eleonorae (A) (Gené, 1839)

Falcó de la reina, falcó marí, falcó roquer

Falco: vegeu *Falco naumanni*.

eleonorae: en honor a Elionor d’Arborea (1340-1404), nascuda a Molins de Rei i que fou jutgessa de la localitat ara italiana d’Arborea (Sardenya), d’on esdevingué heroïna. Reconeguda ornitòloga, promulgà una de les primeres lleis per tal de protegir els rapinyaires i especialment els falcons i els seus nius.

Falco biarmicus erlangeri (A) (Temminck, 1825) ssp. *erlangeri* (Kleinschmidt, 1901)

Falcó llaner, falcó tagarot

Falco: vegeu *Falco naumanni*.

biarmicus: del ll. *bi*, *bis* ‘dues vegades’ i del ll. *armicus* ‘armat’ [dues vegades armat, que té bigotis a banda i banda]. Si bé alguns ornitòlegs l’han interpretat en aquest mateix sentit (Cuvier en *Picus biarmicus* i Temminck en *Falco biarmicus*), uns altres el relacionen amb una referència de Linnaeus a la regió de Biarmia (llatinització de l’antiga veu escandinava *Bjarmia* o *Bjarmaland*), propera al mar Blanc, o bé amb una llatinització de Linnaeus (1758) del nom *Beardmanica* donat per Albin (1739) a aquesta espècie (Jobling, 2010)

erlangeri: en honor a Carlo Freiherr von Erlanger (1872-1904), ornitòleg alemany que va dur a terme diverses investigacions tant entomològiques com ornitològiques a Europa i a diversos països d’Àfrica.

Falco cherrug ssp. (A) (Gray, 1834)

Falcó sagrat, falcó sacre

Falco: vegeu *Falco naumanni*.

cherrug: de l'hindi *chārg*, mot usat per fer referència a la femella del falcó sagrat.

Falco peregrinus peregrinus (A) (Tunstall, 1771)

Falcó pelegrí, afaram, esparver blau, falcó, falcó monterí, falcó montesí, falcó reial, menjagallines, tagarot

Falco: vegeu *Falco naumanni*.

peregrinus: del ll. *peregrinus* 'viatger, rodamón', que fa referència als costums migrants de moltes de les poblacions de l'espècie.

Falco peregrinus calidus (A) (Tunstall, 1771) *ssp. calidus* (Latham, 1790)

Falcó pelegrí, afaram, esparver blau, falcó, falcó monterí, falcó montesí, falcó reial, menjagallines, tagarot

Falco: vegeu *Falco naumanni*.

peregrinus: vegeu *Falco peregrinus peregrinus*.

calidus: del ll. *calidus* 'càlid, calent', que fa referència al fet que migra fins passat l'hivern a l'Àfrica subsahariana.

Falco peregrinus brookei (A) (Tunstall, 1771) *ssp. brookei* (Sharpe, 1873)

Falcó pelegrí, afaram, esparver blau, falcó, falcó monterí, falcó montesí, falcó reial, menjagallines, tagarot

Falco: vegeu *Falco naumanni*.

peregrinus: vegeu *Falco peregrinus peregrinus*.

brookei: en honor a Sir Charles Johnson Brooke (1829-1917), segon rajah de l'estat de Sarawak, situat a l'illa de Borneo, entre 1868-1917.

RÀLLIDS *Rallidae****Rallus aquaticus aquaticus*** (A)

Rascló, gallet de riu, gallina cega, perdiu rascla, polla de ropit, rascla, rasclat, riscló

Rallus: del ll. *rallus* ‘gastat, pelat, deslluït’ o bé de la forma llatinitzada del francès *rale*, de l’anglès *rail*, de l’holandès *ral* o de l’alemany *ralle* ‘rascló’ (BOU, 1915).
aquaticus: del ll. *aqua* ‘aigua’ [aquàtic].

Porzana porzana (A) (Linnaeus, 1766)

Polla pintada, picardona, picardona d’aigua, picardona grossa, polla d’aigua, polla d’ulls d’oli, polla de març, polla de març grossa, polla pintada d’ulls d’oli, rasclat, rasclat pintat, rasclató

Porzana: dels noms locals italians *porzana*, *sforzana* i *sporzana* usats per fer referència a les diverses espècies de polles (*Porzana sp.*)

Porzana parva (A) (Scopoli, 1769)

Rasclató, picardó, picardonet, poll d’aigua petit, polla cendrosa, polla de l’ull, polla de març petita, rasclat

Porzana: vegeu *Porzana porzana*.

parva: del ll. *parva* ‘petita’.

Porzana pusilla intermedia (A) (Pallas, 1776) ssp. *intermedia* (Hermann, 1804)

Rasclat, picardona, picardona menuda, picardonet, polla cendrosa, polla de color cendra, polla de l’ull, polla de març petita, polla fotgera, rasclat gris, rasclat menut, rasclat petit, tafardeta

Porzana: vegeu *Porzana porzana*.

pusilla: del ll. *pusillus* ‘minúscul, diminut, petit, menut [de grandària]’.

intermedia: del ll. *intermedia* ‘intermedi’ [que es troba entre dues espècies].

Porzana carolina (A) (Linnaeus, 1758)

Polla pintada de Carolina

Porzana: vegeu *Porzana porzana*.

carolina: rel. a Carolina (Estats Units d’Amèrica).

Crex crex (A) (Linnaeus, 1758)

Guatlla maresa, guàtlera maresa, guia de guatlles, guió, rei de guàtleres, rei de guatlles, rei de les guatlles, guatlla malesa

Crex: del gr. *kréx* ‘polla d’aigua’, ocell de potes llargues anomenat per Aristòtil, Aristòfanes i altres ornitòlegs clàssics i que s’ha identificat onomatopeicament amb la guatlla maresa.

Linnaeus (1746) la defineix com a «*ortygometra alis rufo-ferrugineis*» (guatlla maresa d’ales de color vermellós o d’òxid).

Gallinula chloropus chloropus (A) (Linnaeus, 1758)

Polla d’aigua, fotgera, fotgera mallorquina, gallina d’aigua, gallineta, gallineta d’aigua, poll d’aigua, polla, polla fotgera, polleta, polleta d’aigua, polleta de riu, titeta de riu

Gallinula: dim. del ll. *gallina* ‘gallina’ [gallineta].

chloropus: del gr. *khlōrós* ‘verd’ i del gr. *poús* ‘peu’ [de peus verds].

Porphyrio porphyrio porphyrio (A) (Linnaeus, 1758)

Polla blava, fotja de bec vermell, gall de canyar, gall d’aigua, gall de riu, gall faver, gall marí, gallineta, polla, polla reial, polla sultana, polleta, pulador

Porphyrio: del ll. *porphyrio* ‘polla blava’ i del gr. *porphýrion*, dim. de *porphýra* ‘porpra’.

Porphyrio alleni (A) (Omson, 1842)

Polla d’Allen

Porphyrio: vegeu *Porphyrio porphyrio porphyrio*.

alleni: en honor a l’ornitòleg nord-americà Arthur Augustus Allen (1885-1964).

Fulica atra atra (A) (Linnaeus, 1758)

Fotja vulgar, folliga, fotja, gallina d’aigua, gallinassa d’aigua, gargarites

Fulica: del ll. *fulica* ‘fotja’.

atra: del ll. *ater* ‘negre, negre fosc’.

Fulica cristata (A) (Gmelin, J. F., 1789)

Fotja banyuda, fotja de banyons

Fulica: vegeu *Fulica atra atra*.

cristata: del ll. *crista* ‘plomall o cresta’ [emplomallada, crestada], amb referència a les dues protuberàncies vermelloses que té sobre l’escudet frontal.

GRÚIDS *Gruidae****Grus grus grus*** (A) (Gmelin, J. F., 1789)

Grua

Grus: del ll. *grus* ‘grua’.**OTÍDIDS** *Otididae****Tetrax tetrax*** (A) (Linnaeus, 1758)

Sisó, ànec de secà, ànec garrigal, favot, polla xica, sisot

Tetrax: del gr. *tétrax*, ocell de caça anomenat per Aristòfanes, Ateneu, Alexandre Mindi (escriptor grec sobre treballs de zoologia, possiblement del segle 1) i Epicarm i que posteriorment ha estat identificat amb diverses espècies.***Otis tarda tarda*** (A) (Linnaeus, 1758)

Pioc salvatge, avitarda

Otis: del gr. *oús* ‘orella’, que fa referència a una espècie de la família *Otididae* amb plomes prominents a l'alçada de les orelles. Tot i que cap espècie paleàrtica de la família compleix aquesta condició, el pioc salvatge sí que presenta unes plomes que recorden un prominent bigoti.*tarda*: del ll. *tarda* ‘lenta, pesada’.**HEMATOPÒDIDS** *Haematopodidae****Haematopus ostralegus ostralegus*** (A) (Linnaeus, 1758)

Garsa de mar, cama-roig, emperador, garsa marina, morena ostrera, sampaostres

Haematopus: del gr. *haíma* ‘sang’ i del gr. *poús* ‘peu, pota’ [pota del color de la sang].*ostralegus*: del ll. *ostrea* ‘ostra’ i del ll. *legere* ‘recollir, recollectar’ [recollector d’ostres].

RECURVIRÒSTRIDS *Recurvirostridae****Himantopus himantopus himantopus*** (A) (Linnaeus, 1758)

Camallarga, avisador, cadell, cadells, cama, camallonga, cama-roig, cames de jonc, cames-roges, camillonga roja, flaret, gosset, pocarròs, xerraire

Himantopus: del gr. *himás* ‘tira, corretja’ i del gr. *poús* ‘peu’ [cames de tira de pell].

Fou Plini que, metafòricament, batejà amb el gr. *himantopus* aquesta espècie, ja que les seves cames primes semblen ben bé com si haguessin estat retallades d’una peça de cuir (Jobling, 2010).

Recurvirostra avosetta (A) (Linnaeus, 1758)

Bec d’alena, alena, cabreta, cusi-sacs, gambero, marieta, primavera

Recurvirostra: del ll. *recurvus* ‘doblegat, corbat’ i del ll. *rostrum* ‘bec’ [bec corbat].

avosetta: de l’italià *avosetta* ‘bec d’alena’.

Linnaeus (1746) la defineix com a «*recurvirostra albo nigroque varia*» (bec d’alena de color virolat blanc i negre).

BURÍNIDS *Burhinidae****Burhinus oedicnemus oedicnemus*** (A) (Linnaeus, 1758)

Torlit, alcaravà, estorlic, estorlit, galdric, sabarlic, saberlí, samarlí, samarlic, sebellí, sibel·lí, sibillí, siberlic, sirlot, sorlit, tèrlit, tèrrit xamberlic, toro de garriga, xamarlic, xarlot, xarlot d’ulls grocs, xavarrilic, xebel·lí, ximerlic, ximerliu, xorlit, xorrobit, xurlic, xurrubic, xurubit

Burhinus: del gr. *boús* ‘bou’ i del gr. *rhis* ‘nas’ [bec de bou].

oedicnemus: del gr. *oidéō* ‘inflar-se’ i del gr. *knémē* ‘cama’ [cames inflades].

GLAREÒLIDS *Glareolidae****Cursorius cursor cursor*** (A) (Latham, 1787)

Corredor

Cursorius: del ll. *cursor* ‘corredor’ (der. del ll. *currere* ‘córrer’).

cursor: del ll. *cursor* ‘corredor’ (der. del ll. *currere* ‘córrer’).

Glareola pratincola pratincola (A) (Linnaeus, 1758)

Perdiu de mar, araneta de mar, carregada, glarèola, guatlereta de mar, guatllereta de mar, oronella de mar, oronella de prat, polleta de mar

Glareola: dim. del ll. *glarea* ‘grava’ [graveta].

pratincola: del ll. *pratium* ‘prat’ i del ll. *-cola* ‘habitant’ (der. del ll. *colere* ‘habitar’) [habitant dels prats].

Glareola nordmanni (A) (Fischer von Waldheim, 1842)

Perdiu de mar d’ala negra, guatlereta d’ala negra, polleta de mar alanegra

Glareola: vegeu *Glareola pratincola pratincola*.

nordmanni: en honor a Alexander von Nordmann (1803-1866), zoòleg, paleontòleg i botànic finès.

CARÀDRIDS *Charadriidae****Charadrius dubius curonicus*** (A) (Scopoli, 1786) ssp. *curonicus* (Gmelin, J. F., 1789)

Corriol petit, corriolet, passa-rius petit, picaplatges petit, tirorillo menut

Charadrius: del ll. *charadrius* i gr. *kharadriós*, ocell groc citat a la *Bíblia Vulgata* (Lv 11,19; íd. Dt 14,18) que es correspon amb una espècie desconeguda de coloració llisa i hàbits nocturns que habitava en barrancs i fons de vall (del gr. *kharádra* ‘barranc’).

dubius: del ll. *dubius* ‘dubtós’. Amb referència a la dificultat d’identificació i separació entre aquesta espècie i el corriol gros *Charadrius hiaticula*, que dugué a Sonnerat (1776) a considerar que en realitat era una sola espècie amb diferències de plomatge a causa de les condicions climàtiques.

curonicus: rel. a Curlàndia, regió que actualment forma part de Letònia.

Charadrius hiaticula hiaticula (A) (Linnaeus, 1758)

Corriol gros, cabut, corricabut, corriolaigua, passa-rius gros, picaplatges gros, piula, tirorillo gros

Charadrius: vegeu *Charadrius dubius curonicus*.

hiaticula: del ll. *hiatus* ‘esquerda, obertura, abisme’ i del ll. *-cola* ‘habitant’ (der. del ll. *colere* ‘habitar’) [que viu en esquerdes].

Linnaeus (1746) la descriu com a «charadius pectore negro, fronte nigricante fasciola alba, vertice fusco, pedibus luteis» (corriol de pit negre, front negre amb una petita ratlla blanca, part superior de color marró, potes grogues).

Charadrius alexandrinus alexandrinus (A) (Linnaeus, 1758)

Corriol camanegre, passa-rius camanegre, picaplatges camanegre, tirorillo camanegre

Charadrius: vegeu *Charadrius dubius curonicus*.

alexandrinus: rel. a la ciutat d'Alexandria (Egipte).

Charadrius leschenaultii columbinus (A) (Lesson, 1826) ssp. *columbinus* (Wagler, 1829)

Corriol de Leschenault

Charadrius: vegeu *Charadrius dubius curonicus*.

leschenaultii: en honor a Jean Baptiste Louis Claude Théodore Leschenault de la Tour (1773-1826), ornitòleg i botànic francès.

columbinus: del ll. *columbinus* 'columbí, rel. al colom'.

Charadrius morinellus (A) (Linnaeus, 1758)

Corriol pit-roig, fuell de collar, passa-rius pit-roig

Charadrius: vegeu *Charadrius dubius curonicus*.

morinellus: dim. del gr. *mōrós* 'estúpid, babau'.

Linnaeus (1746) la descriu com a «charadius pectore ferrugineo, fascia superciliorum pectorisque lineari alba, pedibus nigris» (corriol amb el pit de color ferruginós, amb una línia blanca supraciliar i una altra al pit, potes negres).

Pluvialis dominica (A) (Müller, 1776)

Daurada petita americana

Pluvialis: del ll. *pluvia* 'pluja, plujós'.

dominica: rel. a la ciutat de Santo Domingo (República Dominicana).

Linnaeus (1746) la descriu com a «charadius pedibus cinereis, corpore nigro viridique maculato, subtus albido» (corriol de potes grises, cos negre amb taca verdosa, blanquinós per sota).

Pluvialis fulva (A) (Gmelin, J. F., 1789)

Daurada petita del Pacífic

Pluvialis: vegeu *Pluvialis dominica*.

fulva: del ll. *fulvus* ‘marró, terrós, brunenc’.

Pluvialis apricaria (A) (Linnaeus, 1758)

Daurada grossa, corriol cabut, daurada, dauradella, fuell, fusell, perdiu rascla, piulot, polit, somiafreds, xamarlit, xillot, xirlot

Pluvialis: vegeu *Pluvialis dominica*.

apricaria: del ll. *apricus* ‘assolellat’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «charadrius nigro-lutescente variegatus, pectore nigro» (corriol virolat de negre groguenc, pit negre).

Pluvialis squatarola (A) (Linnaeus, 1758)

Pigre gris, fuell gris, fusell de mar, pigre dels grisos, xirlot gris

Pluvialis: vegeu *Pluvialis dominica*.

squatarola: de l'italià *sgatarola* ‘tipus de daurada’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «tringa rostro nigro, pedibus virescentibus, corpore griseo subtus albido» (daurada de bec negre, potes verdoses, cos gris blanquinós per sota).

Vanellus gregarius (A) (Pallas, 1771)

Fredeluga gregària, juia gregària

Vanellus: del ll. *vanellus* ‘fredeluga’, dim. del ll. *vannus* ‘ventall’.

gregarius: ll. *gregarius* ‘ramader, gregari’.

Vanellus vanellus (A) (Linnaeus, 1758)

Fredeluga, animal de fred, capellina, cogullada marina, cogullada marinera, cogull, cogullot, cucullada marina, divuit, fraret, fredeluc, fredeluga, fredoleca i fredolec, fredolia, gallet, garsa marina, garsa marinera, hupet, jodia, jua, juia, juia, juia, marinera, merita, nyivit, ocell de pluja, papellina, paperuda, pebré, pebret, pigre, pigre hupet, pigricia, verdolaga, verdulaga, viuda, xudia

Vanellus: vegeu *Vanellus gregarius*.

Linnaeus (1746) la descriu com a «tringa pedibus rubris, crista dependente, pectore nigro» (fredeluga de potes vermelloses, cresta penjant, pit negre).

ESCOLOPÀCIDS *Scolopacidae*

Calidris tenuirostris (A) (Horsfield, 1821)

Territ de Bering, territ gros siberià

Calidris: del gr. *kalídris* o *skalídris*, ocell grisenc de ribera anomenat per Aristòtil (Jobling, 2010).

tenuirostris: del ll. *tenuis* 'esvelt, prim' i del ll. *rostrum* 'bec' [de bec prim].

Calidris bairdii (A) (Coues, 1861)

Territ de Baird

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

bairdii: en honor a Spencer Fullerton Baird (1823-1887), ictiòleg, ornitòleg i naturalista estatunidenc.

Calidris canutus canutus (A) (Linnaeus, 1758)

Territ gros, corriol gros, pit-roig, tirrit

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

canutus: amb referència al rei viking Canut el Gran de Dinamarca (995-1035), que va ser rei de Dinamarca, d'Anglaterra i de Noruega i qui, segons la llegenda, considerava el territ gros acompanyat de pa i llet una exquisidesa. D'altres autors n'han suggerit l'origen onomatopèic a partir dels grunys característics de l'espècie (Higgins i Davies, ed., 1996).

Linnaeus (1746) la defineix com a «tringa cinerea, remigibus secundariis basi totaliter albis, rectricibus quatuor mediis immaculatis» (tèrrit gris, base de les rêmiges secundàries totalment blanques, les quatre rectrius centrals sense taques).

Calidris alba (A) (Pallas, 1764)

Territ de tres dits, corriol dels grossos, corriol de tres dits

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

alba: del ll. *albus* ‘blanc’.

Calidris pusilla (A) (Linnaeus, 1766)

Territ semipalmat

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

pusilla: del ll. *pusillus* ‘minúscul, diminut’.

Calidris minuta (A) (Leisler, 1812)

Territ menut, corriol menut, terretitona

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

minuta: del ll. *minutus* ‘petit, menut’.

Calidris temminckii (A)

Territ de Temminck, corriol de Temminck, terretita

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

temminckii: en honor a Coenraad Jacob Temminck (1778-1858), ornitòleg neerlandès.

Calidris minutilla (A) (Vieillot, 1819)

Territ menut canadenc

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

minutilla: del ll. *minutellus* ‘molt petit’.

Calidris fuscicollis (A) (Vieillot, 1819)

Territ cuablanc, corriol cuablanc

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

fuscicollis: del ll. *fuscus* ‘fosc, negrós’ i del ll. *-collis* ‘rel. al coll’ [de coll fosc].

Calidris melanotos (A) (Vicillot, 1819)

Territ pectoral, corriol pectoral

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

melanotos: del gr. *mélas* ‘negre’ i del gr. *nóton* ‘esquena’ [d’esquena negra].

Calidris ferruginea (A) (Pallas, 1764)

Territ beclarg, corriol beclarg, pit-roig, siseta roja, viudeta, viudetes

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

ferruginea: del ll. *ferrugineus* ‘ferruginós, de color òxid’.

Calidris maritima (A) (Brünnich, 1764)

Territ fosc, corriol fosc

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

maritima: del ll. *maritimus* ‘marí, del mar’.

Calidris alpina schinzii (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *schinzii* (Brehm, C. L., 1822)

Territ variant, corriol variant, passa-rius

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

alpina: del ll. *alpinus* ‘alpi’ (der. del ll. *Alpes* ‘muntanyes altes’).

schinzii: en honor a Heinrich Rudolf Schinz (1777-1862), metge i zoòleg suís.

Calidris alpina alpina (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *alpina* (Linnaeus, 1758)

Territ variant, corriol variant, passa-rius

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

alpina: vegeu *Calidris alpina schinzii*.

Calidris himantopus (A) (Bonaparte, 1826)

Territ camallarg, corriol camallarg

Calidris: vegeu *Calidris tenuirostris*.

himantopus: del gr. *himás* ‘tira, corretja de tir, regna, brida’ i del gr. *poús* ‘peu’ [cames de tira de pell]. Fou Plini que metafòricament batejà amb el gr. *himan-*

topus aquesta espècie, ja que les seves cames primes semblen ben bé com si haguessin estat retallades d'una peça de cuir (Jobling, 2010).

Limicola falcinellus falcinellus (A) (Pontoppidan, 1763)

Territ becadell

Limicola: del ll. *limus* 'fang, llim' i del ll. *-cola* 'habitant' (der. del ll. *colere* 'habitar') [habitant dels llims].

falcinellus: dim. del ll. *falx* 'falç'.

Tryngites subruficollis (A) (Vieillot, 1819)

Territ rogenic, corriol rogenic

Tryngites: del gr. *trýngas* 'de la mida d'un tord'. Aristòtil l'utilitzà per fer referència a ocells limícoles d'anques blanques que remenen la cua i posteriorment es va associar amb diverses espècies (Jobling, 2010).

subruficollis: del ll. *sub* 'similar, proper' i del ll. *ruficollis* 'coll-roig' (del ll. *rufus* 'vermell, rogenic' i del ll. *-collis* 'rel. al coll') [que té el coll gairebé rogenic].

Philomachus pugnax (A) (Linnaeus, 1758)

Bataillaire, combatent, daguet, lluitador, redonell

Philomachus: del gr. *phílos-* 'estimat' i del gr. *mákhomai* 'lluitar' [que li agrada la lluita].

pugnax: del ll. *pugnare* 'lluitar' [lluitador, combatiu].

Linnaeus (1746) la descriu com a «*tringa pedibus rubris, reatricibus tribus lateralibus immaculatis, facie papillis granulatis carneis*» (ocell camallarg de potes vermelloses, les tres rectrius laterals sense taques, el rostre amb pústules carneses granelludes).

Lymnocyptes minimus (A) (Brünnich, 1764)

Becadell sord, becadell cec, becadell dels sords, becadell mec, becassí petit, becasineta bequet, cegall menut, cegall tenasser, cegó, sordet

Lymnocyptes: del gr. *límḗ* 'marjal, aiguamoll, llacuna, estany' i del gr. *krýptō* 'amagar' [que s'amaga als aiguamolls].

minimus: super. del ll. *parvus* 'petit' [mínim].

Gallinago gallinago (A) (Linnaeus, 1758)

Becadell comú, becada petita, becadell, becassí, becassina, bequeruda, bequerut, bequet, boqueruda, buidacanes, cegall, escuracanes, mec

Gallinago: del ll. *gallina* ‘gallina’ i del ll. *-ago* ‘que s’assembla’ [semblant a una gallina].

Linnaeus (1746) la descriu com a «numenius capite lineis quator fuscis longitudinalibus, rostri apice tuberculoso, femoribus seminudis» (becada amb quatre línies negres longitudinals al cap, punta del bec granulosa, cuixes mig nues).

Gallinago media (A) (Latham, 1787)

Becadell gros, bequeruda gran, becassina, becassina reial, cegall reial, mec

Gallinago: vegeu *Gallinago gallinago gallinago*.

media: del ll. *medius* ‘mitjà o intermedi’.

Limnodromus scolopaceus (A) (Say, 1823)

Tetolet becllarg

Limnodromus: del gr. *límḗ* ‘marjal, aiguamoll, llacuna, estany’ i del gr. *drómos* ‘corredor’ [que corre pels aiguamolls].

scolopaceus: del ll. *scolopax* i del gr. *askalōpax* ‘becada, becadell’.

Scolopax rusticola (A) (Linnaeus, 1758)

Becada, cega, becassa, bequeruda, gallina cega, polla bruna, polla parda

Scolopax: del ll. *scolopax* i del gr. *askalōpax* ‘becada, becadell’.

rusticola: del ll. *rusticus* ‘rural, rústic’ (der. del ll. *rus* ‘camp’) i del ll. *colere* ‘viure’ [que viu als camps]. *Rusticola* és un ocell de caça anomenat per Plini i Marc Valeri Marcial.

Linnaeus (1746) la defineix com a «numenius rostri apice lævi, capite linea utrinque nigra, reetricibus nigris apice albis» (becada amb la punta del bec llisa, línia negra a ambdues bandes del cap, rectrius negres, amb la punta blanca).

Limosa limosa limosa (A) (Linnaeus, 1758)

Tètol cuanegre, bequerut, cegall coanegre, cegall de mosson, cegall de mosson coanegre, daguet, gamba

Limosa: del ll. *limus* ‘fang’ [fangosa].

Linnaeus (1746) la descriu com a «numenius uropygio albo, rectricibus nigris basi albis, remigibus transversa alba macula: exceptis quatuor primis» (becada [tètol] d’uropigi blanc, rectrius negres amb la base blanca, rèmiges amb una taca blanca transversal: excepte les quatre primeres).

Limosa lapponica lapponica (A) (Linnaeus, 1758)

Tètol cuabarrat, cegall coabarrat, cegall de mosson coa-roig, gamba roja

Limosa: vegeu *Limosa limosa limosa*.

lapponica: rel. a Lapònia.

Linnaeus (1746) la descriu com a «recurvirostra pectore croceo» (bec d’alena [tètol] amb el pit del color safrà).

Numenius phaeopus phaeopus (A) (Linnaeus, 1758)

Polít cantaire, becut, caniculàs, curlera, curlera cantaire, polít gris, polít gris mitjà, polít petit, serranet, siglot cantaire, xarlot petit

Numenius: del gr. *néos* ‘nou’ i del gr. *mén* ‘lluna’; del gr. *noumēnia* ‘neomènia, noviluni, lluna nova’ [amb referència a la forma del seu bec].

phaeopus: del gr. *phaiós* ‘gris’ i del gr. *poús* ‘peu’ [de peu grisós].

Linnaeus (1746) la descriu com a «scolopax rostro arcuato, pedibus caerulecentibus, maculis dorsalibus fuscis rhomboidalibus» (polít de bec arquejat, potes blavoses, taques fosques romboïdals a la part dorsal del cos).

Numenius tenuirostris (B) (Vieillot, 1817)

Polít becfí, curlera becfina, siglot becfí

Numenius: vegeu *Numenius phaeopus phaeopus*.

tenuirostris: del ll. *tenuis* ‘prim, esvelt’ i del ll. *rostrum* ‘bec’ [de bec prim].

Numenius arquata arquata (A) (Linnaeus, 1758)

Becut, curlera reial, polít, polít gris, sebellí de prat, siglot, siglot becut, sistot, xarlot, xarlot becut, xirlot becut

Numenius: vegeu *Numenius phaeopus phaeopus*.

arquata: del ll. *arcus* ‘arc’ [arquejat].

Linnaeus (1746) la descriu com a «scolopax rostro arquato, pedibus caerulecentibus, alis nigris maculis niveis» (becut de bec arquejat, potes blavoses, ales negres amb taques níviies [blanques com la neu]).

Xenus cinereus (A) (Güldenstädt, 1774)

Siseta cendrosa, xivitona cendrosa

Xenus: del gr. *xénos* ‘estrany, estranger’.

cinereus: del ll. *cinereus* ‘de color gris cendrós’.

Actitis hypoleucos (A) (Linnaeus, 1758)

Xivitona vulgar, espia, gallet de riu, morena, polleta d’aigua, piuleta, siseta blanca, siseta de pit blanc, xivitona

Actitis: del gr. *akté* ‘penya-segat, tossal, altura’ [habitant de les riberes].

hypoleucos: del gr. *hypó* ‘dessota, davall’ i del gr. *leukós* ‘blanc’ [de ventre blanc].

Actitis macularius (A) (Linnaeus, 1766)

Xivitona maculada, xivitona tacada

Actitis: vegeu *Actitis hypoleucos*.

macularius: del ll. *macula* ‘taca’ [tacada].

Tringa ochropus (A) (Linnaeus, 1758)

Xivita, becassineta, curlita, morena, xerlovita, xivitas, xorlitis

Tringa: del gr. *trýngas* ‘de la mida d’un tord’. Aristòtil l’utilitzà per fer referència a ocells limícoles d’anques blanques que remenen la cua i posteriorment es va associar amb diverses espècies (Jobling, 2010).

ochropus: del gr. *ókhros* ‘ocre’ i del gr. *poús* ‘pota’ [de potes ocres].

Linnaeus (1746) la descriu com a «tringa rostri apice punctato, pedibus virescentibus, dorso fusco-viridi nitido» (gamba de bec pigat a la punta, potes verdoses, amb el dors verd fosc [bru, gris] brillant).

Tringa erythropus (A) (Pallas, 1764)

Gamba roja pintada, cama-roja pintada, gamba negra, gamba roja brodada, serrat, xuït

Tringa: vegeu *Tringa ochropus*.

erythropus: del gr. *erythrós* ‘vermell’ i del gr. *poús* ‘pota’ [de potes vermelles].

Tringa nebularia (A) (Gunnerus, 1767)

Gamba verda, camaverda, cama-verda, picarot

Tringa: vegeu *Tringa ochropus*.

nebularia: del ll. *nebula* ‘boirina’.

Tringa melanoleuca (A) (Gmelin, J. F., 1789)

Gamba groga grossa

Tringa: vegeu *Tringa ochropus*.

melanoleuca: del gr. *mélas* ‘negre’ i del gr. *leukós* ‘blanc’ [blanc i negre].

Tringa flavipes (A) (Gmelin, J. F., 1789)

Gamba groga petita, camagroga, tifort groc petit

Tringa: vegeu *Tringa ochropus*.

flavipes: del ll. *flavus* ‘groc’ i del ll. *pes* ‘pota, peu’ [de potes grogues].

Tringa stagnatilis (A) (Bechstein, 1803)

Siseta, camaverda menuda

Tringa: vegeu *Tringa ochropus*.

stagnatilis: del ll. *stagnum* ‘estany, maresma, aiguamoll’ [propi dels estanys].

Tringa glareola (A) (Linnaeus, 1758)

Valona, carregadet, tifort de potes grogues, xerlovita camagroga, xiulador

Tringa: vegeu *Tringa ochropus*.

glareola: dim. del ll. *glarea* ‘grava’ [graveta].

Linnaeus (1746) la descriu com a «*tringa rostro lævi, pedibus virescentibus, corpore albo punctato, pectore subalbido*» (gamba de bec llis, cames verdoses, cos blanc pigallat, pit gairebé blanc).

Tringa totanus totanus (A) (Linnaeus, 1758)

Gamba roja vulgar, cama-roja, cama-roja roja, comes-roges, camillonga, espia, gamba roja, siseta roja, polla d'aigua, tifort

Tringa: vegeu *Tringa ochropus*.

totanus: de la veu italiana *tótano*, que fa referència a la gamba roja vulgar.

Linnaeus (1746) la descriu com a «scolopax rostro recto basi rubro, pedibus coccineis, remigibus secundariis albis» (gamba de bec recte amb base vermella, potes color escarlata, rèmiges secundàries blanques).

Arenaria interpres interpres (A) (Linnaeus, 1758)

Remena-rocs, picaplatges, pitnegre

Arenaria: del ll. *arena* 'sorra' [sorrenc, arenós].

interpres: del ll. *interpres* 'missatger, intèrpret, intermediari'.

Linnaeus (1746) la descriu com a «tringa pedibus rubris, corpore nigro albo ferrugineoque vario, pectore abdomineque albo» (gamba de potes vermelles, cos negre, jaspia de blanc i de color ferruginós; pit i abdomen blancs).

Phalaropus tricolor (A) (Vieillot, 1819)

Escuraflascons de Wilson

Phalaropus: del gr. *phalarís* 'fotja' i del gr. *poús* 'pota' [potes de fotja].

tricolor: del ll. *tri-* 'tres' i del ll. *color* 'color' [tricolor].

Phalaropus lobatus (A) (Linnaeus, 1758)

Escuraflascons becfi, escuraflascons

Phalaropus: vegeu *Phalaropus tricolor*.

lobatus: del ll. *lobus* 'lòbul' i del gr. *lobós* 'lòbul' [lobulat].

Phalaropus fulicarius (A) (Linnaeus, 1758)

Escuraflascons becgròs

Phalaropus: vegeu *Phalaropus tricolor*.

fulicarius: del gr. *phalarís* 'fotja'.

ESTERCORÀRIDS *Stercorariidae****Stercorarius pomarinus*** (A) (Temminck, 1814)

Paràsit cuaample, paràsit coaample

Stercorarius: del ll. *stercus* ‘femta’ [dels fems]. Fa referència a l’estratègia dels paràsits per alimentar-se, que consisteix a perseguir altres ocells marins fins que aquests regurgiten el menjar i el paràsit els el pren. Antigament es creia que en lloc d’aliments regurgitats es tractava d’excrements.

pomarinus: del gr. *póma* ‘tapa, cobriment’ i del gr. *rhis* ‘orifici nasal’.

Stercorarius parasiticus (A) (Linnaeus, 1758)

Paràsit cuapunxegut, paràsit, paràsit coapunxut

Stercorarius: vegeu *Stercorarius pomarinus*.

parasiticus: del ll. *parasitus* ‘paràsit’ [que parasita].

Linnaeus (1746) la descriu com a «sterna reatricibus maximus nigris» (xatrac amb les rectrius totalment negres).

Stercorarius longicaudus longicaudus (A) (Vieillot, 1819)

Paràsit cuallarg, paràsit coallarg

Stercorarius: vegeu *Stercorarius pomarinus*.

longicaudus: del ll. *longus* ‘llarg’ i del ll. *cauda* ‘cua’ [cuallarg].

Stercorarius skua skua (A) (Brünnich, 1764)

Paràsit gros, batlle

Stercorarius: vegeu *Stercorarius pomarinus*.

skua: del feroès *skúvur* o *skúir*, que prové de la veu *skúifr* de les antigues llengües escandinaves, amb què es designa el paràsit gros (Clusius, 1605).

LÀRIDS *Laridae****Xema sabini*** (A) (Sabine, 1818)

Gavineta cuaforçada, gavina cuaforçada

Xema: diversos autors han suggerit que seria fruit d'una construcció artificial estètica i mancada de significat (Strickland, 1842; Saunders, 1896; BOU, 1915), si bé podria estar relacionat amb el gr. *xénē* 'estrany' (femení del gr. *xénos* 'estrany') o bé amb el gr. *khēmē* 'ample' (Jobling, 2010).

sabini: en honor a Sir Edward Sabine (1788-1883), astrònom, geofísic, ornitòleg i explorador irlandès. Fou el vint-i-novè president de la Royal Society of London for the Improvement of Natural Knowledge (coneguda per Royal Society), institució fundada el 1660 i considerada la més antiga de les societats científiques que encara existeixen.

Rissa tridactyla tridactyla (A) (Linnaeus, 1758)

Gavineta de tres dits, gavina de tres dits, gavineta

Rissa: de l'islandès *rita* (der. del nòrdic antic *ryta*), veu utilitzada per fer referència a la gavineta de tres dits.

tridactyla: del ll. *tri-* 'tres' i del gr. *dáktulos* 'dit' [de tres dits, tridàctil].

Chroicocephalus genei (A) (Eyton, 1836)

Gavina capblanca, gavina de bec prim

Chroicocephalus: del gr. *khroízō* 'color' i del gr. *kephalé* 'cap'.

genei: en honor a Carlo Giuseppe Géné (1800-1847), entomòleg i naturalista italià.

Chroicocephalus philadelphia (A) (Ord, 1815)

Gavina de Bonaparte

Chroicocephalus: vegeu *Chroicocephalus genei*.

philadelphia: rel. a la ciutat de Filadèlfia (estat de Pennsilvània, Estats Units d'Amèrica).

Chroicocephalus ridibundus (A) (Linnaeus, 1766)

Gavina vulgar, catràs, galiva, gavina comuna, gavina d'hivern, gavina riallera, plo-radadora, viudeta

Chroicocephalus: vegeu *Chroicocephalus genei*.
ridibundus: del ll. *ridere* ‘riure’ [rialler].

Hydrocoloeus minutus (A) (Pallas, 1776)

Gavina menuda, colom de mar de cap negre, gavineta, gavinó

Hydrocoloeus: del gr. *hydro-* ‘aigua’ i del gr. *koloios* ‘tipus d’ocell palmípede’.
minutus: del ll. *minutus* ‘petit, menut’.

Larus atricilla ssp. (A) (Linnaeus, 1758)

Gavina capnegra americana

Larus: del ll. *larus* ‘ocell marí voraç, rapaç i cobejós, probablement una gavina i der. del gr. *laros* ‘gavina’.

atricilla: del ll. *ater* ‘negre’ i del ll. *cilla* ‘cua’ [de cua negra]. [Aquest epítet és fruit d’un error tipogràfic de Linnaeus que en realitat volia fer referència a *atricapilla*.]

Larus pipixcan (A) (Wagler, 1831)

Gavina de Franklin

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

pipixcan: veu amb què els indis mexicans anomenaven les gavines.

Larus melanocephalus (A) (Temminck, 1820)

Gavina capnegra, gavina de cap negre

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

melanocephalus: del gr. *mélas* ‘negre’ i del gr. *kephalé* ‘cap’ [de cap negre]

Larus audouinii (A) (Payrandeau, 1826)

Gavina corsa, gavina de bec roig, gavina de bec vermell

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

audouinii: en honor a Jean Victoire Audouin (1797-1841), ornitòleg, malacòleg i entomòleg francès.

Larus canus canus (A) (Linnaeus, 1758)

Gavina cendrosa, gavina de mar

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

canus: del ll. *canus* ‘blanquinós, canós’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*larus albus, dorso cano*» (gavina blanca, part dorsal canosa).

Larus delawarensis (A) (Ord, 1815)

Gavina de Delaware, gavina de bec barrat

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

delawarensis: rel. al riu Delaware dels Estats Units d'Amèrica.

Larus fuscus graellsii (A) (Linnaeus, 1758) *ssp. graellsii* (Brehm, A. E., 1857)

Gavià fosc, gavià de mar, gavina fosca, gavinet fosc

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

fuscus: del ll. *fuscus* ‘fosc’.

graellsii: en honor al doctor Mariano de la Paz Graells y de la Agüera (1809-1898), metge, zoòleg, geòleg, naturalista i polític espanyol. Fou membre fundador de la Reial Acadèmia de Ciències Exactes, Físiques i Naturals.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*larus albus, dorso fusco*» (gavina blanca, part dorsal fosca).

Larus fuscus intermedius (A) (Linnaeus, 1758) *ssp. intermedius* (Schiöler, 1922)

Gavià fosc, gavià de mar, gavina fosca, gavinet fosc

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

fuscus: vegeu *Larus fuscus graellsii*.

intermedius: del ll. *intermedius* ‘intermedi’ [que es troba entre dues espècies].

Larus fuscus fuscus (A) (Linnaeus, 1758)

Gavià fosc, gavià de mar, gavina fosca, gavinet fosc

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

fuscus: vegeu *Larus fuscus graellsii*.

Larus argentatus ssp. (A) (Pontoppidan, 1763)

Gavià argentat de potes roses, gavina de cames roses, gavinet argentat

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

argentatus: del ll. *argentatus* ‘argèntic, compost d’argent’.

Larus michahellis michahellis (A) (Naumann, J. F., 1840)

Gavià argentat de potes grogues, alcatròs, gavià, gavià argentat, gavià de mar, gali-và, gavilà, gavina, gavina camagroga, gavinet argentat mediterrani, gavinet mediterrani, ocell de Sant Joan (joves), pardo/parda (joves), titera de mar

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

michahellis: der. erròniament de *michahelles* (Naumann, 1840), en honor al doctor Karl W. Michahelles (1807-1834), zoòleg i físic alemany.

Larus michahellis lusitanus (A) (Naumann, J. F., 1840) ssp. *lusitanus* (Joiris, 1978)

Gavià argentat de potes grogues del Cantàbric, alcatròs, gavià argentat, gavià de mar, gavina, gavina camagroga, gavinet argentat mediterrani, gavinet mediterrani, ocell de Sant Joan (joves), pardo (joves), titera de mar

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

michahellis: vegeu *Larus michahellis michahellis*.

lusitanus: del ll. *Lusitania*, província romana situada a l'oest d'*Hispania* que actualment comprèn part de Portugal i de les comunitats autònomes espanyoles d'Extremadura, Castella i Lleó i Castella-la Manxa.

Larus cachinnans (A) (Pallas, 1827)

Gavià caspi

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

cachinnans: del ll. *cachinnare* ‘riure (sonorament)’ [que riu amb força].

Larus hyperboreus hyperboreus (A) (Gunnerus, 1767)

Gavinet hiperbori

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

hyperboreus: del gr. *hypér* ‘extremadament’ i del ll. *boreas* ‘nord’ [de molt al nord].

Larus glaucoides glaucoides (A) (Meyer, 1822)

Gavinot polar

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

glaucoides: del ll. *glaucus* ‘gris blavós, blau clar’ (der. del gr. *glaukos* ‘brillant, resplendent, glauc’) i del ll. *-oides* ‘semblant’.

Larus marinus (A) (Linnaeus, 1758)

Gavinot, gavina grossa, gavinot marí, paviota

Larus: vegeu *Larus atricilla ssp.*

marinus: del ll. *marinus* ‘marí’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*larus albus, dorso nigro*» (gavina blanca, part dorsal negra).

ESTÈRNIDS *Sternidae****Onychoprion anaethetus ssp.*** (A) (Scopoli, 1786)

Xatrac embridat

Onychoprion: del gr. *ónux* ‘ungla, urpa’ i del gr. *príōn* ‘serra’.

anaethetus: del gr. *anaisthētos* ‘ximple, estúpid’.

Onychoprion fuscatus ssp. (A) (Linnaeus, 1766)

Xatrac fosc

Onychoprion: vegeu *Onychoprion anaethetus ssp.*

fuscatus: del ll. *fuscatus* ‘fosc’.

Sternula albifrons albifrons (A) (Pallas, 1764)

Xatrac menut, llambritja menuda, mongeta

Sternula: dim. del gènere *Sterna*, mot per anomenar els xatrac i d’origen relacionat amb els vocables d’anglès antic *stern*, *stearn* i *starn*, el noruec *terne*, el suec *tärna*.

albifrons: del ll. *albus* ‘blanc’ i del ll. *frons* ‘front’ [de front blanc].

Gelochelidon nilotica nilotica (A) (Gmelin, J. F., 1789)

Curroc, llambritja becnegra, llambritja de bec negre

Gelochelidon: del gr. *geláō* ‘riure, resplendir d’alegria’ i del gr. *khelidón* ‘oreneta’ [oreneta riallera].

nilotica: rel. al riu Nil (Egipte).

Hydroprogne caspia (A) (Pallas, 1770)

Xatrac gros, llambritja becvermella, llambritja grossa

Hydroprogne: del gr. *hydró-* ‘aigua’ i del ll. *progne* ‘oreneta’ [oreneta d’aigua]

caspia: rel. al mar Caspi.

Chlidonias hybrida hybrida (A) (Pallas, 1811)

Fumarell carablanc, aureneta de mar, fumarell de galta blanca, mongeta

Chlidonias: del gr. *khelidónios* ‘que recorda una oreneta’ (del gr. *khelidón* ‘oreneta’).

hybrida: del ll. *hybrida* o *hibrida* ‘híbrid’.

Chlidonias niger niger (A) (Linnaeus, 1758)

Fumarell negre, alció, fumarell, fumarell negret, mongeta, negret

Chlidonias: vegeu *Chlidonias hybrida hybrida*.

niger: del ll. *niger* ‘negre’.

Chlidonias leucopterus (A) (Temminck, 1815)

Fumarell alablanc, alsió, auraneta de mar negra, fumadell, fumarell, fumarell d’ala blanca

Chlidonias: vegeu *Chlidonias hybrida hybrida*.

leucopterus: del gr. *leukópteros* ‘d’ala blanca’ (der. del gr. *leukós* ‘blanc’ i del gr. *ptéron* ‘ala’).

Sterna sandvicensis sandvicensis (A) (Latham, 1787)

Xatrac becllarg, aureneta de mar, gavina de perruca negra, llambritja becllarga, nereta de mar, perruca negra

Sterna: mot per anomenar els xatrac i d'origen relacionat amb els vocables d'anglès antic *stern*, *stearn* i *starn*, el noruec *terne*, el suec *tärna*.

sandvicensis: rel. a les illes Hawaii, abans conegudes per illes Sandwich.

Sterna maxima albidodorsalis (A) (Hartert, 1921)

Xatrac reial

Sterna: vegeu *Sterna sandvicensis sandvicensis*.

maxima: del ll. *maximus* 'el més gran, màxim' (super. del ll. *magnus* 'gran').

albidodorsalis: del ll. *albidus* 'blanc' i del ll. *dorsalis* 'dorsal' (der. del ll. *dorsum* 'esquena') [de dors blanc].

Sterna maxima maxima (A) (Boddaert, 1783)

Xatrac reial

Sterna: vegeu *Sterna sandvicensis sandvicensis*.

maxima: vegeu *Sterna maxima albidorsalis*.

Sterna bengalensis torresii (A) (Lesson, 1831) ssp. *torresii* (Gould, 1843)

Xatrac bengalí, llambritja bengalina

Sterna: vegeu *Sterna sandvicensis sandvicensis*.

bengalensis: rel. a Bengala, actualment una regió d'Àsia repartida entre l'Índia i Bangla Desh.

torresii: en honor al professor Carlos de la Torre y Huerta (1858-1950), zoòleg de la Universitat de l'Havana, Cuba.

Sterna elegans (A) (Gambel, 1848)

Xatrac elegant

Sterna: vegeu *Sterna sandvicensis sandvicensis*.

elegans: del ll. *elegans* 'elegant'.

Sterna dougallii ssp. (A) (Montagu, 1813)

Xatrac rosat, llambritja rosada

Sterna: vegeu *Sterna sandvicensis sandvicensis*.

dougallii: en honor al doctor Peter McDougall (1777-1814), físic i recol·lector escocès.

Sterna hirundo hirundo (A) (Linnaeus, 1758)

Xatrac comú, aureneta de mar, llambritja, nereta de mar, xatrac d'albufera

Sterna: vegeu *Sterna sandvicensis sandvicensis*.

hirundo: del ll. *hirundo* 'oreneta'.

Linnaeus (1746) la descriu com a «sterna cauda forficata: rectricibus duabus extimis albo nigroque dimidiatis» (xatrac de cua forçada: les dues rectrius dels extrems meitat blanques meitat negres).

Sterna paradisaea (A) (Pontoppidan, 1763)

Xatrac àrtic, gavineta àrtica

Sterna: vegeu *Sterna sandvicensis sandvicensis*.

paradisaea: del ll. *paradisaea* 'paradis'.

ÀLCIDS *Alcidae*

Uria aalge albionis (A) (Pontoppidan, 1763) ssp. *albionis* (Witherby, 1923)

Somorgollaire, pingdai becfi, pingdai de bec prim

Uria: del gr. *ouríá*, ocell aquàtic citat per Ateneu.

aalge: del danès *aalge* 'somorgollaire'.

albionis: del ll. *albion*, nom antic que rebé *Britannia* (actual *Bretanya*).

Alca torda islandica (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *islandica* (Brehm, C. L., 1831)

Gavot, ànec de mar, cauet, gallineta de mar, pescador, pingdai

Alca: del noruec *alke* 'gavot'.

torda: del suec (en dialecte de Gotland) *tord* o *törd* 'gavot'.

islandica: rel. a Islàndia.

Linnaeus (1746) la descriu com a «alca rostri sulcis quatuor, linea utrinque alba a rostro ad oculos» (alca amb quatre arrugues al bec, i una línia blanca per ambdós costats dels del bec fins als ulls).

Alle alle ssp. (A) (Linnaeus, 1758)

Gavotí

Alle: del lapó *allē*, nom onomatopèic amb què el poble sami coneix l'ànec *glacial Clangula hyemalis* (BOU, 1915) i que Linnaeus podria haver confós amb el gavotí (Jobling, 2010).

Fratercula arctica ssp. (A) (Linnaeus, 1758)

Fraret, bec de tomàquet, cadafet, dominic, flaret, frare, gallineta, gavot de bec vermell, macs, sit

Fratercula: del ll. *fraterculus*, dim. del ll. *frater* 'germà' [germanet], amb referència a l'hàbit d'aquesta espècie gregària de juntar els peus com si pregués en sortir de l'aigua (BOU, 1915).

arctica: del ll. *arcticus* 'àrtic, septentrional'.

PTEROCLÍDIDS *Pteroclididae*

Pterocles orientalis orientalis (A) (Linnaeus, 1758)

Xurra, perdiu xunes, xarranc, xurla, xurras, xurru

Pterocles: del gr. *pterón* 'ala' i del sufix gr. *-klēs* 'famós, magnífic' [ales esplèndides].

orientalis: del ll. *oriens* 'orient o est' [oriental].

Pterocles alchata alchata (A) (Linnaeus, 1766)

Ganga, perdiu d'Anglaterra, perdiu de garriga, perdiu garriguera, xurra

Pterocles: vegeu *Pterocles orientalis orientalis*.

alchata: de l'àrab *al Kattar* 'ganga'.

Syrhaptus paradoxus (B) (Pallas, 1773)

Ganga estepària

Syrhaptus: del gr. *syrhaptos* 'cosits juntament' [fent referència als seus dits amb plomes].

paradoxus: del gr. *pará-doxos* 'estrany, paradoxal, increïble, meravellós, rar, singular'.

COLÚMBIDS *Columbidae****Columba livia livia*** (A) (Gmelin, J. F., 1789)

Colom roquer, bizet, colom boscà, colom de serra, colom de carrer, colom feréstec, colom salvatge, coloma (colom femella), colomí (colom jove)

Columba: del ll. *columba* ‘colom’.

livia: del ll. *livor* ‘color moradenc, blavós’.

Columba oenas oenas (A) (Linnaeus, 1758)

Xixella, colom casolà, colom feréstec, colom gris dels camps, saxell, sisella, xixell

Columba: vegeu *Columba livia livia*.

oenas: del gr. *oinás* ‘colom’ (Jobling, 2010).

Linnaeus (1746) la descriu com a «*columba caerulea, collo supra viridinitente, fascia alarum apiceque caudae nigricante*» (colom grisenc blavós, verd blavós per sobre el coll, amb una franja de color negre a les ales i a l'extrem de la cua).

Columba palumbus palumbus (A) (Linnaeus, 1758)

Tudó, colom de bosc, colom foie, colom fer, colom feréstec, colom salvatge, colomí, terló, todó

Columba: vegeu *Columba livia livia*.

palumbus: del ll. *palumbes* ‘tudó, colom boscà’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*columba collo utrinque albo, postice macula fusca*» (colom amb els dos costats del coll blancs, amb una taca bruna grisenca posterior).

Streptopelia roseogrisea risoria (C4) (Sundevall, 1857) ssp. *risoria* (Linnaeus, 1758)

Tórtora domèstica, tórtera domèstica, tórtora de collar

Streptopelia: del gr. *streptós* ‘collar’ i del gr. *péleia* ‘colom’ [o colomí].

roseogrisea: del ll. *roseus* ‘rosat’ i del ll. *griseus* ‘gris’ [rosat i gris].

risoria: del ll. *risor* ‘rialler’.

Streptopelia decaocto decaocto (A) (Frivaldszky, 1758)

Tórtora turca, rutlla, rutlleta, tórtera, tórtera turca, tórtola, torta, tortre, tórtera grossa, túrtula

Streptopelia: vegeu *Streptopelia roseogrisea risoria*.

decaocto: del gr. *déca* ‘deu’ i *októ* ‘vuit’. Imre Frivaldszky descrigué el 1837 que *decaocto* prové del mite grec segons el qual una esclava que duia a terme dures feines per tan sols un salari de 18 peces a l’any va pregar pel seu alliberament i va ser transformada pels déus en un colom que es va fer ressò dels seus crits planyívols.

Streptopelia turtur turtur (A) (Linnaeus, 1758)

Tórtora, tórdola, torta, tórtera, tortra, tortra de bosc, tortre, tórdola, tórtola, tortra, tórtula, rullela

Streptopelia: vegeu *Streptopelia roseogrisea risoria*.

turtur: del ll. *turtur* ‘tórtora’.

Streptopelia orientalis ssp. (A) (Latham, 1790)

Tórtora rogenca

Streptopelia: vegeu *Streptopelia roseogrisea risoria*.

orientalis: del ll. *oriens* ‘orient o est’ [oriental].

Streptopelia senegalensis (A) (Linnaeus, 1766)

Tórtora del Senegal, tórtera del Senegal

Streptopelia: vegeu *Streptopelia roseogrisea risoria*.

senegalensis: rel. al Senegal.

PSITÀCIDS *Psittacidae****Psittacula krameri ssp.*** (C1) (Scolopi, 1769)

Cotorra de Kramer, cotorra de collar

Psittacula: dim. del ll. *psittacus* ‘papagai’.

krameri: en honor a Wilhelm Heinrich Kramer (?-1765), naturalista austríac que fou el primer científic a adoptar la nomenclatura binomial de Carl Linnaeus

(en el seu treball *Elenchus vegetabilium and animalium per Austriam inferiorem observatorum*).

Myiopsitta monachus monachus (C1) (Boddaert, 1783)

Cotorreta de pit gris, cotorra de cap gris, cotorra grisa, cotorreta (cotorra) argentina

Myiopsitta: del gr. *mys* ‘ratolí’ i del ll. *psitta* ‘lloro’.

monachus: del ll. *monachus* ‘monjo, anacoreta’ i del gr. *monakhos* ‘monjo’ (der. del gr. *mónos* ‘solitari’).

CUCÚLIDS *Cuculidae*

Clamator glandarius glandarius (A) (Linnaeus, 1758)

Cucut reial, cubatxo, cucui reial, cucut d’hupa, cucut de cogulla, cucut garser, cucut xeixa, garsa groguera, reial

Clamator: del ll. *clamare* ‘cridar’ [cridaner].

glandarius: del ll. *glans* ‘gla, aglà’ [rel. a les glans].

Cuculus canorus bangsi (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *bangsi* (Oberholser, 1919)

Cucut, capcul, carrau, cuc, cucuc, cucui, cucurulla, cuech, garsa groguera, guió de tórtera, nopuc, xeixa

Cuculus: del ll. *cuculus* ‘cucut’.

canorus: del ll. *canorus* ‘melodiós’.

bangsi: en honor a Outram Bangs (1863-1932), zoòleg nord-americà que fou conservador del Museu de Zoologia de Harvard.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*cuculus cauda aequali nigricante albo punctata*» (cucut amb la cua puntejada de blanc i negre per igual).

Cuculus canorus canorus (A) (Linnaeus, 1758)

Cucut, capcul, carrau, cuc, cucuc, cucui, cucurulla, cuech, garsa groguera, guió de tórtera, nopuc, xeixa

Cuculus: vegeu *Cuculus canorus bangsi*.

canorus: vegeu *Cuculus canorus bangsi*.

Coccyzus americanus (A) (Linnaeus, 1758)

Cucut becgroc, cucui becgroc

Coccyzus: probablement una falsa llatinització del gr. *kokkuzo*, que significa ‘cridar cu-cut’ (BOU, 1915).

americanus: rel. a Amèrica.

TITÒNIDS *Tytonidae****Tyto alba alba*** (A) (Scopoli, 1769)

Òliba, àubila, babeca, bruixa, cabrota, caveca, cul-roja, ganeca, llantier, maramiota, meuca, mifa, miloca, miloca, moixa, mussol, òbila, òbia, òbvia, òlbia, òliba de campanar, olibassa, olier, oliva, òliva, olivassa, ruta, sibeca, xabeca, xibeca, xucla-oli, xup, xupa, xura, xut, xuta

Tyto: del gr. *tutō* ‘mussol, ocell nocturn’.

alba: del ll. *albus* ‘blanc’.

Tyto alba guttata (A) (Scopoli, 1769) ssp. *guttata* (Brehm, C. L., 1831)

Òliba, àubila, babeca, bruixa, cabrota, caveca, cul-roja, ganeca, llantier, maramiota, meuca, mifa, miloca, miloca, moixa, mussol, òbila, òbvia, òlbia, òliba de campanar, olibassa, olier, oliva, òliva, olivassa, ruta, sibeca, xabeca, xibeca, xucla-oli, xup, xupa, xura, xut, xuta

Tyto: vegeu *Tyto alba alba*.

alba: vegeu *Tyto alba alba*.

guttata: del ll. *guttata* ‘clapat, maculat, tacat, pigat’ (der. del ll. *gutta* ‘taca, gota’).

ESTRÍGIDS *Strigidae****Otus scops scops*** (A)

Xot, corneta, duc petit, mussol, petit duc, tòtila, xot banyut, xota, xup, xupa, xupeta, xura, xut, xuta, xutet

Otus: del ll. *otus* ‘òliba orelluda, mussol amb orelles’ (der. del gr. *oús* ‘amb orelles’¹).

scops: del gr. *skóps* ‘òliba o mussol petit amb orelles’¹.

Otus scops mallorcae (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *mallorcae* (von Jordans, 1924)

Xot, corneta, duc petit, mussol, petit duc, tòtila, xot banyut, xota, xup, xupa, xupeta, xura, xut, xuta, xutet

Otus: vegeu *Otus scops scops*.

scops: vegeu *Otus scops scops*.

mallorcae: en relació amb l’illa de Mallorca (illes Balears).

Bubo bubo bubo (A) (Linnaeus, 1758)

Duc, bobo, brúfol, bubo, bubu, buo, cabrota, craber, dubol, duc gran, duc reial, dugo, dúgol, gamarús, gaús, gran duc, mussol gros d’orelles, mussol marí, soriguer

Bubo: del ll. *bubo* ‘duc, brúfol’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*strix capite auriculato, corpore ruffo*» (mussol amb orelles¹ al cap i cos rogenc).

Bubo bubo hispanus (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *hispanus* (Rothschild & Hartert, 1910)

Duc, bobo, brúfol, bubo, bubu, buo, cabrota, craber, dubol, duc gran, duc reial, dugo, dúgol, gamarús, gaús, gran duc, mussol gros d’orelles, mussol marí, soriguer

Bubo: vegeu *Bubo bubo bubo*.

hispanus: del ll. *Hispanus*, gentilici d’*Hispania*. Vegeu *Perdix perdix hispaniensis*.

Athene noctua vidalii (A) (Scopoli, 1769) ssp. *vidalii* (Brehm, A. E., 1857)

Mussol comú, babeca, babeca petita, barbeca, meuca, mifa, miloqueta, miula, muriu, mussol, mussolet, òliba, sibeca, xabeca, xibeca, xot petit

1. Comunament es parla de *orelles* en els mussols per fer referència a les plomes que algunes espècies presenten al cap (*Bubo*, *Otus*, etc.), tot i que en realitat no tenen res a veure amb el sentit de l’oïda. Aquest sentit es troba situat en els estrigiformes (mussols i òlibes) de forma asimètrica al voltant de cadascun dels ulls.

Athene: segons la mitologia grega, Atena és la deessa de la saviesa, l'artesanía i la guerra (en sentit estratègic) i era també la protectora de la ciutat d'Atenes, entre d'altres. L'animal que la representa és una òliba i la seva planta, l'olivera. També se l'anomenà Pallas i Atena i fou anomenada Minerva pels romans

noctua: del ll. *noctua* 'òliba' (der. del ll. *nox* 'nit'), mussol sagrat dedicat a la deessa grega Atena.

vidalii: en honor a Ignacio Vidal i Cros (1815-1859), naturalista i catedràtic de mineralogia i zoologia de la Universitat de València (1846-1859).

Strix aluco sylvatica (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *sylvatica* (Shaw, 1809)

Gamarús, agaús, dúvol, babeca, bagaleu, baladrau, baladrer, baladreu, bagalot, baseroça, besaroca, bigaleu, bisaroca, bujaroca, bulsaroca, busaroca, cabeca, cabra boc, cabra boja, cabra fera, cabrer, cabralòs, cabrassa, cabrerot, cabreta, cabrot, cabrota, caro, cibeca, craber, dúvol, gall carboner, garo, gaús, meuca, miloca, mussol, òliba, sibeca, trabalqueu, usarac, xibeca, xut, xuta

Strix: del ll. *strix* 'òliba, mussol'.

aluco: de l'italià *allocco* 'xiscle' (der. del ll. *ulucus* 'xiscle').

sylvatica: del ll. *silvaticus* 'selvàtic, silvestre, boscà'.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*strix capite lævi, corpore ferrugineo, iridibus atris, remigibus primoribus serratis*» (mussol amb el cap suau, cos rogenc, d'ulls negres, i amb les rèmigues primàries dentades).

Asio otus otus (A) (Linnaeus, 1758)

Mussol banyut, agaús, cabré, cabrer, duc bord, duc mitjà, duc mitjà bord, duc petit, gall carboner, mussol cabrer, mussol de banyetes, mussol gros, mussol reial, òliba amb orelles, xot banyut, xot cabrer

Asio: del ll. *asio* 'mussol amb orelles' (Jobling, 2010).

otus: del ll. *otus* 'mussol banyut' (der. del gr. *oús* 'mussol amb orelles').

Linnaeus (1746) la descriu com a «*strix capite auriculato pennis senis*» (mussol amb plomes velles al cap en forma d'orella).

Asio flammeus flammeus (A) (Pontoppidan, 1763)

Mussol emigrant, mussol de pas, mussol gros, mussol marí, òliba d'aigua, pilot

Asio: vegeu *Asio otus otus*.

flammeus: del ll. *flammeus* ‘brillant, resplendent, rel. a la flama, ardent, veloç com la flama’.

Aegolius funereus funereus (A) (Linnaeus, 1758)

Mussol pirinenc, miloca, mussol de crossa, mussol de Tengmalm

Aegolius: del ll. *aegolios* ‘rapinyaire nocturn’ (del gr. *aigōlios* ‘ocell de mal presagi’).

funereus: del ll. *funereus* ‘fúnebre, rel. als difunts’.

CAPRIMÚLGIDS *Caprimulgidae*

Caprimulgus europaeus europaeus (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *europaeus* (Linnaeus, 1758)

Enganyapastors, bocatxo, cabrer, cabres, cagamànecs, cap d’olla, cavaturra, correu, covaterra, covaterrer, covaterres, enganapastors, escloper, gallineta cega, macabres, papavents, saboc, sibec, siboc, xiboc, xuclacabres

Caprimulgus: del ll. *caprimulgus* ‘enganyapastor’, format pel ll. *capra* ‘cabra femella’ i pel ll. *mulgere* ‘munyir’. Se li donà aquest nom per l’antiga creença segons la qual els enganyapastors entraven als estables i xuclaven la llet de les mamelles de les cabres, la qual cosa els provocava lesions i les feien tornar cegues.

europaeus: del ll. *europaeus* ‘europeu’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*hirundo cauda integra, ore fetis ciliato*» (oreneta de cua robusta, boca parpellada amb cerres).

Caprimulgus europaeus meridionalis (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *meridionalis* (Hartert, 1896)

Enganyapastors, bocatxo, cabrer, cabres, cagamànecs, cap d’olla, cavaturra, correu, covaterra, covaterrer, covaterres, enganapastors, escloper, gallineta cega, macabres, papavents, saboc, sibec, siboc, xiboc, xuclacabres

Caprimulgus: vegeu *Caprimulgus europaeus europaeus*.

europaeus: vegeu *Caprimulgus europaeus europaeus*.

meridionalis: del ll. *meridionalis* ‘meridional’.

Caprimulgus ruficollis ruficollis (A) (Temminck, 1820)

Siboc, dentafalç, escloper, picadaler, enganyapastors, saboc, saboc coll-roig, siboc, siboc de collar vermell

Caprimulgus: vegeu *Caprimulgus europaeus europaeus*.

ruficollis: coll-roig, del ll. *rufus* ‘vermell o rogenc’ i del ll. *-collis* ‘rel. al coll’ (del ll. *collum* ‘coll’).

APÒDIDS *Apodidae*

Apus melba (A) (Linnaeus, 1758)

Ballester, aucell de grop, ballester de ventre blanc, ballester dels grossos, ballester gros, ballester muntanyenc, falcia de panxa blanca, falcia reial, falciot, falcida, falcilla de panxa blanca, falciot de panxa blanca, falcillot de panxa blanca, falzia de panxa blanca, girapedaços reial, magall, magall de ventre blanc, martinet, vinjola reial

Apus: del ll. *apus* ‘falciot’, tipus d’oreneta que suposadament no tenia peus (der. del gr. *a-poús* ‘àpode, sense peus’).

melba: d’origen incert, Eigenhuis & Swaab (1992) proposen que sigui der. de *melanoalba* o *melalba* (der. del gr. *mélas* ‘negre’ i del ll. *albus* ‘blanc’).

Apus apus apus (A) (Linnaeus, 1758)

Falciot negre, aucell de grop, avió, ballester, camperol, falcia, falcia reial, falcilla, falcillot, falçó, falçot, falsilla, falsiot, fanzilla, fusella, ginjola, girapedaç, girapedaços, magall, martinet, oreneta de pagès, oreneta negra, vinjola

Apus: vegeu *Apus melba*.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*irundo tota nigra, gula albicante*» (oreneta tota negra amb gola blanca).

Apus pallidus brehmorum (A) (Shelley, 1870) ssp. *brehmorum* (Hartert, 1901)

Falciot pàllid, falcia pàllida, ginjola pàllida, vinjola pàllida

Apus: vegeu *Apus melba*.

pallidus: del ll. *pallidus* ‘pàllid’.

brehmorum: en honor a Alfred Edmund Brehm (1829-1884), ornitòleg, explorador i escriptor alemany.

Apus affinis ssp. (A) (Gray, 1830)

Falciot culblanc comú

Apus: vegeu *Apus melba*.

affinis: del ll. *adfinis* o *affinis* ‘afi, semblant, anàleg’. Aquest epítet indica una relació de semblança entre diferents espècies properes, per bé que sovint (com en el cas d’*Apus*) no s’indica amb quina d’aquestes s’estableix la relació de similitud.

ALCEDÍNIDS *Alcedinidae****Alcedo atthis atthis*** (A) (Linnaeus, 1758)

Blauet, aiguarol, alció, amer, arner, ascló, aucell de Sant Martí, blavenca, blavet, blaveta, botiguer, colibrí, dormissó, martinet, martinet de riu, martinet trist, ocell de març, ocell de Sant Martí, ocell de Sant Nicolau, passa-riu, pescarola, rall, reiet, rossinyol d’aigua

Alcedo: del ll. *alcedo* ‘blauet’.

atthis: prové d’*Atthis*, el nom d’una bella i jove dona de Lesbos i favorita de Safo, poetessa grega.

Linnaeus (1754) la descriu com a «ispida supra cærulea, subtus ferruginea» (blauet de color blau cel per sobre i de color oxidat o vermell fosc per sota).

Alcedo atthis ispida (A) (Linnaeus, 1758)

Blauet, aiguarol, alció, amer, arner, ascló, aucell de Sant Martí, blavenca, blavet, blaveta, botiguer, colibrí, dormissó, martinet, martinet de riu, martinet trist, ocell de març, ocell de Sant Martí, ocell de Sant Nicolau, passa-riu, pescarola, rall, reiet, rossinyol d’aigua

Alcedo: vegeu *Alcedo atthis atthis*.

atthis: vegeu *Alcedo atthis atthis*.

ispida: del ll. *hispida* ‘blauet’.

MERÒPIDS *Meropidae****Merops persicus persicus*** (A) (Pallas, 1773)

Abellerol gola-roig

Merops: del gr. *mérops* ‘abellerol, menjador d’abelles’.

persicus: del ll. *Persicus* ‘gentilici de Pèrsia’.

Merops apiaster (A) (Linnaeus, 1758)

Abellerol, abeller, abellerola, abellola, aiguarol, baiarol, bellarola, bellerol, bello-ter, betllarola, bigot, canadenc, canadenc, cridafreds, criolles, estivarola, griva americana, griva marina, miner, músic de frares, ocell de la Mare de Déu, ocell de mal temps, ocell de pluja, oriol, pallarol, pallerola, papiol, pardal canadenc, pigot ferrer, pigot terrer, rioles, rullola, sirena de mar, sonadell, terrer, xarrupaire

Merops: vegeu *Merops persicus persicus*.

apiaster: del ll. *apiastra* ‘menjador d’abelles, abellerol’ (der. del ll. *apis* ‘abella’).

CORÀCIDS *Coraciidae****Coracias garrulus garrulus*** (A) (Linnaeus, 1758)

Gaig blau, cavaller, cavallet, gralla, gaig xerraire, gàrola, garsa blava, gatx blau, xerraire

Coracias: del gr. *korakías*, tipus de corb o gralla (der. del gr. *kórax* ‘corb’), anomenat així per Linnaeus per la seva semblança al corb.

garrulus: del ll. *garrulus* ‘xerraire, sorollós, garlaire, que xerroteja’.

UPÚPIDS *Upupidae****Upupa epops epops*** (A) (Linnaeus, 1758)

Puput (femení), puput (masculí), apuput, bubut, but-but, gall faver, gall puput, paput, púdia, pupuda, puputa, put-put

Upupa: del ll. *upupa* ‘puput’.

epops: del gr. *épops* ‘puput’.

PÍCIDS *Picidae****Jynx torquilla torquilla*** (A) (Linnaeus, 1758)

Colltort, dormidera, dormidor, engaliador, formiguer, formiguerol, rabiosa, tra-pa, trista, arimanya, llenguallarg, llenguatge, llenguerut, llengut, llepallosa, moca, mocallosa, mocalloses, ocell (aucell) de pluja, picot (pigot) formiguer, picot bord, pigot ros, pigotella, ploradora, tantarantana, torçacoll, xurla

Jynx: del gr. *íunx* ‘colltort’ (der. del gr. *íúzō* ‘cridar, fer alarits, udolar’, al seu torn der. del gr. *iu* ‘exclamació de sorpresa’). Fou un ocell molt important en les antigues supersticions en què se’l relacionava amb l’encant que permetria recuperar els amors perduts, i per aconseguir-ho se’l mantenia lligat. Així mateix, el gr. *íunx* també significa ‘roda màgica’ (en què solia fixar-se aquesta au) i ‘encanteri o embruixament d’amor’.

torquilla: del ll. *torquere* ‘tòrcer, girar’. Gaza (1476) li donà aquest nom per descriure els moviments serpentsins que fa amb el cap.

Picus viridis sharpei (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *sharpei* (Saunders, 1872)

Picot (pigot) verd, corconer, espigot, eqüeta, fuster, ocell de la pluja, picacarrasques, picant, picarot, picarut, picatort, pica-soques, picot, picot de prat, picot picapins

Picus: del ll. *picus* ‘picot’. En la mitologia romana, Picus és un rei molt antic del Laci. Se’l considerava el pare de Faune, i l’avi del rei Llatí. Sembla que Picus era un excel·lent endeví, que tenia a casa seva un pigot verd, l’au profeta per excel·lència. Els mitògrafs defensaven que el pigot era en realitat el mateix Picus, transformat per Circe, maga que apareix a l’*Odissea* i de qui havia rebutjat els oferiments perquè estava enamorat de la seva dona, Pomona, o Canent, la nimfa filla de Janus.

viridis: del ll. *viridis* ‘verd’. El pigot verd tenia un paper en la religió romana no només com a ocell profeta, sinó com un ocell consagrat a Mart. Va aparèixer al voltant dels bessons divins Ròmul i Rem, i contribuí a salvar-los, igual que la lloba.

sharpei: en honor al doctor Richard Bowdler Sharpe (1847-1909), ornitòleg londinenc que, entre d’altres, fundà el British Ornithologists’ Group i va escriure tretze dels vint-i-set volums del catàleg d’aus del Museu Britànic.

Dryocopus martius martius (A) (Linnaeus, 1758)

Picot (pigot) negre, cap-roig, picat de març, picot gros, piquerot negre

Dryocopus: del gr. *druokopos* ‘picot’ (del gr. *dryós* ‘arbre’ i *kópos* ‘cop, picar’).

martius: del ll. *martius* ‘bel·licós, valent’ (també ‘mes de març’).

Dendrocopos major pinetorum (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *pinetorum* (Brehm, C. L., 1831)

Picot (pigot) garser gros, corconer, fuster, picapins, picaret blanc, picaret negre, picarot, picater blanc i negre, pigot bigarrat, picot bigarrat gran, picot boig, picot francès, picot de muntanya, picot garser, picot picapinyer, picotella, pigot picapinyes, pirot de muntanya

Dendrocopos: del gr. *déndron* ‘arbre’ i del gr. *kópos* ‘cop’ (der. del gr. *kóptō* ‘picar, colpejar’).

major: del ll. *maior* ‘major’ (comp. del ll. *magnus* ‘gran’).

pinetorum: del ll. *pinetorum* ‘rel. als pins’ (der. del ll. *pinus* ‘pi’).

Dendrocopos major hispanus (Linnaeus, 1758) ssp. *hispanus* (Schluter, 1908)

Picot (pigot) garser gros, corconer, fuster, picapins, picaret blanc, picaret negre, picarot, picater blanc i negre, pigot bigarrat, picot bigarrat gran, picot boig, picot francès, picot de muntanya, picot garser, picot picapinyer, picotella, pigot picapinyes, pirot de muntanya

Dendrocopos: vegeu *Dendrocopos major pinetorum*.

major: vegeu *Dendrocopos major pinetorum*.

hispanus: del ll. *Hispanus*, gentilici d’*Hispania*. Vegeu *Perdix perdix hispaniensis*.

Dendrocopos medius medius (A) (Linnaeus, 1758)

Picot (pigot) garser mitjà, picat, picot (pigot) mitjà

Dendrocopos: vegeu *Dendrocopos major pinetorum*.

medius: del ll. *medius* ‘mitjà, intermedi’.

Dendrocopos minor buturlini (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *buturlini* (Hartert, 1912)

Picot (pigot) garser petit, picat petit, picot (pigot) petit, picot abigarrat petit, pigotella

Dendrocopos: vegeu *Dendrocopos major pinetorum*.

minor: del ll. *minor* ‘menor’ (comp. del ll. *parvus* ‘petit’).

buturlini: en honor al doctor Sergei Aleksandrovitx Buturlin (1872-1938), ornitòleg i explorador rus.

ALÀUDIDS *Alaudidae*

Ammomanes cinctura (A) (Gould, 1839)

Terrerola cuabarrada, terrola coabarrada, terrolot cuabarrat

Ammomanes: del gr. *ámmos* ‘sorra’ i del gr. *manía* ‘passió’ [que té una especial predilecció per la sorra].

cinctura: del ll. *cinctus* ‘cinta, banda, franja’ i del gr. *ourá* ‘cua’ [amb una banda a la cua].

Chersophilus duponti duponti (A) (Vieillot, 1820)

Alosa becuda

Chersophilus: del gr. *khérsos* ‘terra erma, àrida o deserta’ i del gr. *phílos* ‘estimat’ [que té predilecció pels ambients erms i despullats de vegetació].

duponti: en honor a Léonard Puech Dupont (1795-1828), naturalista i explorador francès que el capturà per primera vegada amb finalitats científiques.

Melanocorypha calandra calandra (A) (Linnaeus, 1766)

Calàndria, calandrí

Melanocorypha: del gr. *mélas* ‘negre’ i del gr. *koruphos*, ocell desconegut anomenat per Hesiqui (probablement der. del gr. *koruphé* ‘corona, àpex, extremitat’).

calandra: del gr. *kálandros* ‘calàndria’.

Calandrella brachydactyla brachydactyla (A) (Leisler, 1814)

Terrerola vulgar, calandreta, cotorret, ordier, petrolina, terrerol, terrerola, terrolot, terrol·la de cap pla, tit de terra, titeta, torrola, torrudella, xurriu

Calandrella: dim. del gr. *kálandros* ‘calàndria’ [calandreta, terrerola].

brachydactyla: del gr. *brakhýs* ‘curt’ i del gr. *dáktylos* ‘dit’ [que té els dits curts].

Calandrella rufescens apetzii (A) (Vieillot, 1820) ssp. *apetzii* (Brehm, A. E., 1857)

Terrerola rogenca, terrola de prat, terrolot de prat

Calandrella: vegeu *Calandrella brachydactyla brachydactyla*.

rufescens: del ll. *rufescens* ‘vermellós’.

apetzii: en honor a J. H. G. Apetz (1794-1857), entomòleg francès.

Galerida cristata pallida (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *pallida* (Brehm, C. L., 1858)

Cogullada vulgar, alova, alova, coballada, cocullada, coguiada, cogullada, cogullot, cucuiada, cucullada, cucullada clara, cuscullada, macallosa

Galerida: del ll. *galerita* ‘cogullada’.

cristata: del ll. *crista* ‘que té plomall o cresta’ [emplomallada, crestada].

pallida: del ll. *pallidus* ‘pàlid’.

Galerida theklae theklae (A) (Brehm, C. L., 1858)

Cogullada fosca, coballada de muntanya, cogullada, cogullada de muntanya, cucullada, terrola caputxina, terrol·la capelluda, torròlera caraputxada

Galerida: vegeu *Galerida cristata pallida*.

theklae: en honor a Thekla Brehm (1833-1857), filla de l’ornitòleg alemany Christian Ludwig Brehm (1787-1864).

Lullula arborea arborea (A) (Linnaeus, 1758)

Cotoliu, alova, bertolina, cogullada petita, cotorliu, cotorliva, llausetina, petrolina, pitoliu, pitorliu, pitorliua, pitorliva, pitroliu, titoliva, toliu, torlina, totiliva, veltoldrina

Lullula: dim. de la veu onomatopeica francesa *lulu* amb què anomenà la cotoliu Georges-Louis Leclerc, comte de Buffon (1707-1788), naturalista, cosmòleg i matemàtic alemany.

arborea: del ll. *arbor* ‘arbre’ [arbòria].

Alauda arvensis arvensis (A) (Linnaeus, 1758)

Alosa vulgar, alova, aloeta, aloia, alosa, alosa de rius i rieres, alova, calàndria, cappla, globa, llauseteta, losa, loua, minyarola, sòllera, terrerol, terrol·la, terrola, titella, torrola, xirlo, xirlu

Alauda: del ll. *alauda* ‘alosa’.

arvensis: del ll. *arvum* ‘terra de conreu, sembrats, camps de pastura’ [arvense, dels camps].

Alauda arvensis cantarella (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *cantarella* (Bonaparte, 1850)

Alosa vulgar, alova, aloeta, aloia, alosa, alosa de rius i rieres, aloua, calàndria, cappla, globa, llauseteta, losa, loua, minyarola, sòllera, terrol·la, terrola, titella, torrola, xirlo, xirlu

Alauda: vegeu *Alauda arvensis arvensis*.

arvensis: vegeu *Alauda arvensis arvensis*.

cantarella: dim. del ll. *cantator* ‘cantant’.

HIRUNDÍNIDS *Hirundinidae*

Riparia riparia riparia (A) (Linnaeus, 1758)

Oreneta de ribera, araneta (auraneta) d’aigua, araneta (auraneta) de riu, cabot, cabot de vorera, gastapà, martineta, oronella de vorera, parpalló, vinyolita de vorera

Riparia: del ll. *riparius* ‘que nidifica a la llera dels rius, riberenc’ (der. del ll. *ripa* ‘llera d’un riu, riba’).

Ptyonoprogne rupestris (A) (Scopoli, 1769)

Roquerol, auraneta de roca, aurendola, cabot de roca, culblanc, orendeta de roca, orendeta rossa, oreneta, oronella, oronella de penyal, roquer, roquera, roquet, vinyolita de penyal

Ptyonoprogne: del gr. *ptýon* ‘ventall’ i del ll. *progne* ‘oreneta’.

rupestris: del ll. *rupes* ‘roca’ [rupestre, rocós].

Hirundo rustica rustica (A) (Linnaeus, 1758)

Oreneta vulgar, agruneta, allidona, angrineta, angruneta, arandola, araneta, areneta, aroneta, aulendra, aulidona, auraneta, auraneta de camp, aurendeta, aurendola, aurineta, auriona, aurirona, auroneta, engarineta, gruneta, nereta, noreteta, olendra, orendella, orendeta, orendeta casolana, orèndola, orenell, orenella, orenet, oreneta, oreneta de xemeneia, orenola, orineta, orioneta, orondeta, oronell, oronella, oronella, oroneta, ronella, volandreta

Hirundo: del ll. *hirundo* ‘oreneta’.

rustica: del ll. *rusticus* ‘rural, rústic’ (der. del ll. *rus* ‘camp’).

Delichon urbicum urbicum (A) (Linnaeus, 1758)

Oreneta cuablanca, agruneta, araneta culblanc, aroneta blanca, auraneta de finestra, auraneta de vila, aurineta, auroneta, cabot, colblanc, colomet, cuablanca, culblanc, engarineta, ginjola, morquerol, nereta, noreta, orenet, oreneta culblanc, oreneta cuablanca, oreneta de finestra, oriol, oronell, oronella de cul blanc, oroneta cuablanca, refacins, roquerol, roquerola, vinjolita i vinyolita

Delichon: anagrama de *Chelidon*, que prové del gr. *khelidón* ‘oreneta’.

urbicum: del ll. *urbs* ‘ciutat’ [urbà, propi de les ciutats].

Cecropis daurica rufula (A) (Laxmann, 1769) ssp. *rufula* (Temminck, 1835)

Oreneta cua-rogenca, oronella coa-rogenca, oronella daurada

Cecropis: del gr. *Kékrops* ‘Cècrops’, mític primer rei de l’Àtica. La seva llegendària mare fou Gea i habitualment el trobem representat amb un cos que acaba amb la cua d’una serp. La seva esposa fou Agraulos, que era filla d’Acteu, i d’aquesta unió van néixer quatre fills: Erisícton, Aglauros, Herse i Pàndrosos. Del seu govern es diu que sorgí la civilització a l’Àtica i que va organitzar i redactar les primeres lleis als seus pobles. Tingué una funció d’arbitratge del conflicte obert entre Posidó i Atena pel patronatge dels seus dominis, conflicte que solucionà favorablement per a Atena. El seu successor fou Pandión.

daurica: rel. a Dàuria o Transbaikal, regió muntanyosa situada a l’est del llac Baikal a l’actual Rússia i habitada pels daurs, tribu nòmada d’origen mongol.

rufula: del ll. *rufula* ‘vermellosa’.

MOTACÍLLIDS *Motacillidae*

Anthus richardi (A) (Vieillot, 1818)

Piula grossa, titeta de Richard, titina de Richard

Anthus: del ll. *anthus* ‘cuereta, pastorella’, ocell anomenat per Aristòtil i Plini.

Segons la mitologia grega, Anthus era fill d’Autonous i Hipodàmia i va ser atacat pels cavalls del seu pare, que ell mateix havia dut lluny de les praderies on els havia pasturat el seu germà Erodi. Commoguts en veure que el seus pares van provar de salvar-lo sense sort, Zeus i Apol·lo van transformar la seva

família en ocells. *Anthus* va ser transformat en una piula [titella, titeta, grasset] i amb el seu cant imità el renill del cavall, per bé que sempre se'n mantingué allunyat. El seu servent, que no va aconseguir protegir-lo, fou transformat en un agró blanc.

richardi: en honor a Richard de Lunéville (1815-?), recollector francès.

Anthus campestris (A) (Linnaeus, 1758)

Trobat, alova, alovat trobat, calandrina, calandrieta, cama-roja, titella, titeta d'estiu, titina, titina borda des camp, tititeta, verola

Anthus: vegeu *Anthus richardi*.

campestris: del ll. *campester* 'campestre, rel. als camps' (der. del ll. *campus* 'camp').

Anthus hodgsoni yunnanensis (A) (Richmond, 1907)

Piula de Hodgson, titina d'esquena olivàcia

Anthus: vegeu *Anthus richardi*.

hodgsoni: en honor a Brian Houghton Hodgson (1800-1894), etnòleg i naturalista anglès.

yunnanensis: rel. a la província de Yunnan (Xina).

Anthus trivialis trivialis (A) (Linnaeus, 1758)

Piula dels arbres, cui-cui, pituliua, piula, rulls, titet, titeta d'arbre, titeta dels arbres, titina dels arbres

Anthus: vegeu *Anthus richardi*.

trivialis: del ll. *trivialis* 'comú, normal'.

Anthus pratensis (A) (Linnaeus, 1758)

Titella, burella, caganab, cortorliu, cotorliu, pinsa, piula de prat, sit, sordal, tit (titit) de terra, titerella, titeta, titeta sorda, titiet, titina borda, titina sorda, titit, tititet

Anthus: vegeu *Anthus richardi*.

pratensis: del ll. *pratium* 'prat' [pràticola].

Anthus cervinus (A) (Pallas, 1827)

Piula gola-roja, titeta gola-roja, titina gola-roja

Anthus: vegeu *Anthus richardi*.

cervinus: del ll. *cervinus* ‘rel. al cérvol, de color del cérvol’ (der. del ll. *cervus* ‘cérvol’).

Anthus spinoletta spinoletta (A) (Linnaeus, 1758)

Grasset de muntanya, grasset, pitxa, titella, titeta de muntanya, titina de muntanya

Anthus: vegeu *Anthus richardi*.

spinoletta: de la veu italiana *spinoletta*, que fa referència als grassets i les titelles (*Anthus sp.*).

Anthus petrosus ssp. (A) (Montagu, 1798)

Grasset de costa, grasset d'aigua, titeta d'aigua, titina d'aigua

Anthus: vegeu *Anthus richardi*.

petrosus: del ll. *petrosus* ‘rocós’ (der. del gr. *pétros* ‘roca’).

Motacilla flava flavissima (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *flavissima* (Blyth, 1834)

Cuereta groga anglesa, cacauet de primavera, coïdeta groga, cueja, cuera, cueta groga, futgim, pastorella groga, teuladina, titeta groga, titina groga, xurric

Motacilla: del ll. *motacilla* ‘cuereta’, dim. del ll. *motare* ‘moure, agitar’.

flava: del ll. *flavus* ‘groc, daurat’.

flavissima: super. del ll. *flavus* ‘groc, daurat’.

Motacilla flava flava (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *flava* (Linnaeus, 1758)

Cuereta groga alemanya, cacauet de primavera, coïdeta groga, cueja, cuera, cueta groga, futgim, pastorella groga, teuladina, titeta groga, titina groga, xurric

Motacilla: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

flava: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

Motacilla flava cinereocapilla (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *cinereocapilla* (Savi, 1831)

Cuereta groga italiana, cacauet de primavera, coïdeta groga, cueja, cuera, cueta groga, futgim, pastorella groga, teuladina, titeta groga, titina groga, xurric

Motacilla: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

flava: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

cinereocapilla: del ll. *cinereus* ‘de color gris cendrós’ i del ll. *capillus* ‘cabell, pèl, capell’ [de capell gris].

Motacilla flava iberiae (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *iberiae* (Hartert, 1921)

Cuereta groga ibèrica, cacauet de primavera, coïdeta groga, cueja, cuera, cueta groga, futgim, pastorella groga, teuladina, titeta groga, titina groga, xurric

Motacilla: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

flava: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

iberiae: del ll. *iberiae* ‘ibèric, rel. a la península Ibèrica’.

Motacilla flava feldegg (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *feldegg* (Michahelles, 1830)

Cuereta groga balcànica, cacauet de primavera, coïdeta groga, cueja, cuera, cueta groga, futgim, pastorella groga, teuladina, titeta groga, titina groga, xurric

Motacilla: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

flava: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

feldegg: en honor a Christoph Freiherr von Feldegg (1780-1845), naturalista i col·lector austríac.

Motacilla flava thunbergi (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *thunbergi* (Billberg, 1828)

Cuereta groga escandinava, cacauet de primavera, coïdeta groga, cueja, cuera, cueta groga, futgim, pastorella groga, teuladina, titeta groga, titina groga, xurric

Motacilla: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

flava: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

thunbergi: en honor a Carl Peter Thunberg (1743-1828), naturalista i botànic suec, deixeble de Linnaeus.

Motacilla citreola citreola (A) (Pallas, 1776)

Cuereta citrina, titeta citrina, titina citrina, xàtxero citrí

Motacilla: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

citreola: del ll. *citreolus* ‘cítric, del color de la llimona’ (der. del ll. *citrus* ‘llimona’).

Motacilla cinerea cinerea (A) (Tunstall, 1771)

Cuereta torrentera, cacauet groc, cacauet torrenter, cascueta groga, cascueta torrentera, cueja, cuera groga, cuereta, cuereta d'aigua, cueta, cueta groga, cueta negra, cueta torrentera, cureta groga, groga, pasqüeta, pastorell groc, pastorella, pastorella del país, pastorella groga, pastoreta, pastoreta groga, pila groga, senyoreta, titeta torrentera, titina cendrosa, titina de la Mare de Déu, xurric de pas

Motacilla: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

cinerea: del ll. *cinereus* ‘de color gris cendrós’.

Motacilla alba alba (A) (Linnaeus, 1758)

Cuereta blanca vulgar, aigüerola, cacauet, cacauet blanc, cascueta blanca, coello, coïdeta, cònic, cotxa de mar, cuallarg, cua de frare, cueja, cuella, cuera, cuereta blanca, cueta, cueta blanca, cueta de frare, cureta blanca, cuscuetta, cutumera, cuturnera, gafarda, gafardeta, gallineta de la Mare de Déu, moixonet del fred, mussolina, pasqüeta, pasqüeta blanca, passorella, pastorell, pastorell blanc, pastorella, pastorella blanca, pastoreta, pastoreta cotornera, pastorilla, pastorilla grisa, piula grisa, senyoreta, tetina blanca, titeta blanca, titin, titina, titina blanca, titineta, xàtxero blanc, xorovit, xorovita

Motacilla: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

alba: del ll. *albus* ‘blanc’.

Motacilla alba yarrellii (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *yarrellii* (Gould, 1837)

Cuereta blanca vulgar, aigüerola, cacauet, cacauet blanc, cascueta blanca, coello, coïdeta, cònic, cotxa de mar, cua de frare, cuallarg, cueja, cuella, cuera, cuereta blanca, cueta, cueta blanca, cueta de frare, cureta blanca, cuscuetta, cutumera, cuturnera, gafarda, gafardeta, gallineta de la Mare de Déu, moixonet del fred, mussolina, pasqüeta, pasqüeta blanca, passorella, pastorell, pastorell blanc, pastorella, pastorella blanca, pastoreta, pastoreta cotornera, pastorilla, pastorilla grisa, piula grisa, senyoreta, tetina blanca, titeta blanca, titin, titina, titina blanca, titineta, xàtxero blanc, xorovit, xorovita

Motacilla: vegeu *Motacilla flava flavissima*.

alba: vegeu *Motacilla alba alba*.

yarrellii: en honor a William Yarrell (1784-1856), ornitòleg, naturalista i escriptor anglès.

BOMBICÍLLIDS *Bombycillidae*

Bombycilla garrulus ssp. (A) (Linnaeus, 1758) *ssp. garrulus* (Linnaeus, 1758)

Ocell sedós

Bombycilla: del gr. *bómbyx* ‘seda, cuc de seda’ i del ll. *cilla* ‘cua’ [amb cua de seda];

bombycilla és un calc llatí de l’alemany *seidenschwanz* ‘cua de seda’.

garrulus: del ll. *garrulus* ‘xerrameca, sorollós’.

CÍNCLIDS *Cinclidae*

Cinclus cinclus cinclus (A) (Linnaeus, 1758)

Merla d’aigua, aiguarol, aiguarola, aigüerola, cabussó, capbussó, garra-percaire, merlot capbussó, picapedres, tord capbussó, tord marí, viuda, viudes

Cinclus: del gr. *kínklos*, petit ocell aquàtic que remena la cua no identificat anomenat per Aristòtil, Aristòfanes i altres autors clàssics i que s’ha associat amb una cuereta o una xivitona.

Linnaeus (1746) la descriu com a «motacilla pectore albo, corpore nigro» (ocell bellugadís de pit blanc, cos negre).

Cinclus cinclus aquaticus (A) (Linnaeus, 1758) *ssp. aquaticus* (Bechstein, 1803)

Merla d’aigua, aiguarol, aiguarola, aigüerola, cabussó, capbussó, garra-percaire, merlot capbussó, picapedres, tord capbussó, tord marí, viuda, viudes

Cinclus: vegeu *Cinclus cinclus cinclus*.

aquaticus: del ll. *aquaticus* ‘aquàtic’ (del ll. *aqua* ‘aigua’).

TROGLODÍTIDS *Troglodytidae****Troglodytes troglodytes troglodytes*** (A) (Linnaeus, 1758)

Cargolet, bosqueret, cagamànecs, caragolet, esgallasimals, fraret, llufarda, oca de braçal, passaforadí, rateta, rei de la brasa, rei petit, reiet, reietó, roqueta, salvatget, satgeta, tallareta de bardissa, txec-txec, ull de bou, ull de bou de color xocolata, xec-xec

Troglodytes: del gr. *trōglodýtēs* ‘que viu a les caveres, troglodita’ [amb referència al seu costum de desaparèixer en cavitats o matolls per caçar o amagar-se].

Linnaeus (1746) la descriu com a «motacilla grisea, alis nigro cinereoque undulatis» (ocell bellugadís grisenc, ales amb ondulacions negres i grises).

PRUNÈLLIDS *Prunellidae****Prunella modularis modularis*** (A) (Linnaeus, 1758)

Pardal de bardissa, carboner, gratapalles, maredola, sit de bardissa, sit d’hivern, tit, xalambri

Prunella: de l’alemany *braunelle* ‘cercavores, pardal de bardissa’ (dim. de l’alemany *braun* ‘marró’).

modularis: del ll. *modulus* ‘melodia’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «motacilla supra griseo-fusca, retribus alarum apice albis, pectore caerulescente-cinereo» (ocell bellugadís per sobre gris fosc, rectrius amb les puntes de les ales blanques, pit blavós i gris).

Prunella modularis mabbotti (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *mabbotti* (Harper, 1912)

Pardal de bardissa, carboner, gratapalles, maredola, sit d’hivern, sit de bardissa, tit, xalambri

Prunella: vegeu *Prunella modularis modularis*.

modularis: vegeu *Prunella modularis modularis*.

mabbotti: en honor a Douglas Clifford Mabbott (1893-1918), ornitòleg nord-americà.

Prunella collaris collaris (A) (Scopoli, 1769)

Cercavores, muntanyà, muntanyès, xalambri de muntanya

Prunella: vegeu *Prunella modularis modularis*.

collaris: del ll. *collaris* ‘collar’ (del ll. *collum* ‘coll’).

TÚRDIDS *Turdidae*

Cercotrichas galactotes (A) (Temminck, 1820)

Cuaenlairat, coadreta

Cercotrichas: del gr. *kérkos* ‘cua’ i del gr. *trikhás* ‘tord’ [que té cua de tord].

galactotes: del gr. *gala* ‘llet’ i del gr. *-otēs* ‘semblant’.

Erithacus rubecula rubecula (A) (Linnaeus, 1758)

Pit-roig, barba-roig, barba-roja, cagamànecs, calderona, cardenalet, collet roig, colorí, fredolai, gavatxet roig, mosquera, ocell de bosquerol, panxa-vermell, papa-roig, papa-rogeta, papet roget, petit roget, petric, pin-roig, pitall, pitell, pita-roí, pita-roig, pita-ruig, pitell, pitric, pit-roí, regentí, rei, reientí, reientic, reiet, reietó, rein-tinc, rei-pit, reitit, rei-tit, reilentí, rentí, ropit, rovell diou, rovell d’ou, rupit, ull de bou

Erithacus: del gr. *eríthakos* ‘pit-roig’.

rubecula: del ll. *rubecula* ‘pit-roig’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «motacilla grisea, gula pectorisque fulvis» (ocell bellugadís grisenc, gola i pit groguencs).

Luscinia megarhynchos megarhynchos (A) (Brehm, C. L., 1831)

Rossinyol

Luscinia: del ll. *luscinia* ‘rossinyol’.

megarhynchos: del gr. *mégas* ‘gran’ i del gr. *rhýnkhos* ‘bec’ [de bec gran].

Luscinia svecica cyanecula (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *cyanecula* (Meisner, 1804)

Cotxa blava, blaveta, fotxa blava, pitblau

Luscinia: vegeu *Luscinia megarhynchos megarhynchos*.

svecica: del ll. *suecicus* ‘suec, rel. a Suècia’.

cyanecula: del ll. *cyaneus* ‘blau marí’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «motacilla pectore cæruleo: macula flavescente albedine cincta» (ocell bellugadís de pit blau: amb una taca rogenca envoltada de blancor).

Luscinia cyane ssp. (A) (Pallas, 1776)

Rossinyol blau siberià

Luscinia: vegeu *Luscinia megarhynchos megarhynchos*.

cyane: del gr. *kuáneos* ‘blau fosc’.

Tarsiger cyanurus (A) (Pallas, 1773)

Cotxa cuablava

Tarsiger: del gr. *tarsos* ‘planta del peu’ i del ll. *gerere* ‘portar, dur’.

cyanurus: del gr. *kuáneos* ‘blau fosc’ i del gr. *ourá* ‘cua’ [cuablava].

Phoenicurus ochruros gibraltariensis (A) (Gmelin, S. G., 1774) ssp. *gibraltariensis* (Gmelin, S. G., 1789)

Cotxa fumada, barbanegre, barracaire, bitxac de muralla, cabaner, cagamànecs, carboner, cavafangues, coa-roja, coa-roja (cueta) de barraca, cotxa, cua-roi, cua-roig, cotxa, cua-roja, cua-roja cendrosa, cua-roja fumada, cueta-roja, cul-rogenic, cul-roget, cul-rogeta, cul-roi, cul-roia, cul-roig, cul-roig calderer, cul-roja, curroi, curroia, ferreret, ferreret de barraca, fumat, fumada, fumadeta, passabardisses, rossinyol de muralla, rumia

Phoenicurus: del ll. *phoínix* ‘vermell, rogenic, porpra’ i del gr. *ourá* ‘cua’ [que té la cua rogenca].

ochruros: del gr. *ókhros* ‘groc pàllid’ i del gr. *ourá* ‘cua’ [de cua groguenca].

gibraltariensis: rel. a Gibraltar, a la península Ibèrica.

Phoenicurus phoenicurus phoenicurus (A) (Linnaeus, 1758)

Cotxa cua-roja, cotxa coa-roja, bitxac gros, capellà, carboner, cotxa, cotxa de cap blanc, coa-roja reial, cua-roig, cua-roja, cua-roja reial, rossinyol de muralla, vi-nyater

Phoenicurus: vegeu *Phoenicurus ochruros gibraltariensis*.

Linnaeus (1746) la descriu com a «motacilla gula nigra, abdomine rufo, capite dorsoque cano» (ocell bellugadís de gola negra, ventre vermellós, cap i esquena canosos).

Phoenicurus moussieri (A) (Olphe-Galliard, 1852)

Cotxa diademada

Phoenicurus: vegeu *Phoenicurus ochruros gibraltariensis*.

moussieri: en honor a Jean Moussier (1795-1850), naturalista francès.

Saxicola rubetra (A) (Linnaeus, 1758)

Bitxac rogenic, bitrac barba-roig, bitrac foraster, bitxac barba-roja, cagamànecs, cagamànecs barba-roig, còbit de pit-roig, cuvatjó, escurot, ric-txec, tuit

Saxicola: del ll. *saxum* ‘pedra’ i del ll. *-cola* ‘habitant’ (der. del ll. *colere* ‘habitar’) [que viu a les pedres].

rubetra: del ll. *ruber* ‘vermell’, si bé també podria derivar de *batis* (der. del gr. *batós*) i del ll. *rubus* ‘esbarzer’, mot amb què Aristòtil anomenà un ocell que s’alimentava de larves.

Linnaeus (1746) la descriu com a «motacilla nigricans, superciliis albis, macula alarum alba, gula pectorisque flavescens» (ocell bellugadís negrós, amb cella supraciliar blanca, taca blanca a les ales, gola i pit groguencs).

Saxicola rubicola rubicola (A) (Linnaeus, 1766)

Bitxac comú, bitrac, bitsac, bitxac, bitxam, cagafangues, cagamànecs, caganap, còbit de pit roig, escurot, pitxac, ric-txec, tuit, xacona

Saxicola: vegeu *Saxicola rubetra*.

rubicola: del ll. *rubus* ‘esbarzer’ i del ll. *-cola* ‘habitant’ (der. del ll. *colere* ‘habitar’) [que viu als esbarzers].

Saxicola rubicola hibernans (A) (Linnaeus, 1766) ssp. *hibernans* (Hartert, 1910)

Bitxac comú, bitrac, bitsac, bitxac, bitxam, cagafangues, cagamànecs, caganap, còbit de pit roig, escurot, pitxac, ric-txec, tuit, xacona

Saxicola: vegeu *Saxicola rubetra*.

rubicola: vegeu *Saxicola rubicola rubicola*.

hibernans: del ll. *hibernans* ‘hibernant, que hiverna’.

Saxicola maurus variegatus (A) (Gmelin, S. G., 1774)

Bitxac comú siberià, bitrac, bitsac, bitxac, bitxam, cagafangues, cagamànecs, caganap, còbit de pit roig, escurot, pitxac, ric-txec, tuit, xacona

Saxicola: vegeu *Saxicola rubetra*.

maurus: del ll. *maurus* ‘maure, maurità’.

variegatus: del ll. *variegatus* ‘variegat, que presenta variegació’ [variació irregular de la coloració corporal deguda a la supressió del desenvolupament normal del pigment en certes zones].

Oenanthe oenanthe leucorhoa (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *leucorhoa* (Gmelin, J. F., 1789)

Còlit gris, bargadell, coablanca, còbit, còlbia, còlbit gris, còlit, covatxo, còvic, cua-blanc, culblanc, fadrinet, primavera

Oenanthe: del gr. *oínē* ‘vinya’ i del gr. *ánthos* ‘florit’; *oinanthē* és un ocell desconegut anomenat per Aristòtil i que uns altres autors més endavant han associat als còlits.

leucorhoa: del gr. *leukós* ‘blanc’ i del gr. *órrhos* ‘carpó, anca, natja’ [de carpó blanc].

Oenanthe oenanthe oenanthe (A) (Linnaeus, 1758)

Còlit gris, bargadell, coablanca, còbit, còlbia, còlbit gris, còlit, covatxo, còvic, cua-blanc, culblanc, fadrinet, primavera

Oenanthe: vegeu *Oenanthe oenanthe leucorhoa*.

Linnaeus (1746) la descriu com a «motacilla dorso cano, fronte alba, oculorum fascia nigra» (ocell bellugadís de dors canós, front blanc, amb una línia negra als ulls).

Oenanthe oenanthe libanotica (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *libanotica* (Hemprich & Ehrenberg, 1833)

Còlit gris, bargadell, coablanca, còbit, còlbia, còlbit gris, còlit, covatxo, còvic, cua-blanc, culblanc, fadrinet, primavera

Oenanthe: vegeu *Oenanthe oenanthe leucorhoa*.

libanotica: rel. al Líban.

Oenanthe hispanica hispanica (A) (Linnaeus, 1758)

Còlit ros, bargadell, cagamànecs, clap, coablanca rossa, còbic, còlbia, còlbit ros, còlit, covatxo, culblanc, culblanc roig

Oenanthe: vegeu *Oenanthe oenanthe leucorhoa*.

hispanica: del ll. *Hispanus*, gentilici d'*Hispania*. Vegeu *Perdix perdix hispaniensis*.

Oenanthe hispanica melanoleuca (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *melanoleuca* (Guldenstadt, 1775)

Còlit ros, bargadell, cagamànecs, clap, coablanca rossa, còbic, còlbia, còlbit ros, còlit, covatxo, culblanc, culblanc roig

Oenanthe: vegeu *Oenanthe oenanthe leucorhoa*.

hispanica: vegeu *Oenanthe hispanica hispanica*.

melanoleuca: del gr. *mélas* 'negre' i del gr. *leukós* 'blanc' [blanc i negre].

Oenanthe deserti ssp. (A) (Temminck, 1825)

Còlit del desert, còlbit del desert

Oenanthe: vegeu *Oenanthe oenanthe leucorhoa*.

deserti: del ll. *desertum* 'desert' [desèrtic, rel. als deserts].

Oenanthe leucura leucura (A) (Gmelin, J. F., 1789)

Còlit negre, còbit roquer, còlbit negre, cuablanca, culblanc negre, merla cuablanca, merla de cua blanca, mèl·lera coablanca, pairol, pairola, pàssera de les negres, roquerol

Oenanthe: vegeu *Oenanthe oenanthe leucorhoa*.

leucura: del gr. *leukós* 'blanc' i del gr. *ourá* 'cua' [de cua blanca].

Monticola saxatilis (A) (Linnaeus, 1758)

Merla roquera, coa-rojot, cotxa roquera, cu-rojot, culroja, martinet, merla, mèl·lera vermella, tord de roca, tord roquer, pàssera de les roges, pàssera de pit vermell

Monticola: del ll. *mons* 'muntanya' i del ll. *-cola* 'habitant' (der. del ll. *colere* 'habitar') [que viu a les muntanyes].

saxatilis: del ll. *saxatilis* 'roquer' (del ll. *saxum* 'pedra').

Monticola solitarius solitarius (A) (Linnaeus, 1758)

Merla blava, càuvit roquer, faixera, mèllera, merla, merla roquera, mèrlera blava abellera, pàssera, roquera, roquerol, salutari, tord blau

Monticola: vegeu *Monticola saxatilis*.

solitarius: del ll. *solitarius* ‘solitari’ (del ll. *solus* ‘sol’).

Turdus torquatus torquatus (A) (Linnaeus, 1758)

Merla de pit blanc, acollerat, collerat, merla acollerada, merla de collar, pàssera, pàssera de collar, tord de collaret, tord flassader, torda

Turdus: del ll. *turdus* ‘tord’.

torquatus: del ll. *torquatus* ‘que duu collar’ (del ll. *torques* ‘collar’).

Linnaeus (1746) la descriu com a «*turdus nigricans, torque albo, rostro flavescente*» (tord [merla] negrós, collar blanc, bec groguenc).

Turdus torquatus alpestris (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *alpestris* (Brehm, C. L., 1828)

Merla de pit blanc, acollerat, collerat, merla acollerada, merla de collar, pàssera, pàssera de collar, tord de collaret, tord flassader, torda

Turdus: vegeu *Turdus torquatus torquatus*.

torquatus: vegeu *Turdus torquatus torquatus*.

alpestris: del ll. *Alpes* ‘Alps’ [propi de l’alta muntanya].

Turdus merula merula (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *merula* (Vaurie, 1959)

Merla, becroc, griva negra, esmerla, mèllera, mèrlera, merla de bec groc, merla negra, merla parda (femella), merlot (mascle), mirla, mirlot, tord merlí, tord negre

Turdus: vegeu *Turdus torquatus torquatus*.

merula: del ll. *merula* ‘merla’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*turdus ater, rostro palpebrisque fulvis*» (tord [merla] negre, bec i parpelles groguenques vermelloses).

Turdus naumanni naumanni (A) (Temminck, 1820)

Tord de Naumann

Turdus: vegeu *Turdus torquatus torquatus*.

naumanni: en honor a Johann Andreas Naumann (1744-1826), granger i ornitòleg alemany, pare de Johann Friedrich Naumann (vegeu *Falco naumanni*).

Turdus atrogularis (A) (Jarocki, 1819)

Tord golanegre

Turdus: vegeu *Turdus torquatus torquatus*.

atrogularis: del ll. *ater* ‘negre’ i del ll. *gularis* ‘gola’ [golanegre].

Turdus pilaris (A) (Linnaeus, 1758)

Griva cerdana, burell, cerdana, griva portalenca, tord, tord burell, tord reial, tor-danxa

Turdus: vegeu *Turdus torquatus torquatus*.

pilaris: del ll. *pilare* ‘plomar, cobrir-se de pèl’ (del ll. *pilus* ‘pèl’).

Linnaeus (1746) la descriu com a «*turdus rectricibus nigris: extimis margine interiore apice albicantibus, capite uropygioque cano*» (tord amb les rectrius negres: les dels extrems emblanquides a la punta de la part interior, cap i l’uropygi canós).

Turdus philomelos philomelos (A) (Brehm, C. L., 1831)

Tord comú, grivó, tord, tord blanc, tord xit

Turdus: vegeu *Turdus torquatus torquatus*.

philomelos: del ll. *philomela* ‘rossinyol’. Segons la mitologia grega, Filomela, filla de Pandíon rei d’Atenes, va ser violada i mutilada pel seu cunyat Tereu i va transformar-se en un rossinyol.

Turdus philomelos clarkei (A) (Brehm, C. L., 1831) ssp. *clarkei* (Hartert, 1909)

Tord comú, grivó, tord, tord blanc, tord xit

Turdus: vegeu *Turdus torquatus torquatus*.

philomelos: vegeu *Turdus philomelos philomelos*.

clarkei: en honor a John Henry Clark (1830-1885), zoòleg i matemàtic nord-americà.

Turdus iliacus iliacus (A) (Linnaeus, 1766)

Tord ala-roig, ala-roig, cerdà, gavatx, grivó, tord calandrol, tord cantador, tord castellà, tord cellard, tord cerdà, tord cortalenc, tord d'ala roja, tord francès, tord gavatx, tord petit, tord sard

Turdus: vegeu *Turdus torquatus torquatus*.

iliacus: del ll. *ilia* 'costat, lateral, flanc, ventre' [dels costats].

Turdus viscivorus viscivorus (A) (Linnaeus, 1758)

Griva, griva blanca, grívia, merlot, tord, tord grívia, tord rei, rei de tords

Turdus: vegeu *Turdus torquatus torquatus*.

viscivorus: del ll. *viscum* 'vesc' i del ll. *vorare* 'menjar' [que menja vesc].

SÍLVIDS *Sylviidae****Cettia cetti cetti*** (A) (Temminck, 1820)

Rossinyol bord, rosseta, rossinyol balquer, rossinyol bastard, rossinyol d'aigua, rossinyol de bova, xitxarreta

Cettia: en honor a Francesco Cetti (1726-1778), matemàtic i zoòleg italià, autor de *Storia Naturale di Sardegna*, illa on es va recollectar i descriure *Cettia cetti*.

cetti: en honor a Francesco Cetti (vegeu *Cettia*).

Cisticola juncidis cisticola (A) (Rafinesque, 1810) ssp. *cisticola* (Temminck, 1820)

Trist, bardalet, bertrola, bits-bits, brusac, butxac, butxaqueta, castanyola, espan-tacaçadors, estanyarit, ginela, peti-rei, petit-rei, putes, reiet, reipetit, sit, trits, verdaleta

Cisticola: del gr. *kísthos* o *kístos* 'arbust, matoll' i del ll. *colere* 'viure, habitar' [que viu als matolls].

juncidis: dim. del ll. *iuncus* 'jonc'.

Locustella naevia naevia (A) (Boddaert, 1783)

Boscarler pintat gros, boscaler pintat gros, boscarler pintat, boscarlet pintat gros, xitxarreta

Locustella: dim. del ll. *locusta* 'llagosta, saltamartins'.

naevia: del ll. *naevius* 'tacat' (der. del ll. *naevus* 'piga, taca').

Locustella luscinioides luscinioides (A) (Savi, 1824)

Boscarler comú, boscaler, boscaler comú, boscarler, xitxarra, xitxarreta

Locustella: vegeu *Locustella naevia naevia*.

luscinioides: del ll. *luscinia* ‘rossinyol’ i del gr. *-oidēs* ‘que s’assembla’ [que sembla un rossinyol].

Acrocephalus melanopogon melanopogon (A) (Temminck, 1823)

Boscarla mostatxuda, boscarler mostatxut, boscarler petit, xitxarra mostatxuda

Acrocephalus: del gr. *ákros* ‘el més alt’ i del gr. *kephalé* ‘cap’ [que té el cap prominent].

melanopogon: del gr. *mélas* ‘negre’ i del gr. *pógōn* ‘mostatxo, barba’ [que té mostatxo negre].

Acrocephalus paludicola (A) (Vieillot, 1817)

Boscarla d’aigua, trist, xitxarra d’aigua

Acrocephalus: vegeu *Acrocephalus melanopogon melanopogon*.

paludicola: del ll. *palus* ‘aiguamoll, pantà, maresma’ i del ll. *-cola* ‘habitant’ (der. del ll. *colere* ‘habitar’) [habitant de les maresmes].

Acrocephalus schoenobaenus (A) (Linnaeus, 1758)

Boscarla dels joncs, boscarla, xitxarra dels joncs

Acrocephalus: vegeu *Acrocephalus melanopogon melanopogon*.

schoenobaenus: del gr. *skhoínos* ‘jonc’ i del gr. *bainō* ‘trepitjar, caminar’ [que camina pels joncs].

Linnaeus (1746) la descriu com a «*muscipa testaceo-fusca, subtus pallide testacea, capite maculato*» (boscarla de color de terrisa fosc, per sota pàllid, cap tacat).

Acrocephalus scirpaceus scirpaceus (A) (Hermann, 1804) ssp. *scirpaceus* (Hermann, 1804)

Boscarla de canyar, boscarla de canyet, boscarla de canyís, piula de canyers, tallarets, tri-tri, xitxarra, xitxarra de canyar, xitxarreta, xixarreta de canyar

Acrocephalus: vegeu *Acrocephalus melanopogon melanopogon*.

scirpaceus: del ll. *scirpus* ‘jonc’.

Acrocephalus palustris (A) (Bechstein, 1798)

Boscarla menjamosquits, boscarla menjamoscards, menjamosquits, ull de bou dels grossos, ull de bou gros, xitxarra menjamosquits

Acrocephalus: vegeu *Acrocephalus melanopogon melanopogon*.

palustris: del ll. *paluster* ‘palustre, pantanós’ (del ll. *palus* ‘aiguamoll, pantà, maresma’).

Acrocephalus agricola ssp. (A) (Jerdon, 1845)

Boscarla dels arrossars

Acrocephalus: vegeu *Acrocephalus melanopogon melanopogon*.

agricola: del ll. *ager* ‘camp de conreu’ i del ll. *-cola* ‘habitant’ (der. del ll. *colere* ‘habitar’) [agricultor, habitant dels camps].

Acrocephalus dumetorum (A) (Blyth, 1849)

Boscarla de Blyth, boscarla dels matolls, xitxarra de Blyth, xitxarra dels matolls

Acrocephalus: vegeu *Acrocephalus melanopogon melanopogon*.

dumetorum: del ll. *dumetum* ‘arbust, matoll, mata’ [rel. als matolls].

Acrocephalus arundinaceus arundinaceus (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *arundinaceus* (Linnaeus, 1758)

Balquer, bolquer, bosquerot, buixerot, carreter, carreter balcà, rossinyol balquer, rossinyol d’aigua, rossinyol gros, tord de prat, tri-tri, txitxarro, xarrac

Acrocephalus: vegeu *Acrocephalus melanopogon melanopogon*.

arundinaceus: del ll. *arundo* ‘jonc, canya, branquilló’ [que sembla un jonc].

Hippolais opaca (A) (Cabanis, 1850)

Busqueta pàllida occidental, busqueta pàllida

Hippolais: del gr. *hupolais*, ocell petit que feia niu a terra anomenat per Hesiqui, Aristòtil i Teofrasi que més endavant ha estat identificat amb *Oenanthe oenanthe*. Alguns autors l’han relacionat amb una onomatopeia mentre que d’altres (BOU, 1915) suggereixen que derivaria del gr. *hypó* ‘dessota, davall’ i del gr. *láas* ‘pedra’, fent referència al seu costum de moure’s per sota les pedres. *opaca*: del ll. *opacus* ‘opac, que no fa llum, que no té la brillantor habitual’.

Hippolais icterina (A) (Vieillot, 1817)

Busqueta icterina, busqueta groga, busqueta grossa

Hippolais: vegeu *Hippolais opaca*.

icterina: del ll. *icterus* ‘grogüenc’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «motacilla virescente-cinerea, subtus flavescens, abdomine albido, artubus fuscis» (ocell bellugadís verdós i grisenc, per sota groc, ventre blanc, potes fosques).

Hippolais polyglotta (A) (Vieillot, 1817)

Busqueta vulgar, busquereta, busqueta, busqueta rossinyolena, busqueta rossinyolera, llisqueta, llisqueta rossinyolena, mosqueta, papamosques, picamosques, ronsada petita, ronsada xica, xitxaneta, xitxarreta

Hippolais: vegeu *Hippolais opaca*.

polyglotta: del gr. *polýs* ‘molt, nombrós’ i del gr. *glóssa* ‘llengua, cant’ [harmònic, de cant variat].

Sylvia atricapilla atricapilla (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *atricapilla* (Linnaeus, 1758)

Tallarol de casquet, busqueret de capell, busquereta de capell, busquereta de casquet, busqueta, busqueta de cap negre, cap d’oli, cap de flare, caparret negre (mascles), capet negre (mascles), apet rosset (femelles), cap-ros (femelles), cap-i-ros (femelles), capinegra (mascles), capirossa (femelles), capnegre (mascles), carbonera, enganyapastors de capell, goig de brolles, nyecara, pinsoleta, rector, rufarda del cap negre (mascles), rufarda del cap ros (femelles), tallaret, tallaret de casquet

Sylvia: del ll. *sylvia* ‘tallarol, follet dels boscs’.

atricapilla: del ll. *ater* ‘negre’ i del ll. *capillus* ‘cabell, pèl, capell’ [capnegre].

Sylvia atricapilla heineken (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *heineken* (Jardine, 1830)

Tallarol de casquet, busqueret de capell, busquereta de capell, busquereta de casquet, busqueta, busqueta de cap negre, cap d’oli, cap de flare, caparret negre (mascles), capet negre (mascles), capet rosset (femelles), cap-ros (femelles), cap-i-ros (femelles), capinegra (mascles), capirossa (femelles), capnegre (mascles), carbonera, enganyapastors de capell, goig de brolles, nyecara, pinsoleta, rector, rufar-

da del cap negre (mascles), rufarda del cap ros (femelles), tallaret, tallaret de casquet

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.

atricapilla: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.

heineken: en honor al doctor Karl Heineken (?-1830), metge i ornitòleg alemany.

Sylvia borin borin (A) (Boddaert, 1783)

Tallarol gros, busqueret mosquiter, busquereta mosquitera, busqueta rossinyol·lenca, enganyapastors mosquiter, figuetaire, figueter, piula, rosseta

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.

borin: de l'italià *borin* 'tipus de tallarol' que deriva del ll. *bos* 'bou' [pel seu costum de moure's al voltant dels bous] (Macleod, 1954).

Sylvia curruca curruca (A) (Linnaeus, 1758)

Tallarol xerraire, busqueret xerraire, busquereta xerraire, pepeta xerraire, ronsada petita, ronsada xica, xerraire

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.

curruca: ocell desconegut anomenat per Juvenal, escriptor romà.

Linnaeus (1746) la descriu com a «motacilla supra fusca, subtus albida, rectricibus fuscis: extima margine tenuiore alba» (ocell bellugadís fosc per sobre, blanc per sota, rectrius fosques: la de l'extrem amb el marge extern més blanc).

Sylvia hortensis (A) (Gmelin, J. F., 1789)

Tallarol emmascarat, bregadell, busqueret emmascarat, busquereta emmascarada, capnegre, enganyapastors emmascarat, escatina, mascarar, piula, ronsada, ronsada grossa, rossinyol bord, rossinyol mascarar, rufarda, rufarda de cap negre, russeta, tallareta capsigranyera

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.

hortensis: del ll. *hortensis* 'rel. al jardí' (der. del ll. *hortus* 'jardí, hort, camp [de vinya]').

Sylvia communis communis (A) (Latham, 1787)

Tallareta vulgar, busqueta, busqueret de batzer, busquereta vulgar, enganyapastors, mosqueta d'aigua, neguera, passerina, picacireres, tallaret, tallareta

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.
communis: del ll. *communis* ‘comú’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «motacilla supra cinerea, subtus alba, rectrice prima longitudinaliter dimidiato albo, secunda apice alba» (ocell bellugadís gris per sobre, blanc per sota, primera rectriu mig blanca longitudinalment, segona [rectriu] amb la punta blanca).

***Sylvia conspicillata conspicillata* (A) (Temminck, 1820)**

Tallarol trencamates, busqueret carritxer, busqueret trencamates, busquereta trencamates, trencamates, tric-tric, tritri

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.
conspicillata: del ll. *conspicillum* ‘punt de guaita o d’observació’ (del ll. *conspicere* ‘aguaitar, observar, esguardar’).

***Sylvia undata undata* (A) (Boddaert, 1783)**

Tallareta cuallarga, busqueta, buixereta, busqueret roig, busqueret roig coallarg, busquereta cuallarga, cascarina, cuc caldera, enganyapastors roig coallarg, goig de broles, lleganyosa, passerina, taixeta, talaret, tallaret, tallaret de mata, tallaret de muntanya, trencaclosques, xatxa

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.
undata: del ll. *undatus* ‘ondulat’ (del ll. *unda* ‘ona’).

***Sylvia undata toni* (A) (Boddaert, 1783) ssp. *toni* (Hartert, 1909)**

Tallareta cuallarga, busqueta, buixereta, busqueret roig, busqueret roig coallarg, busquereta cuallarga, cascarina, cuc caldera, enganyapastors roig coallarg, goig de broles, lleganyosa, passerina, taixeta, talaret, tallaret, tallaret de mata, tallaret de muntanya, trencaclosques, xatxa

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.
undata: vegeu *Sylvia undata undata*.
toni: d’origen desconegut, si bé podria correspondre amb un indret no identificat proper a la ciutat de Biskra (Algèria), on va ser recollectat l’individu tipus.

Sylvia undata dartfordiensis (A) (Boddaert, 1783) ssp. *dartfordiensis* (Latham, 1787)

Tallareta cuallarga, busqueta, buixereta, busqueret roig, busqueret roig coallarg, busquereta cuallarga, cascarina, cuc caldera, enganyapastors roig coallarg, goig de broles, lleganyosa, passerina, taixeta, talaret, tallaret, tallaret de mata, tallaret de muntanya, trencaclosques, xatxa

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.

undata: vegeu *Sylvia undata undata*.

dartfordiensis: rel. a la ciutat de Dartford (Regne Unit).

Sylvia sarda (A) (Temminck, 1820)

Tallareta sarda, busqueret coallarg, busqueret sard, busquereta sarda, enganyapastors coallarg, ganyet, xorrec

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.

sarda: rel. a l'illa de Sardenya (actualment Itàlia).

Sylvia cantillans cantillans (A) (Pallas, 1764)

Tallarol de garriga, busqueta, busqueret de garriga, busqueret garriguer, busquereta de garriga, tallaret de garriga

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.

cantillans: del ll. *cantillans* 'cantaire' (del ll. *cantio* 'cançó').

Sylvia cantillans moltonii (A) (Pallas, 1764) ssp. *moltonii* (Orlando, 1937)

Tallarol de garriga, busqueta, busqueret de garriga, busqueret garriguer, busquereta de garriga, tallaret de garriga

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.

cantillans: vegeu *Sylvia cantillans cantillans*.

moltonii: en honor a Edgardo Moltoni (1896-1980), ornitòleg italià.

Sylvia cantillans albistriata (A) (Pallas, 1764) ssp. *albistriata* (Brehm, C. L., 1855)

Tallarol de garriga, busqueta, busqueret de garriga, busqueret garriguer, busquereta de garriga, tallaret de garriga

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.

cantillans: vegeu *Sylvia cantillans cantillans*.

albistriata: del ll. *albus* 'blanc' i del ll. *striatus* 'estriat' [que té ratlles blanques].

***Sylvia melanocephala melanocephala* (A) (Gmelin, J. F., 1788)**

Tallarol capnegre, bosquet, busqueret capnegre, busqueret de cap negre, busquereta capnegra, cap d'ull roig, cap de capellà, capellanet, capinegre, capnegre, capnegre d'ull roig, carboner, carbonera, carraqueta, carrasqueta, enganya-pastors de cap negre, flaret, ganyet de cap negre, goig de brolles, llisqueta negra d'ulls vermells, nyecara, passabardisses, rectorer, rufarda d'ull roig, tallaret, tallaret capnegre, tallaret del país, tallareta capsigró, trenxa, xatxa capnegra

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.

melanocephala: del gr. *mélas* 'negre' i del gr. *kephalé* 'cap' [de cap negre].

***Sylvia nisoria nisoria* (A) (Bechstein, 1792)**

Tallarol esparverenc, busqueret falcó-torter, busqueret esparverenc

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.

nisoria: del ll. *nisus* 'esparver'.

***Sylvia ruppeli* (A) (Temminck, 1823)**

Tallarol de Rüppell

Sylvia: vegeu *Sylvia atricapilla atricapilla*.

ruppeli: en honor a Wilhelm Peter Eduard Simon Rüppell (1794-1884), naturalista i explorador alemany [*Rüppell* es transcriu sovint en l'alfabet anglès com a *Rueppell*].

***Phylloscopus trochiloides ssp.* (A) (Sundevall, 1837) ssp. *viridanus* (Blyth, 1843)**

Mosquiter verdós

Phylloscopus: del gr. *phýllon* 'fulla d'arbre o de planta' i del gr. *skopós* 'observador' [que inspecciona les fulles].

trochiloides: del gr. *trokhalós* 'en forma de ganxo, inclinat, corbat' i del gr. *-oidēs* 'que s'assembla' [que sembla un ganxo].

Phylloscopus proregulus (A) (Pallas, 1827)

Mosquiter reietó, ull de bou reietó

Phylloscopus: vegeu *Phylloscopus trochiloides* ssp.

proregulus: del gr. *pro-* ‘prop de, amb relació a’ i del ll. *regulus* ‘reietó, règul, príncep’, dim. del ll. *rex* ‘rei’ [que recorda un bruel o un reietó].

Phylloscopus inornatus (A) (Blyth, 1842)

Mosquiter de doble ratlla, ull de bou de doble retxa, ull de bou de dues retxes

Phylloscopus: vegeu *Phylloscopus trochiloides* ssp.

inornatus: del ll. *inornatus* ‘senzill, sense ornaments’.

Phylloscopus schwarzi (A) (Radde, 1863)

Mosquiter de Schwarz, ull de bou de Schwarz

Phylloscopus: vegeu *Phylloscopus trochiloides* ssp.

schwarzi: en honor a Peter Carl Ludwig Schwarz (1822-1894), astrònom alemany.

Phylloscopus fuscatus ssp. (A) (Blyth, 1842)

Mosquiter fosc, ull de bou fosc

Phylloscopus: vegeu *Phylloscopus trochiloides* ssp.

fuscatus: del ll. *fuscatus* ‘fosc’.

Phylloscopus bonelli (A) (Vieillot, 1819)

Mosquiter pàl·lid, busquereta, busqueta, mosqueta, tuit, ull de bou pàl·lid, uït

Phylloscopus: vegeu *Phylloscopus trochiloides* ssp.

bonelli: en honor a Franco Andrea Bonelli (1784-1830), ornitòleg, entomòleg i naturalista italià.

Phylloscopus orientalis (A) (Brehm, C. L., 1855)

Mosquiter pàl·lid oriental

Phylloscopus: vegeu *Phylloscopus trochiloides* ssp.

orientalis: del ll. *oriens* ‘orient o est’ [oriental].

Phylloscopus sibilatrix (A) (Bechstein, 1793)

Mosquiter xiulaire, busqueta xiuladora, mosquiter siulador, mosquiter xiulaire, ull de bou siulador, ull de bou xiulador

Phylloscopus: vegeu *Phylloscopus trochiloides* ssp.

sibilatrix: del ll. *sibilatrix* ‘xiulador’ (del ll. *sibilare* ‘xiular’).

Phylloscopus ibericus (A) (Ticehurst, 1937)

Mosquiter ibèric, ull de bou ibèric

Phylloscopus: vegeu *Phylloscopus trochiloides* ssp.

ibericus: del ll. *ibericus* ‘ibèric, rel. a la península Ibèrica’.

Phylloscopus collybita collybita (A) (Vieillot, 1817) ssp. *collybita* (Vieillot, 1817)

Mosquiter comú, agafamosquits, bobareta, busquereta, busqueta, caganaps, futa, menjamosques, mosqueta, mosquiter, mosquiter groc petit, ocell de femer, pinsanet, puça, puça xixarreta, sit, ull de bou, ullet de bou, verinet

Phylloscopus: vegeu *Phylloscopus trochiloides* ssp.

collybita: del ll. *collybista* ‘cambista de diners, banquer’, amb referència al seu cant que recorda el so de les monedes en picar.

Phylloscopus collybita abietinus (A) (Vieillot, 1817) ssp. *abietinus* (Nilsson, 1819)

Mosquiter comú, agafamosquits, bobareta, busquereta, busqueta, caganaps, futa, menjamosques, mosqueta, mosquiter, mosquiter groc petit, ocell de femer, pinsanet, puça, puça xixarreta, sit, ull de bou, ullet de bou, verinet

Phylloscopus: vegeu *Phylloscopus trochiloides* ssp.

collybita: vegeu *Phylloscopus collybita collybita*.

abietinus: del ll. *abietinus* ‘rel. als avets’ (del ll. *abies* ‘avet’).

Phylloscopus collybita tristis (A) (Vieillot, 1817) ssp. *tristis* (Blyth, 1843)

Mosquiter comú, agafamosquits, bobareta, busquereta, busqueta, caganaps, futa, menjamosques, mosqueta, mosquiter, mosquiter groc petit, ocell de femer, pinsanet, puça, puça xixarreta, sit, ull de bou, ullet de bou, verinet

Phylloscopus: vegeu *Phylloscopus trochiloides ssp.*

collybita: vegeu *Phylloscopus collybita collybita*.

tristis: del ll. *tristis* 'trist, moix'.

Phylloscopus trochilus trochilus (A) (Linnaeus, 1758)

Mosquiter de passa, mosquiter groc gros, mosquiter gros, ull de bou de passa, ull de bou gros

Phylloscopus: vegeu *Phylloscopus trochiloides ssp.*

trochilus: del gr. *trokhílos*, ocell petit anomenat per Aristòtil i identificat més endavant amb un cargolet o un reietó.

Phylloscopus trochilus acredula (A) (Linnaeus, 1758)

Mosquiter de passa, mosquiter gros, ull de bou de passa, ull de bou gros

Phylloscopus: vegeu *Phylloscopus trochiloides ssp.*

trochilus: vegeu *Phylloscopus trochilus trochilus*.

acredula: del ll. *acredula*, mot amb què Ciceró va traduir la paraula grega *oligón* i que feia referència a un animal indeterminat i que diversos autors han identificat amb una mallerenga, un tord, un mussol o fins i tot una granota.

Regulus regulus regulus (A) (Linnaeus, 1758)

Reietó, rei-petit, reiet comú, reietó ordinari

Regulus: del ll. *regulus* 'príncep, reietó, règul', dim. del ll. *rex* 'rei'.

Linnaeus (1746) la descriu com a «motacilla remigibus secundariis exteriori margine flavis, medio albis» (ocell bellugadís amb el marge exterior de les rèmiges secundàries de color groc, blanques al mig).

Regulus ignicapilla ignicapilla (A) (Temminck, 1820)

Bruel, cadenera borda, coroneta de rei, fredeluc, fredolic, reiantí, reiet, reiet safraner, safranet, reietó cellablanc, reietó de triple franja, reimoixó, reipetit

Regulus: vegeu *Regulus regulus regulus*.

ignicapilla: del ll. *ignis* 'foc' i del ll. *capillus* 'cabell, pèl, capell' (amb foc al cap) [amb referència a la taca del color d'una flama que presenta al capell]. Segons el conte popular, el reietó pujà a les espatlles d'una àliga que volia ser l'ocell que

més s'apropés al sol i, en el darrer moment, el reietó s'aixecà per sobre el cap de l'àliga. Així aconseguí ser l'ocell que volà més amunt tot i que es cremà el capell amb les flames del sol.

MUSCICÀPIDS *Muscicapidae*

Muscicapa striata striata (A) (Pallas, 1764)

Papamosques gris, becafigues, caçamosques, capsoti, figuerol, matamosques, menjamosques, menjamosques gris, ocell (aucell) de pluja, ocell (aucell) de pluja, pagofigo, papafigues, papamosques, picafigots, picafigues, ronsadeta, sit, sit d'estiu

Muscicapa: del ll. *musca* 'mosca' i del ll. *capere* 'atrapar' [atrapamosques].

striata: del ll. *striatus* 'estriat' (der. del ll. *stria* 'estria').

Muscicapa striata balearica (A) (Pallas, 1764) ssp. *balearica* (von Jordans, 1913)

Papamosques gris, becafigues, caçamosques, capsoti, figuerol, matamosques, menjamosques, menjamosques gris, ocell (aucell) de pluja, pagofigo, papafigues, papamosques, picafigots, picafigues, ronsadeta, sit, sit d'estiu

Muscicapa: vegeu *Muscicapa striata striata*.

striata: vegeu *Muscicapa striata striata*.

balearica: del ll. *baliaricus* 'balear, rel. a les illes Balears'.

Muscicapa striata neumanni (A) (Pallas, 1764) ssp. *neumanni* (Poche, 1904)

Papamosques gris, becafigues, caçamosques, capsoti, figuerol, matamosques, menjamosques, menjamosques gris, ocell (aucell) de pluja, pagofigo, papafigues, papamosques, picafigots, picafigues, ronsadeta, sit, sit d'estiu

Muscicapa: vegeu *Muscicapa striata striata*.

striata: vegeu *Muscicapa striata striata*.

neumanni: en honor a Oscar Rudolph Neumann (1867-1946), ornitòleg alemany.

Ficedula parva (A) (Bechstein, 1794)

Papamosques menut, becafigues, menjamosques barba-roig, menjamosques menut

Ficedula: del ll. *ficedula* ‘becafigues, papamosques’.

parva: del ll. *parva* ‘petita’.

Ficedula albicollis (A) (Temminck, 1815)

Papamosques de collar, matamosques de collar, menjamosques de collar, papamosques

Ficedula: vegeu *Ficedula parva*.

albicollis: del ll. *albus* ‘blanc’ i del ll. *collum* ‘coll’ [de coll blanc].

Ficedula hypoleuca hypoleuca (A) (Pallas, 1764)

Mastegatatxes, becafigues, blanqueta, blanquillo, caçamosques, figuerol, matamosques negre, mengefiques, menjafiques, menjamosques, menjamosques negre, pagofigo, papamosques blanquet, papafiques, papamosques negre, picafiques, picamosques, tuït

Ficedula: vegeu *Ficedula parva*.

hypoleuca: del gr. *hypó* ‘dessota, davall’ i del gr. *leukós* ‘blanc’ [de ventre blanc].

Ficedula hypoleuca iberiae (A) (Pallas, 1764) ssp. *iberiae* (Witherby, 1928)

Mastegatatxes, becafigues, blanqueta, blanquillo, caçamosques, figuerol, matamosques negre, mengefiques, menjafiques, menjamosques, menjamosques negre, pagofigo, papamosques blanquet, papafiques, papamosques negre, picafiques, picamosques, tuït

Ficedula: vegeu *Ficedula parva*.

hypoleuca: *Ficedula hypoleuca hypoleuca*.

iberiae: del ll. *iberiae* ‘ibèric, rel. a la península Ibèrica’ [nom grec equivalent al llatí *Hispania*].

TIMÀLIDS *Timaliidae*

Panurus biarmicus biarmicus (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *biarmicus* (Linnaeus, 1758)

Mallerenga de bigotis, mallerenga de canyar, teixidor pelut, xau, xauet mostatxut

Panurus: del prefix gr. *pán-* ‘tot’ i del gr. *ourá* ‘cua’.

biarmicus: del ll. *bi*, *bis* ‘dues vegades’ i del ll. *armicus* ‘armat’ [dues vegades armat, que té bigotis a banda i banda]. Si bé alguns autors l’han interpretat en aquest mateix sentit (Cuvier en *Picus biarmicus* i Temminck en *Falco biarmicus*), uns altres el relacionen amb una referència de Linnaeus a la regió de Biarmia (llatinització de l’antiga veu escandinava *Bjarmia* o *Bjarmaland*), propera al mar Blanc, o bé amb una llatinització de Linnaeus (1758) del nom *Beardmanica* donat per Albin (1739) a aquesta espècie (Jobling, 2010).

Leiothrix lutea ssp. (C1) (Scopoli, 1786)

Rossinyol del Japó

Leiothrix: del gr. *léios* ‘llis’ i del gr. *thríx* ‘cabell, pèl, cua’ [cabell llis].

lutea: del ll. *luteus* ‘groguenc, groc viu, vermellós’.

EGITÀLIDS *Aegithalidae*

Aegithalos caudatus taiti (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *taiti* (Ingram, 1913)

Mallerenga cuallarga, borroner, capellanet, coaric, cua d’alena, cuallarg, cueta llarga, marllenga, mitjaire, primavera cuallarga, senyoreta, ull de bou, xarret

Aegithalos: del gr. *aigíthalos* o *aigíthallos* ‘mallerenga’.

caudatus: del ll. *cauda* ‘cua’ [que té cua, cuat].

taiti: en honor a David R. Tait, col·leccionista de l’illa de Henderson, al sud de l’oceà Pacífic.

Aegithalos caudatus irbii (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *irbii* (Sharpe & Dresser, 1871)

Mallerenga cuallarga, borroner, capellanet, coaric, cua d’alena, cuallarg, cueta llarga, marllenga, mitjaire, primavera cuallarga, senyoreta, ull de bou, xarret

Aegithalos: vegeu *Aegithalos caudatus taiti*.

caudatus: vegeu *Aegithalos caudatus taiti*.

irbii: en honor a Leonard Howard Loyd Irby (1836-1905), també conegut per Howard Irby, ornitòleg i militar britànic destacat al sud de la península Ibèrica.

PÀRIDS *Paridae*

Cyanistes caeruleus caeruleus (A) (Linnaeus, 1758)

Mallerenga blava, blaveta, capellana, capferrerico blau, estiverol, estiverola petita, ferreret, ferrerico blau, ferrerolet, ferreter, garseta de muntanya, mallenga, mallerenga, mallerenga primavera, marellenga, mongetí, pastoreta, primavera, primavera blava, rabinat, rei, tintipeia, tintipella, totestiu, txitxipereta, xinxarella

Cyanistes: del gr. *kuáneos* 'blau fosc'.

caeruleus: del ll. *caeruleus* 'blau fosc, blau, ceruli'.

Linnaeus (1746) la descriu com a «parus remigibus caerulescentibus: primoribus margine exterioris albis, vertice caeruleo» (mallerenga amb les rèmgies blaves: marge anterior de les primàries blanc, de capell blau).

Cyanistes caeruleus oligastrae (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *oligastrae* (Hartert, 1905)

Mallerenga blava, blaveta, capellana, capferrerico blau, estiverol, estiverola petita, ferreret, ferrerico blau, ferrerolet, ferreter, garseta de muntanya, mallenga, mallerenga, mallerenga primavera, marellenga, mongetí, pastoreta, primavera, primavera blava, rabinat, rei, tintipeia, tintipella, totestiu, txitxipereta, xinxarella

Cyanistes: vegeu *Cyanistes caeruleus caeruleus*.

caeruleus: vegeu *Cyanistes caeruleus caeruleus*.

oligastrae: rel. a la província d'Oligastra, a l'illa de Sardenya (actualment part d'Itàlia).

Cyanistes caeruleus balearicus (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *balearicus* (von Jordans, 1913)

Mallerenga blava, blaveta, capellana, capferrerico blau, estiverol, estiverola petita, ferreret, ferrerico blau, ferrerolet, ferreter, garseta de muntanya, mallenga, mallerenga, mallerenga primavera, marellenga, mongetí, pastoreta, primavera, prima-

vera blava, rabinat, rei, tintipeia, tintipella, tintipera, totestiu, txitxipereta, xinxarella

Cyanistes: vegeu *Cyanistes caeruleus caeruleus*.

caeruleus: vegeu *Cyanistes caeruleus caeruleus*.

balearicus: del ll. *baliaricus* 'balear, rel. a les illes Balears'.

Cyanistes teneriffae ultramarinus (A) (Lesson, 1831) ssp. *ultramarinus* (Bonaparte, 1841)

Mallerenga blava, blaveta, capellana, capferrerico blau, estiverol, estiverola petita, ferreret, ferrerico blau, ferrerolet, ferreter, garseta de muntanya, mallenga, mallerenga, mallerenga primavera, marellenga, mongetí, pastoreta, primavera, primavera blava, rabinat, rei, tintipeia, tintipella, totestiu, txitxipereta, xinxarella

Cyanistes: vegeu *Cyanistes caeruleus caeruleus*.

teneriffae: rel. a Tenerife (illes Canàries, Espanya).

ultramarinus: del ll. *ultra* 'més enllà' i del ll. *marinus* 'marí' [d'ultramar, que és a l'altre cantó del mar].

Parus major major (A) (Linnaeus, 1758)

Mallerenga carbonera, capellana, capferrerico, cantimpeira, cantimpera, estiverol, estiverola grossa, ferrer, ferreret, ferrerico, ferrerolet, mallenga, mallerenga, mallerenga grossa, marllenga, picaformatges, picampalls, primavera, primavera comuna, primavera de ratlla, rei, ricadama, senserí, tintimpella, tintimpera, tintipella, tintipera, totestiu, ximximpera, xinxanella, xinxarella, xitipera

Parus: del ll. *parus* 'mallerenga'.

major: del ll. *maior* 'major, més gran' (comp. del ll. *magnus* 'gran').

Linnaeus (1746) la descriu com a «*parus capite nigro, temporibus albis, nucha lutea*» (mallerenga de cap negre, temples blanques, de clatell groc).

Parus major mallorcae (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *mallorcae* (von Jordans, 1913)

Mallerenga carbonera, capellana, capferrerico, cantimpeira, cantimpera, estiverol, estiverola grossa, ferrer, ferreret, ferrerico, ferrerolet, mallenga, mallerenga, mallerenga grossa, marllenga, picaformatges, picampalls, primavera, primavera comuna, primavera de ratlla, rei, ricadama, senserí, tintimpella, tintimpera, tintipella, tintipera, totestiu, ximximpera, xinxanella, xinxarella, xitipera

Parus: vegeu *Parus major major*.

major: vegeu *Parus major major*.

mallorcae: rel. a l'illa de Mallorca (illes Balears).

Lophophanes cristatus mitratus (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *mitratus* (Vaurie, 1959)

Mallerenga emplomallada, beneta, capellanet, capellanet de cresta, capferrerico de capell, ferrerico de capell, mallerenga de cresta, mallerenga de la Mare de Déu, mallerenga de la Mare de Déu del Mont, mallerenga frare, mallerenga monyuda, primavera de cresta, primavera monyuda

Lophophanes: del gr. *lóphos* 'cresta' i del gr. *phainō* 'presentar, mostrar' [que té cresta, crestada].

cristatus: del ll. *cristatus* 'crestallut' i aquest, del ll. *crista* 'que té plomall o cresta' [emplomallada, crestada].

mitratus: del ll. *mitra* 'barret, corona, cofat amb mitra' (der. del gr. *mitra* 'barret, corona') [coronada].

Linnaeus (1746) la descriu com a «*parus capite cristato*» (mallerenga amb el cap crestat).

Periparus ater abietum (A) (Linnaeus, 1758)

Mallerenga petita, carbonera petita, ferrerico petit, mallerenga negra, petita carbonera, primavera, primavera petita

Periparus: del gr. *perí* 'extraordinàriament, molt, tot al voltant' i del ll. *parus* 'mallerenga'.

ater: del ll. *ater* 'negre'.

abietum: del ll. *abies* 'avet'.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*parus capite nigro: vertice albo, dorso cinereo, pectore albo*» (mallerenga de cap negre, capell blanc, esquena grisa, pit blanc).

Poecile palustris palustris (A) (Linnaeus, 1758)

Mallerenga d'aigua, estiverol, mallerenga monja, petita monja, primavera d'aigua, totestiu

Poecile: del gr. *poikilis* ‘ocell petit’ (d’espècie desconeguda).

palustris: del ll. *paluster* ‘palustre, pantanós’ (del ll. *palus* ‘pantà, maresma, aiguamoll’).

SÍTIDS *Sittidae*

Sitta europaea caesia (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *caesia* (Wolf, 1810)

Pica-soques blau, d’arbrespica-soques, pic bastard, pica-soques, pigotell, puja-soques, replana, tàpara

Sitta: del gr. *sitté*, ocell semblant a un picot anomenat per Aristòtil, Callimachus i Hesiqui (Jobling, 2010).

europaea: del ll. *europaeus* ‘europeu, rel. a Europa’. Europa és el nom de diverses heroïnes, però la més cèlebre és la filla del rei Agenor i Telefaassa. D’ella s’enamora bojament Zeus, qui es transformà en un brau blanc per tal d’acostar-s’hi. Europa s’hi atansà i el brau la dugué fins al mar, i quan la retornà a la platja ho féu a les costes de Creta, en lloc de les costes fenícies on es trobaren. En arribar a Creta, Zeus desvellà la seva identitat i el seu amor a Europa, de la unió amb la qual nasqueren Mínos, Radamant i Sarpèdon. Més tard, Europa es casà amb el rei de Creta, Asterió, i fou la reina d’aquesta illa. Amb el temps, el mot *Europa* es féu servir per anomenar la Grècia continental i més tard per fer referència a les terres situades al nord del mar Mediterrani. El toro en què Zeus s’havia transformat es convertí en una constel·lació, que fou col·locada entre els signes del zodíac.

caesia: del ll. *caesius* ‘gris blavós, gris verd, verdós’ [especialment a la zona dels ulls].

Sitta europaea hispaniensis (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *hispaniensis* (Witherby, 1913)

Pica-soques blau, d’arbrespica-soques, pic bastard, pica-soques, pigotell, puja-soques, replana, tàpara

Sitta: vegeu *Sitta europaea caesia*.

europaea: vegeu *Sitta europaea caesia*.

hispaniensis: del ll. *Hispanus*, gentilici d’*Hispania*. Vegeu *Perdix perdix hispaniensis*.

TICODROMÀTIDS *Tichodromadidae****Tichodroma muraria muraria*** (A) (Linnaeus, 1766)

Pela-roques, aranyer, aranyes, caçaranyes, escurabecs, frare, moixó de la neu, moixó del fred, ocell de la neu, ocell de les neus, palometa del fred, papallona, papallona gegant, picaaranyes, rampinya-rocs, rampinya-roques

Tichodroma: del gr. *teikhos* ‘mur, fortalesa, castell’ i del gr. *drómos* ‘corredor, cursa’ [que corre pels murs].

muraria: del ll. *murus* ‘mur’ [dels murs].

CÈRTIDS *Certhiidae****Certhia familiaris macrodactyla*** (A) (Linnaeus, 1758)

Raspinell pirinenc, arranca-rasques, calandreta, cotorret, faberet, girapins, picapins, piquerot, puja-soques, rapa-soques, rapinell, rapinyell, rapinyeta, raspinyell, rateta, rodacanons, roda-soques, tallarol, volta-soques

Certhia: del gr. *kérthios*, ocell insectívor de mida petita i que viu als arbres que anomenà Aristòtil i que s’ha associat amb el raspinell.

familiaris: del ll. *familiaris* ‘familiar, proper’.

macrodactyla: del gr. *makrós* ‘llarg’ i del gr. *dáktulos* ‘dit’ [de dits llargs].

Certhia brachydactyla brachydactyla (A) (Brehm, C. L., 1870)

Raspinell comú, arranca-rasques, calandreta, cotorret, faberet, girapins, picapins, piquerot, puja-soques, rapa-soques, rapinell, rapinyell, rapinyeta, raspinyell, rateta, rodacanons, roda-soques, tallarol, volta-soques

Certhia: vegeu *Certhia familiaris macrodactyla*.

brachydactyla: del gr. *brakhýs* ‘curt’ i del gr. *dáktulos* ‘dit’ [que té els dits curts].

REMÍZIDS *Remizidae****Remiz pendulinus pendulinus*** (A) (Linnaeus, 1758)

Teixidor, civilet, forneret, mitjaire, mitxer, moixonet de bossa de pastor, moixonet de la sabata, moixonet de la sabateta, moixonet del calcetí, niu de sabatetes, oriolet, petit-rei, reiet, repetit, sabater, sabatera, sabateret, sabateta, ull de bou

Remiz: del polonès *remiz* ‘teixidor’.

pendulinus: del ll. *pendulus* ‘que penja, suspès en l’aire, que plana’ (der. del ll. *pendēre* ‘penjar’).

ORIÒLIDS *Oriolidae*

Oriolus oriolus oriolus (A) (Linnaeus, 1758)

Oriol, becafigues, bolxicó, cagat, dàvia, figuer, figueral, figuerol, garaviu, menjafígues, ocell renegaire, pardar cirer, pampofigo, pompofigo, papafígues, pelapalles, picafígues, renegador, tiro-liro, tirolina, xocolater

Oriolus: del ll. *aureolus* ‘fet d’or, daurat, de color or’.

LÀNIDS *Laniidae*

Lanius isabellinus phoenicuroides (A) (Hemprich & Ehrenberg, 1833) ssp. *phoenicuroides* (Schalow, 1875)

Capsigrany pàllid

Lanius: del ll. *laniare* ‘escorxar’ [escorxador, carnisser].

isabellinus: del ll. *isabellinus* ‘color beix o gris groguenc, color del pergami’ [es tracta d’un neologisme que prové de la llengua castellana o francesa]. Segons la llegenda, la reina Isabel I de Castella (Isabel la Catòlica) va prometre, l’any 1490, no canviar-se de roba fins que els musulmans no fossin expulsats de la ciutat de Granada i aquesta fos cristianitzada. Com que aquest fet no es va produir fins dos anys més tard, les seves vestidures van adoptar un color semblant al dels pergamins, que es va conèixer des d’aleshores per *color isabellí*. Una altra versió explica que fou Isabel Clara Eugènia d’Àustria, filla de Felip II, qui va prometre no canviar de vestidures fins que les seves tropes no alliberessin la ciutat d’Ostende (actualment Bèlgica) del setge que patia. Aquest va durar tres anys (1601-1604), i el resultat de la seva roba va ser el mateix que en el cas anterior.

phoenicuroides: del ll. *phoenix* ‘vermell, rogenc, porpra’, del gr. *ourá* ‘cua’ i del gr. *-oidēs* ‘que s’assembla’ [que sembla que té la cua rogenca].

Lanius collurio collurio (A) (Linnaeus, 1758)

Escorxador, borreu, cabeçut, capsigrany d’esquena roja, capsigrany garrer, capsigrany roig, capsot d’esquena roja, cap-xerigany d’esquena roja, garsa borda, garsa botxina

Lanius: vegeu *Lanius isabellinus phoenicuroides*.

collurio: del gr. *kollurion*, ocell de la mida d'un corb no identificat i anomenat per Aristòtil i Hesiqui, que més endavant s'ha apuntat que correspondria a una espècie del gènere *Lanius* o bé amb *Turdus pilaris*.

Linnaeus (1746) la descriu com a «ampelis² dorso griseo, macula ad oculos longitudinali» (botxí d'esquena grisa, taca longitudinal vora els ulls).

Lanius minor (A) (Gmelin, J. F., 1788)

Trenca, capsigrany gris petit, capsigrany petit, cap-xerigany menut, capsot menut

Lanius: vegeu *Lanius isabellinus phoenicuroides*.

minor: del ll. *minor* 'menor' (comp. del ll. *parvus* 'petit').

Lanius excubitor excubitor (A) (Linnaeus, 1758)

Botxí septentrional, baraca, baraca botxina, botxí, capsigrany botxí, capsigrany garsenc, capsigrany gris, capsigrany reial, cap-xerigany reial, escanyabruixots, gaig botxí, garsa borda, garsa botxina, garsa creuera, garsa groguera, garsa marina, gatx botxí, margaso, margassa, margassó, rèbora

Lanius: vegeu *Lanius isabellinus phoenicuroides*.

excubitor: del ll. *excubitor* 'sentinella, guaita, vigilant'.

Linnaeus (1746) la descriu com a «ampelis cærulescens, alis caudaque nigricantibus» (botxí blavós, ales i cua negroses).

Lanius meridionalis meridionalis (A) (Temminck, 1820)

Botxí septentrional, baraca, baraca botxina, botxí, capsigrany botxí, capsigrany garsenc, capsigrany gris, capsigrany reial, cap-xerigany reial, escanyabruixots, gaig botxí, garsa borda, garsa botxina, garsa creuera, garsa groguera, garsa marina, gatx botxí, margaso, margassa, margassó, rèbora

Lanius: vegeu *Lanius isabellinus phoenicuroides*.

meridionalis: del ll. *meridionalis* 'meridional'.

2. Linnaeus utilitzà el gènere *Ampelis* per englobar tant l'ocell sedós *Bombycilla garrulus*, que ell anomenà *Ampelis garrulus*, com unes altres espècies que ara pertanyen a d'altres famílies.

Lanius senator rutilans (A) (Linnaeus, 1758)

Capsigrany, baraca, barraca, botxí, capser, capsot, capsoti, cap-xerigany, gaig, garsa borda, garsa gruera, xueta

Lanius: vegeu *Lanius isabellinus phoenicuroides*.

senator: del ll. *senator* ‘senador’ [amb referència al color vermellós del capell, que recorda el color de la vora de la toga dels senadors romans, anomenada *praetexta*].

rutilans: del ll. *rutilus* ‘vermell’ [vermellós].

Lanius senator badius (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *badius* (Hartlaub, 1854)

Capsigrany, baraca, barraca, botxí, capser, capsot, capsoti, cap-xerigany, gaig, garsa borda, garsa gruera, xueta

Lanius: vegeu *Lanius isabellinus phoenicuroides*.

senator: vegeu *Lanius senator rutilans*.

badius: del ll. *bai* ‘roig fosc, groc lleugerament rogenc’.

Lanius senator senator (A) (Linnaeus, 1758)

Capsigrany, baraca, barraca, botxí, capser, capsot, capsoti, cap-xerigany, gaig, garsa borda, garsa gruera, xueta

Lanius: vegeu *Lanius isabellinus phoenicuroides*.

senator: vegeu *Lanius senator rutilans*.

Lanius senator niloticus (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *niloticus* (Bonaparte, 1853)

Capsigrany, baraca, barraca, botxí, capser, capsot, capsoti, cap-xerigany, gaig, garsa borda, garsa gruera, xueta

Lanius: vegeu *Lanius isabellinus phoenicuroides*.

senator: vegeu *Lanius senator rutilans*.

niloticus: rel. al riu Nil (Egipte).

Lanius nubicus (A) (Lichtenstein, 1823)

Capsigrany emmascarat, capsot emmascarat

Lanius: vegeu *Lanius isabellinus phoenicuroides*.

nubicus: rel. a Núbia, regió de l'antic Egipte propera al riu Nil.

CÒRVIDS *Corvidae****Garrulus glandarius glandarius*** (A) (Linnaeus, 1758)

Gaig, catx, cridaner, crídol, faciós, gai, gaig garser, gait, gatxo

Garrulus: del ll. *garrulus* ‘refilador, que xerroteja’.

glandarius: del ll. *glans* ‘gla, aglà’ [rel. a les glans].

Garrulus glandarius fasciatus (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *fasciatus* (Brehm, A. E., 1857)

Gaig, catx, cridaner, crídol, faciós, gai, gaig garser, gait, gatxo

Garrulus: vegeu *Garrulus glandarius glandarius*.

glandarius: vegeu *Garrulus glandarius glandarius*.

fasciatus: del ll. *fascia* ‘llista, ratlla, franja’ [llistat].

Cyanopica cooki (A) (Bonaparte, 1851)

Garsa blava

Cyanopica: del gr. *kuáenos* ‘blau fosc intens’ i del ll. *pica* ‘garsa’ [garsa blava].

cooki: en honor a Samuel Edward Cook (1787-1856), naturalista, geòleg, col·lector i escriptor britànic.

Pica pica melanotos (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *melanotos* (Brehm, A. E., 1857)

Garsa blanca, cornella blanca, garsa francesa, garsa marinera, grella, margot, meuca, pepa, pepe, picarassa

Pica: del ll. *pica* ‘garsa’.

melanotos: del gr. *mélas* ‘negre’ i del gr. *nóton* ‘esquena, llom’ [esquena negra].

Linnaeus (1746) la descriu com a «*corvus albo nigroque varius, cauda cuneiformi*» (corb de color blanc i negre mudadís i cua en forma de tascó [cuneiforme]).

Nucifraga caryocatactes ssp. (A) (Linnaeus, 1758)

Trencanous

Nucifraga: del ll. *nux* ‘nou, anou’ i del ll. *frangere* ‘trençar, destruir’ [trençanous].

caryocatactes: del gr. *káryon* ‘nou, anou’ i del gr. *katágnumi* ‘trençar, destruir’ [trençanous].

Linnaeus (1746) la descriu com a «*corvus cinereus, cauda alisque nigris*» (corb de color grisós, de cua i ales negres).

Pyrrhonorax graculus graculus (A) (Linnaeus, 1758)

Gralla de bec groc, cigala, cigarra, cornella de bec groc, caua, cornella de bec groc, cucala, garrula, graula

Pyrrhonorax: del gr. *pyrrhós* ‘del color de la flama, roig flama’ i del gr. *korax* ‘corb’.

graculus: del ll. *graculus* ‘gralla’.

Pyrrhonorax pyrrhonorax erythroramphos (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *erythroramphus* (Vieillot, 1817)

Gralla de bec vermell, corpeta, gralla de bec roig, gralles, saura

Pyrrhonorax: vegeu *Pyrrhonorax graculus graculus*.

erythroramphos: del gr. *erythrós* ‘vermell’ i del gr. *rhamphos* ‘bec’ [de bec vermell].

Corvus monedula spermologus (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *spermologus* (Vieillot, 1817)

Gralla, caua, cornella blanca, corpeta

Corvus: del ll. *corvus* ‘corb’. Segons la mitologia grega, la princesa Arne de Tràcia va ser convertida en una gralla com a càstig després de traïr el seu país davant Minos de Creta a canvi d’or. A partir d’aquest moment, sempre seria atreta pels objectes daurats i brillants.

monedula: del ll. *moneta* ‘moneda’ i del ll. *edo* ‘menjar’ [que menja monedes, amb referència al costum dels còrvids d’acumular objectes metàl·lics i brillants].

spermologus: del gr. *spérma* ‘llavor’ i del gr. *légō* ‘recol·lectar, collir’ [que recull llavors].

Linnaeus (1746) la descriu com a «*corvus fusca, occipite incano, fronte alis caudaque nigris*» (corb negre, clatell canós, front, ales i cua negres).

Corvus frugilegus frugilegus (A) (Linnaeus, 1758)

Graula, caula, cornella de bec blanc, gralla pelada

Corvus: vegeu *Corvus monedula spermologus*.

frugilegus: del ll. *frux* ‘fruit’ i del ll. *legere* ‘recollir, recollectar’.

Corvus corone corone (A) (Linnaeus, 1758)

Cornella negra, corb foraster, corbàs, cucala, cornella, grallot

Corvus: vegeu *Corvus monedula spermologus*.

corone: del gr. *korónē* ‘corb, cornella, graula, gralla’.

Corvus corone cornix (A) (Linnaeus, 1758)

Cornella emmantellada, corb calb, corb foraster, cornella

Corvus: vegeu *Corvus monedula spermologus*.

corone: vegeu *Corvus corone corone*.

cornix: del ll. *cornix* ‘corb, cornella’ [el seu vol cap a l’esquerra era senyal de bon averany, i el seu crit, presagi de pluja].

Corvus corax corax (A) (Linnaeus, 1758)

Corb, caua, corb carner, corb carnisser, corb gros, corba, corbàs, corc, gorb

Corvus: vegeu *Corvus monedula spermologus*.

corax: del gr. *kórax* ‘corb’.

Corvus corax hispanus (A) (Linnaeus, 1758)

Corb, caua, corb carner, corb carnisser, corb gros, corba, corbàs, corc, gorb

Corvus: vegeu *Corvus monedula spermologus*.

corax: vegeu *Corvus corax corax*.

hispanus: del ll. *Hispanus*, gentilici d’*Hispania*. Vegeu *Perdix perdix hispaniensis*.

ESTÚRNIDS *Sturnidae****Sturnus vulgaris vulgaris*** (A) (Linnaeus, 1758)

Estornell vulgar, estornell, estornell pigallat, estornell pigat, tornell

Sturnus: del ll. *sturnus* ‘estornell’.

vulgaris: del ll. *vulgus* ‘gent, el poble, el vulgar’ [popular, comú].

Sturnus unicolor (A) (Temminck, 1820)

Estornell negre, estornell, pujolet, ocellot negre, rixard, tord, tord serrà, tornell

Sturnus: vegeu *Sturnus vulgaris vulgaris*.

unicolor: del ll. *unus* ‘un’ i del ll. *color* ‘color’ [d’un sol color].

Pastor roseus (A) (Linnaeus, 1758)

Estornell rosat, merla rosada, merla rosa hupat

Pastor: del ll. *pastor* ‘pastor’.

roseus: del ll. *roseus* ‘rosat’.

PASSÈRIDS *Passeridae****Passer domesticus balearoibericus*** (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *balearoibericus* (von Jordans, 1923)

Pardal comú, moixonet de cap negre, moixonet de cap roig, pairot, pardal, pardal cirer, pardal de llei, pardal de vila, pardal teulader, pardal vilero, pardal xec, teulader, teuladí, teulat, torredà, vilero

Passer: del ll. *passer* ‘pardal’.

domesticus: del ll. *domesticus* ‘domèstic’ (der. del ll. *domus* ‘casa, llar’).

balearoibericus: del ll. *baliaricus* ‘balear, rel. a les illes Balears’ i del ll. *ibericus* ‘ibèric, rel. a la península Ibèrica’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «fringilla remigibus rectricibusque fuscis, gula nigra, temporibus ferrugineis» (pardal amb les rèmiges i les rectrius fosques, gola negra, temples de color ferruginós).

Passer hispaniolensis hispaniolensis (A) (Temminck, 1820)

Pardal de passa, gorrió foraster, teuladí de passa

Passer: vegeu *Passer domesticus balearoibericus*.

hispaniolensis: del ll. *Hispanus*, gentilici d'*Hispania*. Vegeu *Perdix perdix hispaniensis*.

Passer montanus montanus (A) (Linnaeus, 1758)

Pardal xarrec, gorrió barraquer, pardal barraquer, pardal de bardissa, pardal de bosc, pardal de llei xic, pardal de muntanya, pardal francès, pardal mec, pardal roquer, pardal tordal, pardal torrogà, pardal xec, pardalet, teuladí moresc, teuladí torredà, teulat galtanegre, vilero xareu, xec

Passer: vegeu *Passer domesticus balearoibericus*.

montanus: del ll. *mons* 'muntanya' [montà, muntanyenc].

Petronia petronia petronia (A) (Linnaeus, 1766)

Pardal roquer, boig, gorrió berberisc, pardal boig, pardal de muntanya, pardal de passa, pardal de serra, pardal tordà, pardal tordal, pardalencia, pinsà boig, pinsà tordà, teulat liri, tordana

Petronia: del ll. *petronius* 'roca' i del gr. *pétros* 'roca'.

Montifringilla nivalis nivalis (A) (Linnaeus, 1766)

Pardal d'ala blanca, gorrió d'ala blanca, ocell de glaç, pardal blanc

Montifringilla: del ll. *mons* 'muntanya' i del ll. *fringilla* 'pinsà' [pinsà montà, d'origen onomatopèic].

nivalis: del ll. *nix* 'neu' [nival, rel. a la neu].

Linnaeus (1746) la descriu com a «*alauda remigibus albis: primoribus extrorsum nigris, rectricibus nigris: lateralibus tribus albis*» (alosa amb les rèmites blanques [en vol]: les primàries cap a fora negres; pel que fa a les rectrius, negres: però blanques les tres laterals).

ESTRÍLDIDS *Estrildidae*

Amandava amandava amandava (C1) (Linnaeus, 1758)

Múnia roig, bengalí roig

Amandava: rel. a la ciutat d'Ahmadabad (estat de Gujarat) de l'actual Índia.

Estrilda astrild ssp. (C1) (Linnaeus, 1758)

Bec de corall senegalès

Estrilda: mot d'origen incert, si bé alguns autors han suggerit que deriva d'un mot alemany o holandès que faria referència al bec de corall en l'àmbit de l'avicultura (Jobling, 2010).

astrild: com *estrilda*, és un mot d'origen incert, si bé alguns autors han suggerit que deriva d'un mot alemany o holandès que faria referència al bec de corall en l'àmbit de l'avicultura (Jobling, 2010). En afrikaans (llengua africana derivada del neerlandès) *astrild*, *estrelde*, *astrelde* i *astrilda* són veus utilitzades per anomenar el bec de corall africà.

VIREÒNIDS *Vireonidae*

Vireo olivaceus olivaceus (A) (Linnaeus, 1766)

Viri d'ull vermell

Vireo: del ll. *vireo*, petit ocell migrador de color verd, anomenat per Plini i que posteriorment ha estat identificat amb diverses espècies (Jobling, 2010).

olivaceus: del ll. *oliva* 'oliva' [de color verd oliva].

FRINGÍLLIDS *Fringillidae*

Fringilla coelebs coelebs (A) (Linnaeus, 1758)

Pinsà comú, fifrit, frit-frit, pinsà, pinsà gavatx, pinsac, xau

Fringilla: del ll. *fringilla* 'pinsà'.

coelebs: del ll. *coelebs* 'solter'. Linnaeus (1757) donà aquest nom a l'espècie perquè durant l'hivern succ, les femelles de pinsà migraven a latituds inferiors mentre que els mascles majoritàriament romanien al país i quedaven, per tant, solters.

Plini ja fa servir al segle I aquest terme per descriure un ocell «caelebs aut vidua columba» (colom no aparellat o vidu).

Linnaeus (1746) la descriu com a «*fringilla artubus nigris, remigibus utrinque albis: tribus primis immaculatis, reatricibus duabus oblique albis*» (pinsà de cos negre, rèmiges blanques per tots dos costats: les tres primeres sense taques, les dues rectrius blanques obliquament).

Fringilla coelebs balearica (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *balearica* (Jordans, 1923)

Pinsà comú, fifrit, frit-frit, pinsà, pinsà gavatx, pinsac, xau

Fringilla: vegeu *Fringilla coelebs coelebs*.

coelebs: vegeu *Fringilla coelebs coelebs*.

balearica: del ll. *baliaricus* 'balear, rel. a les illes Balears'.

Fringilla montifringilla (A) (Linnaeus, 1758)

Pinsà mec, boig, pinsà boig, pinsà de muntanya, pinsà gavatx, pinsà mè

Fringilla: vegeu *Fringilla coelebs coelebs*.

montifringilla: del ll. *mons* 'muntanya' i del ll. *fringilla* 'pinsà' [pinsà montà].

Serinus serinus (A) (Linnaeus, 1766)

Gafarró, canari bord, canari de muntanya, gabarró, guifarró, lugret, moixarnet, serí, verderol, verderolet, xurreví, xerroviu, xerruví

Serinus: del francès *serin*, per transformació del ll. *citrinus* 'citrí, del color de la llimona', si bé també podria ser der. del ll. *siren* 'sirena'.

Carduelis citrinella (A) (Pallas, 1764)

Llucareta, barduell, llucaret, verderol, verderol menut, verderolet, verdolet

Carduelis: del ll. *carduelis* 'cadenera'.

citrinella: de la veu italiana *citrinella* 'petit ocell de color groc' (dim. del ll. *citrinus* 'citrí, del color de la llimona').

Carduelis chloris chloris (A) (Linnaeus, 1758)

Verdum, carrancol, verdala, verderol, verderola, verdet

Carduelis: vegeu *Carduelis citrinella*.

chloris: del gr. *khlōrós* ‘de color verd, clar, verd groguenc’ i del gr. *khlōrís* ‘verdum’, ocell citat per Aristòtil.

Linnaeus (1746) la descriu com a «fringilla flavicanti-virens, remigibus primoribus antice luteis, reatricibus lateralibus quator basi luteis» (fringíl·lid groc verdós, amb les rèmites primeres de color groc viu per la part de davant, i amb les quatre rectrius laterals també grogues a la base).

Carduelis chloris aurantiiventris (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *aurantiiventris* (Cabanis, 1851)

Verdum, carrancol, verdala, verderol, verderola, verdet

Carduelis: vegeu *Carduelis citrinella*.

chloris: vegeu *Carduelis chloris chloris*.

aurantiiventris: del ll. *aurantius* ‘ataronjat’ i del ll. *venter* ‘ventre, llombrígol’ [amb el ventre de color taronja].

Carduelis carduelis parva (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *parva* (Tschusi, 1901)

Cadernera, cadernell, caderner, caderneta, cagarnera, cardeneta, cardenal, carderola, carderoleta, carderolina, cardina, carlina

Carduelis: vegeu *Carduelis citrinella*.

parva: del ll. *parva* ‘petita’.

Carduelis carduelis carduelis (A) (Linnaeus, 1758)

Cadernera, cadernell, caderner, caderneta, cagarnera, cardeneta, cardenal, carderola, carderoleta, carderolina, cardina, carlina

Carduelis: vegeu *Carduelis citrinella*.

Linnaeus (1746) la descriu com a «fringilla remigibus antrorsum luteis; extima immaculata, reatricibus duabus extimis medio reliquisque apice albis» (fringíl·lid amb les rèmites anteriors grogues: les dels extrems sense taques, les dues rectrius dels extrems blanques pel mig i la resta, blanques només a la punta).

Carduelis spinus (A) (Linnaeus, 1758)

Lluer, lugro, lugru, lleonet, llogaret, llua, llucaret, llueret, llure, verdolet capnegre

Carduelis: vegeu *Carduelis citrinella*.

spinus: del ll. *spinus* ‘aranyer, arç’ i relacionat amb el gr. *spídsō* ‘grinyol estrident que fan els ocells petits’. En les obres d’Aristòfanes, Dionisi, Hesiqui i altres autors clàssics apareix el terme gr. *spínos* per fer referència a un fringíl·lid no identificat (Jobling, 2010).

Linnaeus (1746) la descriu com a «fringilla remigibus medio luteis: primis quatuor immaculatis, reatricibus duabus extimis reliquisque apice albis» (fringíl·lid amb les rêmiges grogues a la part del mig: les quatre primeres sense taques, les dues rectrius blanques pels extrems i també la punta de la resta).

Carduelis cannabina cannabina (A) (Linnaeus, 1758)

Passerell comú, llinguer, llinqueret, marcenc, marçol, marçot, paixarell, passerell, passerell reial, passerell vermell, passerenc marcenc, passorell

Carduelis: vegeu *Carduelis citrinella*.

cannabina: del ll. *cannabinus* ‘de cànem’ [rel. al cànem] i aquest, de *cannabis* ‘cànem’.

Linnaeus (1746) la descriu com a «fringilla remigibus nigris: primoribus reatricibusque nigris utroque margine albis» (fringíl·lid amb les rêmiges negres: les davanteres i les rectrius negres amb els dos extrems blancs).

Carduelis cannabina mediterranea (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *mediterranea* (Tschusi, 1903)

Passerell comú, llinguer, llinqueret, marcenc, marçol, marçot, paixarell, passerell, passerell reial, passerell vermell, passerenc marcenc, passorell

Carduelis: vegeu *Carduelis citrinella*.

cannabina: vegeu *Carduelis cannabina cannabina*.

mediterranea: del ll. *mediterraneum mare* ‘mar Mediterrani’ [interior, continental, enmig de la terra, ja que pels antics romans era el centre geogràfic de la Terra].

Carduelis flavirostris ssp. (A) (Linnaeus, 1758)

Passerell becroc

Carduelis: vegeu *Carduelis citrinella*.

flavirostris: del ll. *flavus* ‘groc’ i del ll. *rostrum* ‘bec’ [becroc].

Linnaeus (1746) la descriu com a «fringilla fusca, rostro flavicante» (fringíl·lid fosc, bec groc).

Carduelis flammea cabaret (A) (Müller, 1776)

Passerell golanegre

Carduelis: vegeu *Carduelis citrinella*.

flammea: del ll. *flammeus* ‘fogós, rel. a la flama, ardent’.

cabaret: del francès *cabaret*, mot usat per anomenar un tipus de fringíl·lid (Jobling, 2010).

Loxia curvirostra curvirostra (A) (Linnaeus, 1758)

Trencapinyes comú, bec-creuat, bec de ganxo, bectort, esguerrapinyes, picapinyes, pinyerol, pinyerot, trencapinyes, trencapinyes belluguet, trencapinyons

Loxia: del gr. *loxós* ‘creuat, esbiaixat’.

curvirostra: del ll. *curvus* ‘corbat’ i del ll. *rostrum* ‘bec’ [de bec corbat].

Loxia curvirostra balearica (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *balearica* (Homeyer, 1862)

Trencapinyes comú, bec-creuat, bec de ganxo, bectort, esguerrapinyes, picapinyes, pinyerol, pinyerot, trencapinyes, trencapinyes belluguet, trencapinyons

Loxia: vegeu *Loxia curvirostra curvirostra*.

curvirostra: vegeu *Loxia curvirostra curvirostra*.

balearica: del ll. *baliaricus* ‘balear, rel. a les illes Balears’.

Bucanetes githagineus zedlitzi (A) (Lichtenstein, 1823) ssp. *zedlitzi* (Neumann, 1907)

Pinsà trompeter

Bucanetes: del gr. *bukanētēs* ‘trompeter’.

githagineus: de *githago* ‘niella’ (herba pròpia dels camps de cereal), der. del ll. *gith* ‘coriandre’ i del ll. *-ago* ‘que s’assembla’ [semblant al coriandre].

zedlitzi: en honor a Otto Eduard Graf von Zedlitz Trützschler (1873-1927), ornitòleg i escriptor alemany.

Carpodacus erythrinus ssp. (A) (Pallas, 1770)

Pinsà carminat

Carpodacus: del gr. *karpós* ‘fruit’ i del gr. *dákos* ‘mossegador’ [que mossega els fruits].

erythrinus: del gr. *erythrós* ‘vermell’.

Pyrrhula pyrrhula iberiae (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *iberiae* (Voous, 1952)

Pinsà borroner, borroner, broc, canonge, cardenal, donzell, donzella, jombi, pinsà gavatx, xiulador

Pyrrhula: del gr. *purrhoúlas*, ocell que s'alimenta de cucs citat per Aristòtil.
iberiae: del ll. *iberiae* 'ibèric, rel. a la península Ibèrica'.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*loxia artubus nigris, tectricibus caudæ: remigumque posticarum albis*» (trencapinyes de cos negre, amb les tectrius de la cua i de les rèmiges posteriors blanques).

Pyrrhula pyrrhula pyrrhula (A) (Linnaeus, 1758)

Pinsà borroner, borroner, broc, canonge, jombi, pinsà gavatx

Pyrrhula: vegeu *Pyrrhula pyrrhula iberiae*.

Coccothraustes coccothraustes coccothraustes (A) (Linnaeus, 1758)

Durbec, bec de ferro, bec de plata, becduro, becgròs, bovera, capsot, durabec, menjapinyols, picacloves, torbec, trencaolives, trencapinyes, trencapinyols, trencapinyons

Coccothraustes: del gr. *kókkos* 'llavor' i del gr. *thraúō* 'esmicolar, trencar' [esmicolador de llavors].

EMBERÍZIDS *Emberizidae****Calcarius lapponicus ssp.*** (A) (Linnaeus, 1758)

Repicatalons de Lapònia, sit de Lapònia

Calcarius: del ll. *calcar* 'esperó'.
lapponicus: rel. a Lapònia.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*recurvirostra pectore croceo*» (ocell de bec curvat amb el pit groc).

Plectrophenax nivalis ssp. (A) (Linnaeus, 1758)

Sit blanc, hortolà blanc

Plectrophenax: del gr. *plēktron* ‘esperó o qualsevol altre objecte que colpeja com una punta de llança, una picada d’abella, etc.’ i del gr. *phénax* ‘mentider, impostor, fals’.

nivalis: del ll. *nivalis* ‘de neu, nevós’ i aquest, del ll. *nix* ‘neu’ [nival, rel. a la neu].

Emberiza leucocephalos ssp. (A) (Gmelin, S. G., 1771)

Sit capblanc

Emberiza: de la veu de l’alemany antic *embritz* ‘sit’.

leucocephala: del gr. *leukós* ‘blanc’ i del gr. *kephalé* ‘cap’ [de cap blanc].

Emberiza citrinella citrinella (A) (Linnaeus, 1758)

Verderola, escuro, gratapalles, hortolà groc, picapalles, sit bord, sit groc, verdosa

Emberiza: vegeu *Emberiza leucocephalos ssp.*

citrinella: de la veu italiana *citrinella* ‘petit ocell de color groc’ (dim. del ll. *citrinus* ‘citrí, del color de la llimona’).

Linnaeus (1746) la descriu com a «*emberiza reatricibus nigricantibus: extimis duabus latere interiore macula alba acuta*» (sit amb les rectrius negrejants: les dues dels extrems amb una taca blanca intensa [o viva] per la part interior).

Emberiza cirrus (A) (Linnaeus, 1766)

Gratapalles, bardaula, forapalles, hortolà collnegre, hortolà de coll negre, picapalles, pila groga, primavera, princes, sistroc, sit, sit blau, sit bord, sit de coll negre, sit golanegre, sit groc, sitroc, sitroc de collaret, sóllera boscana, verdosa

Emberiza: vegeu *Emberiza leucocephalos ssp.*

cirrus: de la veu italiana *cirlo*, que fa referència a algun tipus de sit (de l’italià *zirlare* ‘trinar, piular’).

Emberiza cia cia (A) (Linnaeus, 1766)

Sit negre, civader, civadera, hortolà negre, pastoreta, piula, piula fumada, sit, sit blau, sit civader, sitroc llis, sit-sit, verderol pintat

Emberiza: vegeu *Emberiza leucocephalos ssp.*

cia: de la veu italiana *cia*, que fa referència al sit negre (de l’italià *zirlare* ‘trinar, piular’).

Emberiza hortulana (A) (Linnaeus, 1758)

Hortolà, groguet, grogueta, ordier, piula, piula hortelana, sit groc

Emberiza: vegeu *Emberiza leucocephalos* ssp.

hortulana: del ll. *hortus* ‘hort, jardí’ [hortolà, rel. al jardí].

Emberiza rustica rustica (A) (Pallas, 1776)

Repicalons rústic, sit rústic

Emberiza: vegeu *Emberiza leucocephalos* ssp.

rustica: del ll. *rusticus* ‘rural, rústic’ (der. del ll. *rus* ‘camp’).

Emberiza pusilla (A) (Pallas, 1776)

Repicalons petit, hortolà petit, sit petit

Emberiza: vegeu *Emberiza leucocephalos* ssp.

pusilla: del ll. *pusillus* ‘minúscul, diminut, petit’.

Emberiza schoeniclus schoeniclus (A) (Linnaeus, 1758)

Repicalons, hortolà de canyar sit de canyís, hortolà de canyet, pardal de cap negre, pàssera, picampall, picapall, piula, piula de canyers, rana, teuladí de canyar, zin, ziu

Emberiza: vegeu *Emberiza leucocephalos* ssp.

schoeniclus: del gr. *skhoiniklos*, petit ocell de ribera anomenat per Aristòtil que s’ha identificat amb diverses espècies segons els autors (Jobling, 2010).

Linnaeus (1746) la descriu com a «fringilla capite nigro, maxillis rufis, torque albo, corpore rufo-nigricante» (fringíl·lid de cap negre, amb el queix vermellós, el collar blanc, el cos roig negrejant).

Emberiza schoeniclus witherbyi (A) (Linnaeus, 1758) ssp. *witherbyi* (Jordans, 1923)

Repicalons, hortolà de canyar sit de canyís, hortolà de canyet, pardal de cap negre, pàssera, picampall, picapall, piula, piula de canyers, rana, teuladí de canyar, zin, ziu

Emberiza: vegeu *Emberiza leucocephalos* ssp.

schoeniclus: vegeu *Emberiza schoeniclus schoeniclus*.

witherbyi: en honor a Henry Forbes Witherby *Harry* (1873-1943), reconegut ornitòleg anglès.

Emberiza melanocephala (A) (Scopoli, 1769)

Sit capnegre, hortolà capnegre

Emberiza: vegeu *Emberiza leucocephalos ssp.*

melanocephala: del gr. *mélas* ‘negre’ i del gr. *kephalé* ‘cap’ [de cap negre].

Emberiza caesia (A) (Cretzschmar, 1828)

Hortolà cendrós

Emberiza: vegeu *Emberiza leucocephalos ssp.*

caesia: del ll. *caesius* ‘gris blavós, gris verd, verdós’ [especialment a la zona dels ulls].

Emberiza calandra calandra (A) (Linnaeus, 1758)

Cruixidell, cruixider, cruixinell, crusider, dordulla, durdella, ordier, pardal torrenc, picapalles, sóllera, súllera, xurla

Emberiza: vegeu *Emberiza leucocephalos ssp.*

calandra: del gr. *kalandros* ‘calàndria’, tipus d’alosa citada per Dionís.

Linnaeus (1746) la descriu com a «*emberiza grisea nigro-maculata*» (sit grisenc amb taques negres).

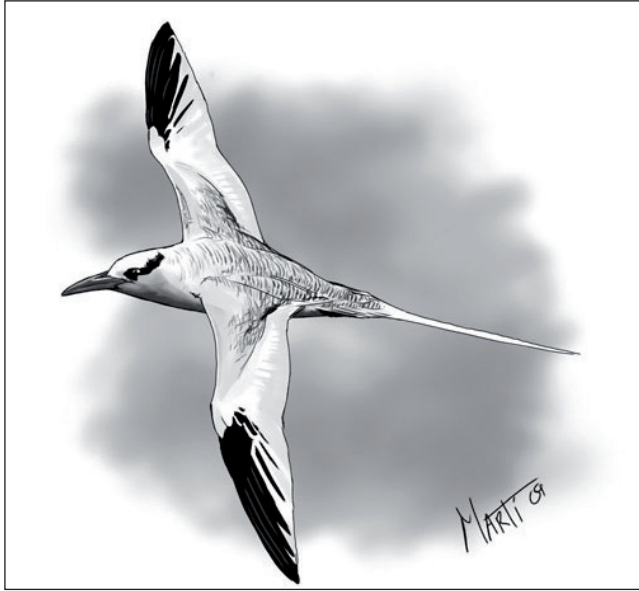

FIGURA 1. Xatrac embridat (*Onychoprion anaethetus ssp.*).

FIGURA 2. Raspletó o picardó (*Porzana parva*).

FIGURA 3. Corriol de Leschenault (*Charadrius leschenaultii columbinus*).

FIGURA 4. Perdiu de mar o araneta de mar (*Glareola pratincola pratincola*).

Bibliografia

- AYMERICH, J.; BAUCCELLS, J. [et al.]. *Els ocells d'Osona*. Barcelona: Lynx, 1991.
- ALCOVER, A. M.; MOLL, F. de B. *Diccionari català-valencià-balear: inventari lexicogràfic i etimològic de la llengua catalana en totes les seves formes literàries i dialectals*. Palma de Mallorca: Moll, 1993. 10 v.
- ÀLVAREZ, C. [et al.]. *Recull de noms populars* [en línia]. Comitè Avifaunístic Empordanès. <www.comiteempordanes.org>.
- ANDINO, H.; BADOSA, E.; CLARABUCH, O.; LLABERIA, C. (ed.). *Atles dels ocells nidificants del Maresme 1999-2002*. Barcelona: Fundació Territori i Paisatge: Caixa Laietana, 2005.
- BALADA, R. «Història natural de la comarca del Montsià. Els noms dels moixons». *Diari d'Amposta* (1982 i 1983).
- BARRERA, J. *Los aucells de Teià i Masnou*. Barcelona: Lynx, 2007. [1a ed., 1892]
- BAUCCELLS, J.; CAMPORDON, J.; ORDEIX, M. *La fauna vertebrada d'Osona*. Barcelona: Lynx, 1998.
- BIGAS, D. *Llista patró dels ocells del delta de l'Ebre: Categories A, B i C. Categories D i E. Edició 1.0*. Parc Natural del Delta de l'Ebre: Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural, 2012.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. *Avibase* [en línia]. <<http://avibase.bsc-eoc.org>>.
- BLÁNQUEZ FRAILE, A. *Diccionario latín-español, español-latín*. Barcelona: Ramón Sopena, 1985.
- BOADA, M.; LLIMONA, F.; MATEU, E. *Introducció a la fauna d'Andorra*. Perpinyà: Institut d'Estudis Andorrans. Centre de Perpinyà, 1979.
- BORRÀS, A.; JUNYENT, F. *Vertebrats de la Catalunya Central: de la conca alta del Segre i de les Valls —alta i mitjana— del Llobregat i del Cardener*. Manresa: Edicions Intercomarcals, 1993.
- BOU (BRITISH ORNITHOLOGISTS' UNION). *A list of British birds*. 2a ed. Londres: BOU, 1915.
- BRITISH ORNITHOLOGISTS' UNION RECORDS COMMITTEE (BOURC). *BOU Records Committee (BOURC) reports* [en línia]. <www.bou.org.uk/british-list/bourc-reports-and-papers>.
- BROS, V.; MIRALLES, J.; REAL, J. *La fauna del Vallès Occidental: Catàleg i estudi biològic de la fauna vertebrada*. Sabadell: El Pot, 1982.

- BRUGUERA I TALLEDA, J. *Diccionari etimològic*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1996.
- CALVET, J.; ESTRADA, J.; MAÑOSA, S.; MONCASI, F.; SOLANS, J. (ed.). *Els ocells de la Plana de Lleida*. Lleida: Pagès, 2004.
- CLAVELL I CORBERA, J. *Catàleg dels ocells dels Països Catalans*. Barcelona: Lynx, 2002.
- CLAVELL, J.; LÓPEZ, F.; CLARABUCH, O.; BURGAS, A.; CAMA, A.; FERRER, J.; GIL, M.; OLLÉ, A.; RODRÍGUEZ, M. *Llista patró dels ocells de Catalunya (edició 3.0)*. Institut Català d'Ornitologia. Comitè Avifaunístic de Catalunya, 2010.
- CLUSIUS, C. *Exoticorum libri decem: quibus animalium, plantarum, aromatum, aliorumque peregrin. fructuum historiae describuntur / item Pt. Bellonii Observationes, eodem C.C. interprete*. Leiden: Raphelengius, 1605.
- COMISSIÓ INTERNACIONAL DE NOMENCLATURA ZOOOLÒGICA (INTERNATIONAL COMMISSION ON ZOOLOGICAL NOMENCLATURE [ICZN]). *Codi internacional de nomenclatura zoològica*. International Code of Zoological Nomenclature, 1999. També disponible en línia a <www.iczn.org/code>.
- CONGOST, J.; MUNTANER, J. *Avifauna de Menorca*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1979. (Treballs del Museu de Zoologia; 1)
- CORDERO-TAPIA, P. *Las aves del Maresme*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1983.
- CROCHET, P. A.; BARTHEL, P. H.; BAUER, H. G.; BERG, A. B. van den; BEZZEL, E.; COLLINSON, J. M.; DIETZEN, C.; DUBOIS, P. J.; FROMHOLTZ, J.; HELBIG, A. J. (†); JIGUET, F.; JIRLE, E.; KNOX, A. G.; KRÜGER, T.; LE MARÉCHAL, P.; LOON, A. J. van; PÄCKERT, M.; PARKIN, D. T.; PONS, J. M.; RATY, L.; ROSELAAR, C. S.; SANGSTER, G.; STEINHEIMER, F. D.; SVENSSON, L.; TYRBERG, T.; VOTIER, S. C.; YÉSOU, P. *AERC TAC's taxonomic recommendations: 2012 report* [en línia], 2012. <<http://www.aerc.eu/DOCS/AERC%20TAC%202012%20recommendations.pdf>>.
- CROCHET, P. A.; JOYNT, G. *AERC (Association of European Records and Rarities Committees) list of Western Palearctic birds*. Desembre 2012.
- CUNCHILLOS, J. L.; ZAMORA, J. A. *Gramática fenicia elemental*. CSIC, 2000.
- DOMINGO DE PEDRO, M. *Els ocells del Pallars Sobirà*. Tremp: Garsineu, 1992.
- *Els ocells de la Conca de Barberà*. Valls: Cossetània.
- DRESSER, H. E. *A history of the birds of Europe: Including all the species inhabiting the Western Palearctic region*. Londres: publicació del propi autor, 1871-1881.
- DURANY, E.; ALZINA, P. *Biodiversitat urbana: Els altres veïns*. Obra Social de la Caixa Catalunya: Victòria Comunicació.
- EIGENHUIS, K. J.; SWAAB, J. «Etymology of specific epithet “melba”». *Dutch Birding*, vol. 14 (1992), p. 100.
- ESTRADA, J.; JUTGLAR, F.; LLOBET, T. *Ocells de Catalunya, País Valencià i Balears*. Bellaterra: Lynx, 2010.
- ESTRADA, J.; PEDROCCHI, V.; BROTONS, L.; HERRANDO, S. *The Catalan breeding bird atlas 1999-2002*. Barcelona: Institut Català d'Ornitologia: Lynx, 2004.
- FERRER, X. *Mòdul de vertebrats. Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya*. Generalitat de Catalunya: Universitat de Barcelona [en línia]. <<http://biodiver.bio.ub.es/biocat/homepage.html>>.
- FERRER, X.; MARTÍNEZ, A.; MUNTANER, J. [et al.]. *Història natural dels Països Catalans*. Vol. 12: *Ocells*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986.

- FONOLL, C. *Veus d'ocells*. Barcelona: Lynx, 2000.
- GARCIA-PETIT, J. *Fauna del Parc Natural del Cadí-Moixeró (vertebrats)*. Barcelona: Lynx, 1997.
- GAZA, T. *Aristotelis de Natura animalium*. Venècia: Aldus Manutius, 1513.
- GEOFFREY ARNOTT, W. *Birds in the Ancient World from A to Z*. Londres; Nova York: Routledge Taylor: Francis Group, 2007.
- GOMIS, C. *Zoologia popular catalana*. Barcelona: Tip. L'Avenç, 1910. (Biblioteca Folklorica del Centre Excursionista de Catalunya)
- GOSÁLBIZ I NOGUERA, J.; SERRA I RAVENTÓS, J.; VELASCO I BATLLE, E. (coord.). *Els sistemes naturals dels aiguamolls de l'Empordà*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Institució Catalana d'Història Natural, 1994.
- GOTCH, A. F. *Birds. Their latin names explained*. Dorset: Blandford Press, 1981.
- GRIMAL, P. *The dictionary of classical mythology*. Oxford; Nova York: Wiley-Blackwell, 1996.
- *Diccionari de mitologia grega i romana*. Barcelona: Edicions de 1984, 2008.
- GRUSON, E. S. *Words for birds: A lexicon of North American birds with biographical notes*. Nova York: Quadrangle Books, 1972.
- HERRANDO, S.; BROTONS, L.; ESTRADA, J.; GUALLAR, S.; ANTON, M. *Atlas dels ocells de Catalunya a l'hivern 2006-2009*. Bellaterra: Lynx, 2011.
- HIGGINS, P. J.; DAVIES, S. J. F. (ed). *Handbook of Australian, New Zealand and Antarctic birds*. Vol. 3: *Snipe to Pigeons*. Melbourne, Victoria: Oxford University Press, 1996.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana*. 2a ed. Barcelona: Edicions 62: Enciclopèdia Catalana, 2007.
- JOBLING, J. A. *Helm dictionary of scientific bird names*. Londres: Christopher Helm, 2011.
- JONSSON, L. *Ocells d'Europa*. Barcelona: Omega, 1994.
- KNOX, A. G.; COLLINSON, M.; HELBIG, A. J.; PARKIN, D. T.; SANGSTER, G. «Taxonomic recommendations for British birds». *Ibis*, núm. 144 (2002), p. 707-710.
- LEWIS, C. T.; SHORT, C. *A latin dictionary*. Oxford: Clarendon Press, 1879.
- LIDDELL, H. G.; SCOTT, R. *A Greek-English Lexicon*. Oxford: Clarendon Press, 1996.
- LINNAEUS, C. *Systema naturae per regna tria naturae*. 1a ed. Leiden, 1735.
- *Fauna Svecica, sistens Animalia Sveciæ Regni: Quadrupedia, Aves, Amphibia, Pisces, Insecta, Vermes, Distributa per classes & ordines, genera & species, cum differentiis specierum, synonymis autorum, nominibus incolarum, locis habitationum, descriptionibus insectorum*. Estocolm: Sumtu & Literis Laurentii Salvii, 1746.
- *Systema naturae per regna tria naturae, secundum classes, ordines, genera, species, cum characteribus, differentiis, synonymis, locis*. 22a ed. revisada. Estocolm: Holmiae, Impensis Direct Laurentii Salvii, 1766.
- LLULL, Ramon. *Llibre de les bèsties. Llibre del cel*. Ed. de Lluís-Anton Baulenas. Barcelona: La Magrana, 2002.
- LÓPEZ-ALBORS, O.; GIL, F.; VÁZQUEZ, J. M.; LA TORRE, R.; RAMÍREZ-ZARZOSA, G.; ORENES, M.; MORENO, F. «Revisión: nomenclatura e iconografía de las partes de la pluma y sus diferentes tipos». *Anales de Veterinaria de Murcia*, vol. 15 (1999), p. 3-16.
- MACLEOD, R. D. *Key to the names of British birds*. Londres: Pitman, 1954.
- MALUQUER, J. *Els ocells de les terres catalanes*. 1a ed. Barcelona: Barcino, 1956.
- *Els ocells de les terres catalanes*. 3a ed. Barcelona: Barcino, 1981.

- MARTÍNEZ VILALTA, A.; MOTIS, A. *Els ocells del Delta de l'Ebre*. Barcelona: Lynx, 1989.
- MASSIP, J. M. *Els ocells: Banyoles, fauna comarcal*. Banyoles: Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, 1980.
- MAYOL SERRA, J. *Els aucells de les Balears*. Mallorca: Moll, 1978.
- MESTRE, P. *Ocells del Penedès*. Vilafranca del Penedès: Museu de Vilafranca del Penedès, 1979.
- MOTJÉ I COSTA, L. *Els ocells de la comarca de la Selva*. Girona: Diputació de Girona, 1982.
- MUNTANER, J.; FERRER, X.; MARTÍNEZ, A. [et al.]. *Atlas dels ocells nidificants a Catalunya i Andorra*. Barcelona: Ketres, 1984.
- ORELLANA, M. A. *Catàlogo [sic] y descripció dels pardals de l'Albufera de València*. València: Marcos Antonio de Orellana, 1975.
- PABÓN DE URBINA, J. M. *Diccionari manual grec clàssic - català*. Barcelona: Vox, 2011.
- PARRAMON I BLASCO, J. *Diccionari de la mitologia grega i romana*. Barcelona: Edicions 62, 1997. (El Cangur. Diccionaris; 209)
- PETERSON, R. T.; MOUNTFORT, G.; HOLLUM, P. A. D. *Guia de camp dels ocells dels Països Catalans i d'Europa*. Versió en català de la quarta edició anglesa ampliada i revisada, de Francesc Giró, Rosa Llinàs i Jordi Sargatal. Barcelona: Omega, 1987.
- PRADILLA, M. À.; SOROLLA, N. *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2010)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana, 2010.
- RIBAS, J. *Els ocells del Vallès Oriental*. Barcelona: Lynx, 2000.
- RIBAS I PRAT, V. *Avifauna d'Eivissa*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1981.
- RIDE, W. D. L.; COGGER, H. G.; DUPUIS, C.; KRAUS, O.; MINELLI, A.; THOMPSON, F. C.; TUBBS, P. K. *International code of zoological nomenclature*. 4a ed. Londres: The International Trust for Zoological Nomenclature, 1999.
- SAGARRA, J. M. *Els ocells amics*. Barcelona: Juventut, 1947.
- SALLEN, A. «Els noms dels ocells de Catalunya». *Butlletí de Dialectologia Catalana*, vol. 10 (1922), p. 54-100.
- SALVADÓ I CABRÉ, H. «Recull de noms populars d'ocells al Penedès». *Miscel·lània Penedesenca*, vol. 5 (1982).
- SAUNDERS, H. *Catalogue of the Birds of the British Museum*. Vol. XXV. Londres: British Museum of Natural History, 1896.
- SMITH, W. (ed.). *Dictionary of Greek and Roman Biography and Mythology*. Vol. I, II i III. Boston: Little, Brown & Company, 1867.
- STRICKLAND, H. E.; PHILLIPS, J.; RICHARDSON, J.; OWEN, R.; JENYS, I.; BRODERIP, W. J.; HENSLOW, J. S.; SHUCKARD, W. E.; WATERHOUSE, G. R.; YARRELL, W.; DARWIN, C.; WESTWOOD, J. O. *Proposed report of the Committee on Zoological Nomenclature*. Londres: Richard & John E. Taylor, 1842. 16 p. [Document del comitè encarregat de determinar les bases unificades i permanents de la nomenclatura zoològica]
- SUNYER, D.; MOTJÉ, L. *Ocells de Girona i la seva rosalia*. Girona: Servei Municipal de Publicacions de l'Ajuntament de Girona, 1981.
- THOMPSON, D'Arcy W. *A glossary of Greek birds*. Oxford: Clarendon Press, 1895.
- VAYREDA, E. *Fauna ornitològica de la província de Gerona*. Girona: Palaciano Torres, 1888.
- VENY, J. *Petit atlas lingüístic del domini català*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2008.
- VERDAGUER, J. *Què diuen els ocells?* Barcelona: L'Avenç, 1907.
- WILLUGHBY, F. *Ornithologiae libri tres*. Londres: John Martyn, 1676.

Índex d'espècies

A

- Accipiter gentilis gentilis* 66
Accipiter nisus nisus 66
Acrocephalus agricola ssp. 130
Acrocephalus arundinaceus
    arundinaceus 130
Acrocephalus dumetorum 130
Acrocephalus melanopogon
    melanopogon 129
Acrocephalus paludicola 129
Acrocephalus palustris 130
Acrocephalus schoenobaenus 129
Acrocephalus scirpaceus scirpaceus 129
Actitis hypoleucos 86
Actitis macularius 86
Aegithalos caudatus irbii 141
Aegithalos caudatus taiti 141
Aegolius funereus funereus 105
Aegyptius monachus 64
Aix galericulata 44
Alauda arvensis arvensis 112
Alauda arvensis cantarella 113
Alca torda islandica 97
Alcedo atthis atthis 107
Alcedo atthis ispida 107
Alectoris rufa ssp. 51
Alle alle ssp. 98
Amandava amandava amandava 155
Ammomanes cinctura 111
Anas acuta acuta 46
Anas carolinensis 45
Anas clypeata 46
Anas crecca crecca 45
Anas discors 46
Anas penelope 44
Anas platyrhynchos platyrhynchos 45
Anas querquedula 46
Anas rubripes 46
Anas strepera strepera 45
Anser albifrons albifrons 43
Anser anser anser 43
Anser brachyrhynchos 42
Anser erythropus 43
Anser fabalis fabalis 42
Anser fabalis rossicus 42
Anthus campestris 115
Anthus cervinus 116
Anthus hodgsoni yunnanensis 115
Anthus petrosus ssp. 116
Anthus pratensis 115
Anthus richardi 114
Anthus spinoletta spinoletta 116

- Anthus trivialis trivialis* 115
Apus affinis ssp. 107
Apus apus apus 106
Apus melba 106
Apus pallidus brehmorum 106
Aquila adalberti 68
Aquila chrysaetos chrysaetos 67
Aquila chrysaetos homeyeri 68
Aquila clanga 67
Aquila fasciata fasciata 68
Aquila heliaca 68
Aquila pennata 67
Aquila pomarina pomarina 67
Ardea cinerea cinerea 60
Ardea purpurea purpurea 60
Ardeola ralloides 59
Arenaria interpres interpres 88
Asio flammeus flammeus 104
Asio otus otus 104
Athene noctua vidalii 103
Aythya affinis 47
Aythya collaris 47
Aythya ferina 47
Aythya fuligula 48
Aythya marila ssp. 48
Aythya nyroca 48
- B**
- Bombycilla garrulus ssp.* 119
Bonasa bonasia rupestris 50
Botaurus lentiginosus 58
Botaurus stellaris stellaris 58
Branta bernicla bernicla 43
Branta canadensis ssp. 43
Branta leucopsis 43
Bubo bubo bubo 103
Bubo bubo hispanus 103
Bubulcus ibis ibis 59
Bucanetes githagineus zedlitzi 159
Bucephala clangula clangula 49
- Burhinus oediconemus oediconemus* 76
Buteo buteo buteo 66
Buteo lagopus lagopus 67
Buteo rufinus ssp. 66
- C**
- Calandrella brachydactyla*
brachydactyla 111
Calandrella rufescens apetzii 112
Calcarius lapponicus ssp. 160
Calidris alba 81
Calidris alpina alpina 82
Calidris alpina schinzii 82
Calidris bairdii 80
Calidris canutus canutus 80
Calidris ferruginea 82
Calidris fuscicollis 81
Calidris himantopus 82
Calidris maritima 82
Calidris melanotos 82
Calidris minuta 81
Calidris minutilla 81
Calidris pusilla 81
Calidris temminckii 81
Calidris tenuirostris 80
Calonectris borealis 54
Calonectris diomedea 54
Caprimulgus europaeus europaeus 105
Caprimulgus europaeus meridionalis 105
Caprimulgus ruficollis ruficollis 106
Carduelis cannabina cannabina 158
Carduelis cannabina mediterranea 158
Carduelis carduelis carduelis 157
Carduelis carduelis parva 157
Carduelis chloris aurantiiventris 157
Carduelis chloris chloris 156
Carduelis citrinella 156
Carduelis flammea cabaret 159
Carduelis flavirostris ssp. 158
Carduelis spinus 157

- Carpodacus erythrinus ssp.* 159
Casmerodius albus albus 59
Cecropis daurica rufula 114
Cercotrichas galactotes 121
Certhia brachydactyla brachydactyla 146
Certhia familiaris macrodactyla 146
Cettia cetti cetti 128
Charadrius alexandrinus alexandrinus 78
Charadrius dubius curonicus 77
Charadrius hiaticula hiaticula 77
Charadrius leschenaultii columbinus 78
Charadrius morinellus 78
Chersophilus duponti duponti 111
Chlidonias hybrida hybrida 95
Chlidonias leucopterus 95
Chlidonias niger niger 95
Chroicocephalus genei 90
Chroicocephalus philadelphia 90
Chroicocephalus ridibundus 90
Ciconia ciconia ciconia 60
Ciconia nigra 60
Cinclus cinclus aquaticus 119
Cinclus cinclus cinclus 119
Circaetus gallicus 65
Circus aeruginosus aeruginosus 65
Circus cyaneus cyaneus 65
Circus macrourus 65
Circus pygargus 65
Cisticola juncidis cisticola 128
Clamator glandarius glandarius 101
Clangula hyemalis 48
Coccothraustes coccothraustes
coccothraustes 160
Coccyzus americanus 102
Columba livia livia 99
Columba oenas oenas 99
Columba palumbus palumbus 99
Coracias garrulus garrulus 108
Corvus corax corax 152
Corvus corax hispanus 152
Corvus corone cornix 152
Corvus corone corone 152
Corvus frugilegus frugilegus 152
Corvus monedula spermologus 151
Coturnix coturnix coturnix 52
Crex crex 73
Cuculus canorus bangsi 101
Cuculus canorus canorus 101
Cursorius cursor cursor 76
Cyanistes caeruleus balearicus 142
Cyanistes caeruleus caeruleus 142
Cyanistes caeruleus oligastrae 142
Cyanistes teneriffae ultramarinus 143
Cyanopica cooki 150
Cygnus columbianus bewickii 42
Cygnus cygnus 42
Cygnus olor 41
- D**
- Delichon urbicum urbicum* 114
Dendrocopos major hispanus 110
Dendrocopos major pinetorum 110
Dendrocopos medius medius 110
Dendrocopos minor buturlini 110
Dryocopus martius martius 110
- E**
- Egretta garzetta garzetta* 59
Egretta gularis gularis 59
Elanus caeruleus caeruleus 63
Emberiza caesia 163
Emberiza calandra calandra 163
Emberiza cia cia 161
Emberiza cirrus 161
Emberiza citrinella citrinella 161
Emberiza hortulana 162
Emberiza leucocephalos ssp. 161
Emberiza melanocephala 163
Emberiza pusilla 162
Emberiza rustica rustica 162

Emberiza schoenicus schoenicus 162
Emberiza schoenicus witherbyi 162
Erithacus rubecula rubecula 121
Estrilda astrild ssp. 155

F

Falco biarmicus erlangeri 71
Falco cherrug ssp. 72
Falco columbarius aesalon 70
Falco eleonora 71
Falco naumanni 70
Falco peregrinus brookei 72
Falco peregrinus calidus 72
Falco peregrinus peregrinus 72
Falco subbuteo subbuteo 71
Falco tinnunculus tinnunculus 70
Falco vespertinus 70
Ficedula albicollis 140
Ficedula hypoleuca hypoleuca 140
Ficedula hypoleuca iberiae 140
Ficedula parva 140
Francolinus francolinus francolinus 52
Fratercula arctica ssp. 98
Fringilla coelebs balearica 156
Fringilla coelebs coelebs 155
Fringilla montifringilla 156
Fulica atra atra 74
Fulica cristata 74

G

Galerida cristata pallida 112
Galerida theklae theklae 112
Gallinago gallinago gallinago 84
Gallinago media 84
Gallinula chloropus chloropus 74
Garrulus glandarius fasciatus 150
Garrulus glandarius glandarius 150
Gavia arctica arctica 53
Gavia immer 53
Gavia stellata 53

Gelochelidon nilotica nilotica 95
Glareola nordmanni 77
Glareola pratincola pratincola 77
Grus grus grus 75
Gypaetus barbatus aureus 63
Gyps fulvus fulvus 64
Gyps rueppellii 64

H

Haematopus ostralegus ostralegus 75
Haliaeetus albicilla 63
Himantopus himantopus himantopus 76
Hippolais icterina 131
Hippolais opaca 130
Hippolais polyglotta 131
Hirundo rustica rustica 113
Hydrobates pelagicus 55
Hydrocoloeus minutus 91
Hydroprogne caspia 95

I

Ixobrychus minutus minutus 58

J

Jynx torquilla torquilla 109

L

Lagopus muta pyrenaica 51
Lanius collurio collurio 147
Lanius excubitor excubitor 148
Lanius isabellinus phoenicuroides 147
Lanius meridionalis meridionalis 148
Lanius minor 148
Lanius nubicus 149
Lanius senator badius 149
Lanius senator niloticus 149
Lanius senator rutilans 149
Lanius senator senator 149
Larus argentatus ssp. 93
Larus atricilla ssp. 91

- Larus audouinii* 91
Larus cachinnans 93
Larus canus canus 92
Larus delawarensis 92
Larus fuscus fuscus 92
Larus fuscus graellsii 92
Larus fuscus intermedius 92
Larus glaucooides glaucooides 94
Larus hyperboreus hyperboreus 93
Larus marinus 94
Larus melanocephalus 91
Larus michahellis lusitanius 93
Larus michahellis michahellis 93
Larus pipixcan 91
Leiothrix lutea ssp. 141
Limicola falcinellus falcinellus 83
Limnodromus scolopaceus 84
Limosa lapponica lapponica 85
Limosa limosa limosa 84
Locustella luscinioides luscinioides 129
Locustella naevia naevia 128
Lophophanes cristatus mitratus 144
Loxia curvirostra balearica 159
Loxia curvirostra curvirostra 159
Lullula arborea arborea 112
Luscinia cyane ssp. 122
Luscinia megarhynchos megarhynchos 121
Luscinia svecica cyanecula 121
Lymnocyptes minimus 83
- M**
- Marmaronetta angustirostris* 47
Melanitta fusca fusca 49
Melanitta nigra nigra 48
Melanocorypha calandra calandra 111
Mergus albellus 49
Mergus merganser merganser 50
Mergus serrator 49
Merops apiaster 108
- Merops persicus persicus* 108
Milvus migrans migrans 63
Milvus milvus milvus 63
Monticola saxatilis 125
Monticola solitarius solitarius 126
Montifringilla nivalis nivalis 154
Morus bassanus 56
Morus capensis 56
Motacilla alba alba 118
Motacilla alba yarrellii 118
Motacilla cinerea cinerea 118
Motacilla citreola citreola 118
Motacilla flava cinereocapilla 117
Motacilla flava feldegg 117
Motacilla flava flava 116
Motacilla flava flavissima 116
Motacilla flava iberiae 117
Motacilla flava thunbergi 117
Muscicapa striata balearica 139
Muscicapa striata neumanni 139
Muscicapa striata striata 139
Myiopsitta monachus monachus 101
- N**
- Neophron percnopterus percnopterus* 64
Netta rufina 47
Nucifraga caryocatactes ssp. 150
Numenius arquata arquata 85
Numenius phaeopus phaeopus 85
Numenius tenuirostris 85
Nycticorax nycticorax nycticorax 58
- O**
- Oceanodroma castro* 56
Oceanodroma leucorhoa leucorhoa 55
Oceanodroma monorhis 56
Oenanthe deserti ssp. 125
Oenanthe hispanica hispanica 125
Oenanthe hispanica melanoleuca 125
Oenanthe leucura leucura 125

- Oenanthe oenanthe leucorhoa* 124
Oenanthe oenanthe libanotica 124
Oenanthe oenanthe oenanthe 124
Onychoprion anaethetus ssp. 94
Onychoprion fuscatus ssp. 94
Oriolus oriolus oriolus 147
Otis tarda tarda 75
Otus scops mallorcae 103
Otus scops scops 102
Oxyura jamaicensis jamaicensis 50
Oxyura leucocephala 50
- P**
- Pandion haliaetus haliaetus* 69
Panurus biarmicus biarmicus 141
Parus major major 143
Parus major mallorcae 143
Passer domesticus balearoibericus 153
Passer hispaniolensis hispaniolensis 154
Passer montanus montanus 154
Pastor roseus 153
Pelecanus onocrotalus 58
Perdix perdix hispaniensis 52
Periparus ater abietum 144
Pernis apivorus 62
Petronia petronia petronia 154
Phalacrocorax aristotelis desmarestii 57
Phalacrocorax carbo carbo 57
Phalacrocorax carbo sinensis 57
Phalacrocorax pygmaeus 57
Phalaropus fulicarius 88
Phalaropus lobatus 88
Phalaropus tricolor 88
Phasianus colchicus ssp. 53
Philomachus pugnax 83
Phoenicopterus minor 61
Phoenicopterus roseus 61
Phoenicurus moussieri 123
Phoenicurus ochruros gibraltariensis 122
Phoenicurus phoenicurus phoenicurus 122
- Phylloscopus bonelli* 136
Phylloscopus collybita abietinus 137
Phylloscopus collybita collybita 137
Phylloscopus collybita tristis 137
Phylloscopus fuscatus ssp. 136
Phylloscopus ibericus 137
Phylloscopus inornatus 136
Phylloscopus orientalis 136
Phylloscopus proregulus 136
Phylloscopus schwarzi 136
Phylloscopus sibilatrix 137
Phylloscopus trochiloides ssp. 135
Phylloscopus trochilus acredula 138
Phylloscopus trochilus trochilus 138
Pica pica melanotos 150
Picus viridis sharpei 109
Platalea leucorodia leucorodia 61
Plectrophenax nivalis ssp. 160
Plegadis falcinellus falcinellus 60
Pluvialis apricaria 79
Pluvialis dominica 78
Pluvialis fulva 79
Pluvialis squatarola 79
Podiceps auritus 62
Podiceps cristatus cristatus 62
Podiceps grisegena grisegena 62
Podiceps nigricollis nigricollis 62
Poecile palustris palustris 144
Porphyrio alleni 74
Porphyrio porphyrio porphyrio 74
Porzana carolina 73
Porzana parva 73
Porzana porzana 73
Porzana pusilla intermedia 73
Prunella collaris collaris 121
Prunella modularis mabbotti 120
Prunella modularis modularis 120
Psittacula krameri ssp. 100
Pterocles alchata alchata 98
Pterocles orientalis orientalis 98

- Ptyonoprogne rupestris* 113
Puffinus gravis 54
Puffinus griseus 54
Puffinus mauretanicus 55
Puffinus puffinus 55
Puffinus yelkouan 55
Pyrhacorax graculus graculus 151
Pyrhacorax pyrrhacorax erythroramphos 151
Pyrhula pyrrhula iberiae 160
Pyrhula pyrrhula pyrrhula 160
- R**
- Rallus aquaticus aquaticus* 72
Recurvirostra avosetta 76
Regulus ignicapilla ignicapilla 138
Regulus regulus regulus 138
Remiz pendulinus pendulinus 146
Riparia riparia riparia 113
Rissa tridactyla tridactyla 90
- S**
- Saxicola maurus variegatus* 124
Saxicola rubetra 123
Saxicola rubicola hibernans 123
Saxicola rubicola rubicola 123
Scolopax rusticola 84
Serinus serinus 156
Sitta europaea caesia 145
Sitta europaea hispaniensis 145
Somateria mollissima mollissima 48
Stercorarius longicaudus longicaudus 89
Stercorarius parasiticus 89
Stercorarius pomarinus 89
Stercorarius skua skua 89
Sterna bengalensis torresii 96
Sterna dougallii ssp. 96
Sterna elegans 96
Sterna hirundo hirundo 97
Sterna maxima albidodorsalis 96
Sterna maxima maxima 96
Sterna paradisaea 97
Sterna sandvicensis sandvicensis 95
Sternula albifrons albifrons 94
Streptopelia decaocto decaocto 100
Streptopelia orientalis ssp. 100
Streptopelia roseogrisea risoria 99
Streptopelia senegalensis 100
Streptopelia turtur turtur 100
Strix aluco sylvatica 104
Sturnus unicolor 153
Sturnus vulgaris vulgaris 153
Sula sula 56
Sylvia atricapilla atricapilla 131
Sylvia atricapilla heineken 131
Sylvia borin borin 132
Sylvia cantillans albistriata 134
Sylvia cantillans cantillans 134
Sylvia cantillans moltonii 134
Sylvia communis communis 132
Sylvia conspicillata conspicillata 133
Sylvia curruca curruca 132
Sylvia hortensis 132
Sylvia melanocephala melanocephala 135
Sylvia nisoria nisoria 135
Sylvia ruppeli 135
Sylvia sarda 134
Sylvia undata dartfordiensis 134
Sylvia undata toni 133
Sylvia undata undata 133
Syrhaptus paradoxus 98
- T**
- Tachybaptus ruficollis ruficollis* 61
Tadorna ferruginea 44
Tadorna tadorna 44
Tarsiger cyanurus 122
Tetrao urogallus aquitanicus 51
Tetrax tetrax 75
Tichodroma muraria muraria 146

- Tringa erythropus* 86
Tringa flavipes 87
Tringa glareola 87
Tringa melanoleuca 87
Tringa nebularia 87
Tringa ochropus 86
Tringa stagnatilis 87
Tringa totanus totanus 88
Troglodytes troglodytes troglodytes 120
Tryngites subruficollis 83
Turdus atrogularis 127
Turdus iliacus iliacus 128
Turdus merula merula 126
Turdus naumanni naumanni 127
Turdus philomelos clarkei 127
Turdus philomelos philomelos 127
Turdus pilaris 127
Turdus torquatus alpestris 126
Turdus torquatus torquatus 126
Turdus viscivorus viscivorus 128
Tyto alba alba 102
Tyto alba guttata 102
- U**
Upupa epops epops 108
Uria aalge albionis 97
- V**
Vanellus gregarius 79
Vanellus vanellus 79
Vireo olivaceus olivaceus 155
- X**
Xema sabini 90
Xenus cinereus 86

Índex general

TAULA	9
PRÒLEG	11
AGRAÏMENTS	15
INTRODUCCIÓ	17
LA NOMENCLATURA DELS OCELLS: ENTRE LES LLENGÜES CLÀSSIQUES I LES LLENGÜES MODERNES	19
Carl Linnaeus i la taxonomia moderna	19
La nomenclatura binomial de les aus	22
Els termes llatins en les descripcions taxonòmiques de Linnaeus	28
La nomenclatura popular dels ocells al domini lingüístic català-valencià-balear	31
CARACTERÍSTIQUES DEL <i>DICCIONARI</i>	35
DICCIONARI ETIMOLÒGIC DELS NOMS CIENTÍFICS DELS OCELLS DELS PAÏSOS CATALANS	39
ANÀTIDS <i>Anatidae</i> (cignes, ànecs i oques)	41
TETRAÒNIDS <i>Tetraonidae</i> (gallinàcies de muntanya)	50
FASIÀNIDS <i>Phasianidae</i> (perdius i faisans)	51
GÀVIDS <i>Gaviidae</i> (calàbries)	53
PROCELLÀRIDS <i>Procellariidae</i> (baldrigues)	54
HIDROBÀTIDS <i>Hydrobatidae</i> (ocells de tempesta i petrells)	55
SÚLIDS <i>Sulidae</i> (mascarells)	56

FALACROCORÀCIDS <i>Phalacrocoracidae</i> (corbs marins)	57
PELECÀNIDS <i>Pelecanidae</i> (pelicans)	58
ARDEIDS <i>Ardeidae</i> (agrons, martinets i bitons)	58
CICÒNIDS <i>Ciconiidae</i> (cigonyes)	60
TRESQUIORNÍTIDS <i>Threskiornithidae</i> (capons i becplaners)	60
FENICOPTÈRIDS <i>Phoenicopteridae</i> (flamencs)	61
PODICIPÈDIDS <i>Podicipedidae</i> (cabussos i cabussets)	61
ACCIPÍTRIDS <i>Accipitridae</i> (voltors, milans, esparvers, aligots i àligues)	62
PANDIÒNIDS <i>Pandionidae</i> (àguiles pescadores)	69
FALCÒNIDS <i>Falconidae</i> (falcons)	70
RÀLIDS <i>Rallidae</i> (rasclons i polles)	72
GRÚIDS <i>Gruidae</i> (grues)	75
OTÍDIDS <i>Otididae</i> (piocs)	75
HEMATOPÒDIDS <i>Haematopodidae</i> (garses de mar)	75
RECURVIRÒSTRIDS <i>Recurvirostridae</i> (becs d'alena i camallargues)	76
BURÍNIDS <i>Burhinidae</i> (torlits)	76
GLAREÒLIDS <i>Glareolidae</i> (perdius de mar i corredors)	76
CARÀDRIDS <i>Charadriidae</i> (fredelugues, daurades i corriols)	77
ESCOLOPÀCIDS <i>Scolopacidae</i> (becades, territs i afins)	80
ESTERCORÀRIDS <i>Stercorariidae</i> (paràsits)	89
LÀRIDS <i>Laridae</i> (gavines i gavians)	90
ESTÈRNIDS <i>Sternidae</i> (xatrac)	94
ÀLCIDS <i>Alcidae</i> (àlcids)	97
PTEROCLÍDIDS <i>Pteroclididae</i> (gangues)	98
COLÚMBIDS <i>Columbidae</i> (coloms i tórtores)	99
PSITÀCIDS <i>Psittacidae</i> (cotorres)	100
CUCÚLIDS <i>Cuculidae</i> (cucuts)	101
TITÒNIDS <i>Tytonidae</i> (òlibes)	102
ESTRÍGIDS <i>Strigidae</i> (mussols)	102
CAPRIMÚLGIDS <i>Caprimulgidae</i> (enganyapastors)	105
APÒDIDS <i>Apodidae</i> (falciois)	106
ALCEDÍNIDS <i>Alcedinidae</i> (blauets)	107
MERÒPIDS <i>Meropidae</i> (abellerols)	108
CORÀCIDS <i>Coraciidae</i> (gaigs blaus)	108
UPÚPIDS <i>Upupidae</i> (puputs)	108
PÍCIDS <i>Picidae</i> (picots)	109
ALÀUDIDS <i>Alaudidae</i> (aloses)	111
HIRUNDÍNIDS <i>Hirundinidae</i> (orenetes)	113
MOTACÍLIDS <i>Motacillidae</i> (cueretes i piules)	114
BOMBICÍLIDS <i>Bombycillidae</i> (ocells sedosos)	119

CÍNCLIDS <i>Cinclidae</i> (merles d'aigua)	119
TROGLODÍTIDS <i>Troglodytidae</i> (cargolets)	120
PRUNÈLIDS <i>Prunellidae</i> (pardals de bardissa i cercavores)	120
TÚRDIDS <i>Turdidae</i> (tords)	121
SÍLVIDS <i>Sylviidae</i> (rossinyols, tallarols, tallaretes, bosquetes, etc.)	128
MUSCICÀPIDS <i>Muscicapidae</i> (papamosques)	139
TIMÀLIDS <i>Timaliidae</i> (mallerenga de bigotis i rossinyol del Japó)	141
EGITÀLIDS <i>Aegithalidae</i> (mallerengues cuallargues)	141
PÀRIDS <i>Paridae</i> (mallerengues)	142
SÍTIDS <i>Sittidae</i> (pica-soques)	145
TICODROMÀTIDS <i>Tichodromadidae</i> (pela-roques)	146
CÈRTIDS <i>Certhiidae</i> (raspinells)	146
REMÍZIDS <i>Remizidae</i> (teixidors)	146
ORIÒLIDS <i>Oriolidae</i> (oriols)	147
LÀNIDS <i>Laniidae</i> (capsigranys)	147
CÒRVIDS <i>Corvidae</i> (corbs, cornelles, graules i gralles)	150
ESTÚRNIDS <i>Sturnidae</i> (estornells)	153
PASSÈRIDS <i>Passeridae</i> (pardals)	153
ESTRÍLDIDS <i>Estrildidae</i> (becs de corall)	155
VIREÒNIDS <i>Vireonidae</i> (viris)	155
FRINGÍLLIDS <i>Fringillidae</i> (pinsans, cadernereres, gafarrons, verdums, etc.)	155
EMBERÍZIDS <i>Emberizidae</i> (sits)	160
BIBLIOGRAFIA	167
ÍNDIX D'ESPÈCIES	171
ÍNDIX GENERAL	179

ARXIUS DE LES SECCIONS DE CIÈNCIES

Títols publicats*

- 1/1 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 1, núm. 1 (1 novembre 1911)
- 1/2 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 1, núm. 2 (1 juliol 1912)
- 1/3 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 1, núm. 3 (31 desembre 1912)
- 2/1 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 2, núm. 1 (1913)
- 2/2 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 2, núm. 2 (1914)
- 2/3 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 2, núm. 3 (1914)
- 3/1 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 3, núm. 1 (1915)
- 3/2 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 3, núm. 2 (1915)
- 3/3 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 3, núm. 3 (1915)
- 4/1 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 4, núm. 1 (1916)
- 4/2 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 4, núm. 2 (1916)
- 4/3 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 4, núm. 3 (1916)
- 4/4 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 4, núm. 4 (1916)
- 4/5 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 4, núm. 5 (1916)
- 4/6 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 4, núm. 6 (1916)
- 4/7 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 4, núm. 7 (1916)
- 4/8 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 4, núm. 8 (1916)
- 4/9 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 4, núm. 9 (1916)
- 5/1 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 5, núm. 1 (1917)
- 5/2 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 5, núm. 2 (1917)
- 5/3 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 5, núm. 3 (1917)
- 5/4 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 5, núm. 4 (1917)
- 5/5 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 5, núm. 5 (1917)
- 5/6 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 5, núm. 6 (1917)
- 6/1 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 6, núm. 1 (1918)
- 6/2-5 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 6, núm. 2-5 (1918)
- 6/6-9 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 6, núm. 6-9 (1918)
  - 7 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 7 (1919)
  - 8 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 8 (1920)
  - 9 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 9 (1921)
  - 10 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 10 (1922)
  - 11 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 11 (1923)
  - 12 *Arxius de l'Institut de Ciències*, any 12 (1924)
- 13 Frederic DURAN, *Histopatologia d'una nova capa d'epiteli semiescamós pla que cobreix les mucoses digestives* (1947)
- 14 Eduard FONTSERÈ, *Assaig d'un vocabulari meteorològic català* (1948)

* Els volums 1 al 12 es corresponen amb els volums (anys) de la revista *Arxius de l'Institut de Ciències*, que es deixà d'editar l'any 1924. Així mateix, els volums 28, 29, 32, 34, 36, 38 al 42, 44, 46, 47, 50, 52 i 55 es corresponen amb els números 18 al 33 de la revista *Treballs de la Societat Catalana de Biologia*, que es continua editant com a publicació periòdica independent. D'altra banda, fins al volum 99, aquesta col·lecció es denominà «Arxius de la Secció de Ciències», ja que les dues seccions de ciències actuals (la Secció de Ciències Biològiques i la Secció de Ciències i Tecnologia) eren una sola, la Secció de Ciències.

- 15 Pius FONT I QUER, *Morfologia, nomenclatura i geografia de l'«Arenaria aggregata» (L.) Lois* (1948)
- 16 Enric GUITER, *Estudis sobre la hidròlisi en química mineral* (1949)
- 17 Ferran SUNYER I BALAGUER, *Una nova generalització de les funcions gairebé-periòdiques* (1949)
- 18 Pius FONT I QUER (dir.), *Flora catalana. Descripció de les plantes que es fan a les terres catalanes i països limítrofs*, vol. 1, 'Scabiosa' L. (1950)
- 19 Leandre CERVERA, *L'acció de les radiacions sobre les cèl·lules vives* (1950)
- 20 Leandre CERVERA (cur.), *Homenatge a Ramon Turró. Recull d'estudis sobre la seva vida i la seva obra* (1950)
- 21 Eduard FONTSERÈ, *La tramuntana empordanesa i el mestral del golf de Sant Jordi* (1950)
- 22 Josep-Ramon GUIX, *Potencialització dels antibiòtics per mitjà dels raigs X* (1953)
- 23 Francesc MASCLANS, *Els noms vulgars de les plantes a les terres catalanes* (1954)
- 24 Josep LAPORTE, *Noves idees sobre farmacologia de la coagulació* (1954)
- 25 P[are] SALVADOR DE LES BORGES, *Arnau de Vilanova moralista* (1957)
- 26 Oriol de Bolòs, *El paisatge vegetal de dues comarques naturals: la Selva i la Plana de Vic* (1959)
- 27 Delfí ABELLA, *L'orientació antropològica existencial de la psiquiatria* (1962)
- 28 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1963), vol. 18
- 29 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1964), vol. 19
- 30 Francesc MASCLANS, *Flora del Segrià i l'Urgell, a la plana occidental catalana* (1966)
- 31 Maria-Antònia MASSANELL, *Algues aquàtiques del Parc d'Aigües Tortes* (1966)
- 32 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1966), vol. 20
- 33 Ferran SUNYER I BALAGUER, *Sobre un espai de funcions enteres d'ordre infinit* (1967)
- 34 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1967), vol. 21
- 35 Fernando GONZÁLEZ-NÚÑEZ, *La hidronefrosi. La seva correcció quirúrgica* (1967)
- 36 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1967), vol. 22
- 37 Josep VIGO, *La vegetació del massís de Penyagolosa* (1968)
- 38 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1968), vol. 23
- 39 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1968), vol. 24
- 40 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1968), vol. 25
- 41 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1969), vol. 26
- 42 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1969), vol. 27
- 43 August COROMINAS, *Contribució a l'estudi bioquímic dels lípids: lipidúries* (1970)
- 44 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1970), vol. 28
- 45 Enric CASASSAS, *Estudi sobre la reactivitat envers els ions metàl·lics d'alguns reactius quelatants amb grups-SH i sobre la formació de complexos per alguns mercaptoàcids alifàtics* (1971)
- 46 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1971), vol. 29
- 47 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1971), vol. 30
- 48 Joan ALSINA, *La mercaptohidroquinona com a reactiu en l'anàlisi inorgànica* (1972)
- 49 Salvador MIRACLE, *Una formulació variacional de la mecànica estadística dels sistemes infinits i la regla de les fases de Gibbs* (1972)
- 50 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1972), vol. 31
- 51 Robert BARGALLÓ, *Morfologia ultraestructural de l'espermioquèsi de «Sagitta setosa»* (1972)

- 52 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1973), vol. 32
- 53 Joan RIERA, *Idealisme i positivisme en la medicina catalana del segle XIX* (1973)
- 54 Francesc MASCLANS, *Els noms catalans dels bolets. (Ordre dels agaricals)* (1975)
- 55 *Treballs de la Societat Catalana de Biologia* (1976), vol. 33
- 56 Josep M. NÚÑEZ i Josep PÉREZ, *Distribució del balanç de la radiació a Catalunya* (1977)
- 57 Salvador ALEGRET, *Diccionari de l'utilitatge químic* (1977)
- 58 Lluís MARQUET, *Vocabulari de luminotècnia* (1979)
- 59 M. Àngels CARDONA, *Funcionalisme i ecologia d'algunes comunitats vegetals barcelonines* (1980)
- 60 Ramon FOLCH I GUILLÈN, *La flora de les comarques litorals compreses entre la riera d'Alforja i el riu Ebre* (1980)
- 61 *Centenari de la naixença d'Albert Einstein* (1981)
- 62 Daniel de MAS, *La geomorfologia del Vallès Oriental* (1981)
- 63 Josep M. DRUDIS, *Síntesi de compostos policíclics pentagonals* (1982)
- 64 Joan J. GUIMERÀ, *Estudi estructural de les zones de fractura de Garraf i de Vallcarca (massís de Garraf)* (1982)
- 65 Jaume AGUSTÍ, *Ciència i tècnica a Catalunya en el segle XVIII. La introducció de la màquina de vapor* (1983)
- 66 Enric RAS, *Directrius per a un enllaç Mallorca-Eivissa de transmissió d'energia mitjançant corrent continu* (1982)
- 67 Joan J. GUINOVAR, Àngels MOR i Emili ITARTE, *Estudi de les proteïno-quinases independents d'AMP cíclic de fetge de rata* (1983)
- 68 Ramon M. MASALLES, *Flora i vegetació de la Conca de Barberà* (1983)
- 69 Ramon LAPIEDRA, *Les equacions de la mecànica relativista predictiva. Una família de solucions* (1983)
- 70 Antoni MÉNDEZ, *Cotes sobre l'aparent violació de la simetria d'inversió temporal a les interaccions febles* (1984)
- 71 M. Àngels MARQUÈS, *Les formacions quaternàries del delta del Llobregat* (1984)
- 72 Joan Manuel VILAPLANA, *Estudi del glacialisme de les valls de la Valira d'Ordino i d'Arinsal (Andorra)* (1984)
- 73 Joandomènec ROS, Ignasi OLIVELLA i Josep M. GILI, *Els sistemes naturals de les illes Medes* (1984)
- 74 Esmaragda CAUS, *Biostratigrafia i micropaleontologia de l'Eocè mitjà i superior del Pre-pirineu català* (1984)
- 75 Manuel CASTELLET (cur.), *El desenvolupament de les matemàtiques al segle XIX* (1984)
- 76 David JOU, *Equacions de Gibbs generalitzades i extensió de la termodinàmica dels processos irreversibles* (1984)
- 77 Joaquim CASAL, *Contribució a l'estudi de la fluïdització homogènia* (1984)
- 78 Rosa M. CROS, *Flora briològica del Montnegre* (1985)
- 79 Josep A. PLANA, *Estudi climàtic i balanç hídric de la conca de la Noguera Ribagorçana* (1985)
- 80 Néstor L. HLADUN, *Aportació a la flora, morfologia i vegetació dels líquens de la part alta del Montseny* (1985)
- 81 Oriol RIBA i Salvador REGUANT, *Una taula dels temps geològics* (1986)
- 82 Adriana GARAU, *Deambulació al camp obert i postulat dels fàrmacs d'Eysenck* (1986)

- 83 Joan M. MATA, *Estructura fina del camp de vent superficial i difusió de contaminants en certes situacions de mesoscala* (1986)
- 84 Mikel ZABALA, *Fauna dels briozous dels Països Catalans* (1986)
- 85 Joan de SOLÀ-MORALES, *Equacions de Navier-Stokes en un canal amb obstacle* (1986)
- 86 Josep MIRET, *Contribució a l'estudi de la imatge psicològica de la pell* (1986)
- 87 Daniel de MAS, *El relleu del Vallès Occidental. (L'evolució geomorfològica quaternària del Vallès Occidental)* (1989)
- 88 Xavier FONT, *Estructura, tipologia i ecologia de les pastures montanes de la Cerdanya* (1989)
- 89 Josep M. TURA, Joan RODÉS i Adolf TRAVERIA, *Estudi per tècniques físiques d'anàlisi (SEM, EDX, SIMS, LAMMA, XRD i XRF) de microcristalls exògens i endògens i de traces metàl·liques en patologia humana* (1989)
- 90 Àngel M. ROMO, *Flora i vegetació del Montsec. (Pre-pirineus catalans)* (1989)
- 91 M. Victòria VIVES, *Contribució al coneixement de la fauna herpetològica de Catalunya* (1990)
- 92 Albert PERMANYER, *Sedimentologia i diagènesi dels esculls miocènics de la conca del Penedès* (1990)
- 93 Josep M. MATA, *Els minerals de Catalunya* (1990)
- 94 Carme JUNQUÉ, *Desorganització diferencial del català i el castellà en afàsics bilíngües* (1990)
- 95 Jordi CASAL, *Contribució a l'estudi de la leucosi bovina. Mètodes de diagnòstic i prevalença a Catalunya* (1990)
- 96 Josep M. MONTANER, *La modernització de l'utilitatge mental de l'arquitectura a Catalunya: 1714-1859* (1990)
- 97 F. Xavier de las HERAS, *Geoquímica orgànica de conques lacustres fòssils* (1991)
- 98 Cèsar BLANCHÉ, *Revisió biosistemàtica del gènere 'Delphinium' L. a la península Ibèrica i a les illes Balears* (1991)
- 99 Empar CARRILLO i Josep M. NINOT, *Flora i vegetació de les valls d'Espot i de Boí* (1992), 2 v.
- 100 Josep AMAT i Enric CASASSAS (cur.), *Trenta-dos aspectes de ciència i tecnologia* (1995)
- 101 Enric BALLESTEROS, *Els vegetals i la zonació litoral: espècies, comunitats i factors que influeixen en la seva distribució* (1992)
- 102 Joaquim SALES, *Composts organometàl·lics d'elements de transició amb grups políclorofenil. Influència dels efectes estèrics i electrònics en llur estabilitat* (1992)
- 103 Assumpció MALGOSA, *La població talaïòtica de Mallorca. Les restes humanes de l'illot des Porros (s. VI-II aC)* (1992)
- 104 Josep CHABÀS, *L'astronomia de Jacob ben David Bonjorn* (1992)
- 105 Xavier FONT, *Estudis geobotànics sobre els prats xeròfils de l'estatge montà dels Pirineus* (1993)
- 106 Agustí REVENTÓS, *Geometria axiomàtica* (1993)
- 107 Josep PLA, *Axiomes alternatius de la teoria de conjunts i llur influència en matemàtiques* (1993)
- 108 Christian PAPIÓ, *Ecologia del foc i regeneració en garrigues i pinedes mediterrànies* (1994)
- 109 Teresa FRANQUESA, *El paisatge vegetal de la península del cap de Creus* (1995)
- 110 Boris P. SOBOLEV (ed.), *Multicomponent crystals based on heavy metal fluorides for radiation detectors* (1994)

- 111 Ferran SAGARRA, *Barcelona, ciutat de transició (1848-1868): El projecte urbà a través dels treballs de l'arquitecte Miquel Garriga i Roca* (1996)
- 112 David JOU, *Matèria i materialisme* (1997)
- 113 Mireia GIRALT, *Líquens epífits i contaminació atmosfèrica a la plana i les serralades litorals tarragonines* (1996)
- 114 Oriol de BOLÒS, *La vegetació de les illes Balears. Comunitats de plantes* (1996)
- 115 Romà TAULER, *Anàlisi de mescles mitjançant resolució multivariant de corbes* (1997)
- 116 Josep YLLA, *Història natural del lepidòpter 'Graellsia isabelae' (Graells, 1849)* (1997)
- 117 Carles CASTELL, *Ecofisiologia de dues espècies rebrotadores mediterrànies: l'arboç ('*Arbutus unedo*') i l'alzina ('*Quercus ilex*')* (1997)
- 118 Eulàlia PLANAS, *Incendis d'hidrocarburs. Efectes sobre equips de procés* (1998)
- 119/1 Lluís CORTADA, *Estructures territorials, urbanisme i arquitectura poliòrcètics a la Catalunya preindustrial*, vol. 1, *De l'antiguitat al segle XVII* (1998)
- 119/2 Lluís CORTADA, *Estructures territorials, urbanisme i arquitectura poliòrcètics a la Catalunya preindustrial*, vol. 2, *Segles XVIII i XIX* (1998)
- 120 Maria BOSCH, *Biologia de la reproducció de la tribu 'Delphinieae' a la Mediterrània occidental* (1999)
- 121 Carles FERNÀNDEZ, *Morfoestructura i paleobiologia dels ortofragmínids de la Mesogea (Discocyclinidae i Orbitoclypeidae, Foraminifera)* (1999)
- 122 Joan SIMON i Josep VICENS, *Estudis biosistemàtics en 'Euphorbia' L. a la Mediterrània occidental* (1999)
- 123 Estanislau ROCA, *Montjuïc, la muntanya de la ciutat* (2a ed., 2000; la 1a ed. [1994] no fou publicada per l'IEC)
- 124 Boris P. SOBOLEV, *The rare earth trifluorides, part 1, The high temperature chemistry of the rare earth trifluorides* (2000)
- 125 Carles MARTÍN-CLOSAS, *Els caròfits del Juràssic superior i el Cretaci inferior de la península Ibèrica = Upper Jurassic and lower Cretaceous charophytes from the Iberian Peninsula* (2000)
- 126 Sergi BONET, M[ai]l] BRIZ, E[li]sabet] PINART, S[íl]via] SANCHO, N[ú]ria] GARCIA-GIL i E[li]na] BADIA, *Morfologia espermàtica en porcí = Morfología espermática en porcino = Morphology of boar spermatozoa* (2000)
- 127 Montserrat BOQUERAS, *Líquens epífits i fongs liquenícoles del sud de Catalunya. Flora i comunitats* (2000)
- 128 Lluís MERCADER, Domènec LLORIS i Jaume RUCABADO, *Tots els peixos del mar català. Diagnosi i claus d'identificació* (2001; 2a ed., actual., 2003)
- 129 Anna M. ROMANÍ, *Biofilms fluvials. Metabolisme heterotròfic i autotròfic en rius mediterranis* (2001)
- 130 Lluís ROVIRA, Pau SENRA i David JOU, *Estudis bibliomètrics sobre la recerca en física a Catalunya* (2001)
- 131 *El delta de l'Ebre. Estudi multidisciplinari* (2001)
- 132 Boris P. SOBOLEV, *The rare earth trifluorides, part 2, Introductions to materials science of multicomponent metal fluoride crystals* (2001)
- 133 Jacint CORBELLA i Edelmira DOMÈNECH, *Científics del Priorat* (2002)
- 134 *Una mostra de la biologia i la patologia cel·lulars del sistema nerviós a Catalunya. Cent cinquantè aniversari del naixement del Santiago Ramón y Cajal* (2003)
- 135 Carles BAS, Francesc MAYNOU, Francesc SARDÀ i Jordi LLEONART, *Variacions demogràfiques a les poblacions d'espècies demersals explotades. Els darrers quaranta anys a Blanes i Barcelona* (2003)

- 136 Emil G. RACOVITZA, *Assaig sobre els problemes bioespeleològics* (2004)
- 137 Àngels LONGÁN, *Els líquens epífits com a indicadors de l'estat de conservació del bosc mediterrani* (2006)
- 138 Josep GESTI, *El poblament vegetal dels Aiguamolls de l'Empordà* (2006)
- 139 M. Carme CASAS, *Estudi tipològic, ecològic i funcional de les pastures de la plana de Vic* (2008)
- 140 Jacint CORBELLA, *L'Institut de Fisiologia de Barcelona (1920-1939)* (2009)
- 141 Esther CLAVERO, *Diatomees d'ambients hipersalins costaners. Taxonomia, distribució i empremtes en el registre sedimentari* (2009)
- 142 Teresa BUCHACA, *Pigments indicadors: estudi del senyal en estanys dels Pirineus i de la seva aplicació en paleolimnologia* (2009)
- 143 Alfons CARPIO, *Ciència i política exterior francesa a l'Espanya de Franco: el cas dels físics catalans* (2010)
- 144 Manuel CASTELLET (cur.), *Selecta Ferran Sunyer i Balaguer* (2012)
- 145 Jacint CORBELLA, *Metges i medicina d'Occitània* (2012)
- 146 Núria CARRERA, *Inversió tectònica i evolució estructural de la Cordillera Oriental meridional (Valles Calchaquíes, NW de l'Argentina)* (2013)
- 147 Enric ORTEGA, *Diccionari etimològic dels noms científics dels ocells dels Països Catalans* (2017)

ARXIU DE LES SECCIONS DE CIÈNCIES. SÈRIE LÀMINES

Títols publicats

- Lluís CANTALLOPS i Xavier ROMANÍ, *La part alta del centre històric de Tarragona: Un aixecament de plànols de les construccions civils (1981-82, 1986-88)* (1990)

Diccionari etimològic dels noms científics dels ocells dels Països Catalans

Els territoris de parla catalana tenen una gran tradició ornitològica. Aquesta obra pretén fer arribar a tots els ornitòlegs el gran llegat històric de l'ornitologia catalana i vol vindicar-ne l'ús i l'existència del conjunt.

A més, la nomenclatura binomial aplicada a les ciències naturals ofereix una eina molt preuada a investigadors i aficionats perquè permet l'intercanvi d'informació relativa a les espècies de manera estandarditzada i n'evita ambigüitats. És, doncs, de gran valor per als ornitòlegs, ja que, independentment de les seves llengües maternes, els permet identificar una determinada espècie de manera inequívoca. El sistema de nomenclatura científica ideat pel científic suec Carl Linnaeus (Carl von Linné) al segle XVIII es basa en l'ús del grec i el llatí i és plenament vigent avui dia en zoologia, botànica i microbiologia. L'obra que teniu a les mans pretén familiaritzar els ornitòlegs amb aquesta nomenclatura científica aplicada als ocells. A partir del coneixement i la comprensió dels mots usats per definir els gèneres i els epítets específics i subespecífics, l'ornitòleg trobarà en la nomenclatura binomial un recurs i no pas un escull.

En definitiva, el *Diccionari etimològic dels noms científics dels ocells dels Països Catalans* vol esdevenir una eina útil per apropar la nostra fauna ornitològica tant als científics professionals com als aficionats en la seva tasca diària i, al mateix temps, contribuir al reconeixement de les llengües clàssiques i a la preservació d'un dels grans tresors lèxics de la nostra llengua.

